

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DEĞER
GELİŞİMLERİNİN İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR DURUM
ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma ARABACI

TRABZON
Ocak, 2019

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DEĞER
GELİŞİMLERİNİN İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR DURUM
ÇALIŞMASI

Fatma ARABACI

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Danışmanı
Doç. Dr. Lale CERRAH ÖZSEVGİ

TRABZON
Ocak, 2019

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 31/01/2019

Tez Danışmanı :Doç. Dr. Lale CERRAH ÖZSEVGEÇ

Üye : Doç. Dr. Selami YANGIN

Üye : Doç. Dr. Taner ALTUN

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Emin AŞIKKUTLU
Enstitü Müdür V.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Fatma ARABACI

31 / 01 / 2019

ÖNSÖZ

Değerler bir milleti millet yapan unsurlardan biridir ve yaşanan toplumun kültürünün izlerini taşır. Toplumsal ihtiyaçlar ve beklentiler doğrultusunda değerlerin önem ve öncelikleri değişmesine rağmen değerler o ya da bu şekilde hep var olmuşlardır. Toplumların varlıklarını sürdürebilmelerinde değerlerin önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir.

Ailede başlayan değerler eğitiminin toplum ve yakın çevre tarafından desteklenmesi, eğitim kurumlarında planlı ve programlı faaliyetler, etkinlikler yoluyla sürdürülmesi beklenmektedir. Değerler eğitimi, etkili ve doğru bir şekilde verildiğinde bireyin gelişimine doğal olarak toplumun gelişimine de katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada insanı ve toplumu bu derece ilgilendiren değerler eğitimi ele alınmıştır. Araştırma sürecinde her konuda bana yardımcı olan, düşüncelerimi destekleyen ve fikirleri ile bana yol gösteren değerli danışmanım Doç. Dr. Lale CERRAH ÖZSEVGEÇ'e ve sayın hocam Doç. Dr. Taner Altun'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca bana destek ve yardımcı olan ev arkadaşım Şeyda KILIÇ'a, manevi desteğini benden esirgemeyip yanımda olan sevgili arkadaşım Barış CAĞFEROĞLU'na, yorgunluk, umutsuzluk ve karamsarlık yaşadığım dönemlerimde sabırlı olmam konularında bana destek ve yardımcı olan sevgili arkadaşım Ayşegül ŞAHİN'e, Kızılca İlkokulu müdürüne ve öğretmenlerine, araştırmam için fikirlerini ve önerilerini belirten meslektaşlarıma ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, gerek maddi ve gerekse manevi destekleri ile yanımda olduklarını her zaman hissettiren canım aileme de sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ocak, 2019
Fatma ARABACI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	2
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	3
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	5
1. 5. Tanımlar	5
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	7
2. 1. Değer ve Değer Eğitimi	7
2. 1. 1. Değer Nedir?	7
2. 1. 2. Değer Eğitimi Nedir?	8
2. 1. 3. Türkiye’de Değerler Eğitimi	9
2. 2. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	11
2. 2. 1. Değerleri Belirginleştirme Yaklaşımı.....	11
2. 2. 2. Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı	11
2. 2. 3. Araştırma Konusu ile İlgili Yapılmış Yurtiçi Çalışmalar	11
2. 3. Literatür Taramasının Sonucu	22
3. YÖNTEM	23
3. 1. Araştırma Modeli	23
3. 2. Araştırmanın Çalışma Grubu	23
3. 3. Veri Toplama Süreçleri	24
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları	24
3. 4. Verilerin Analizi.....	25
3. 5. Öğretmenin Değer Gelişimine Yönelik Ders Süreci	26

4. BULGULAR	29
4. 1. Araştırma Kapsamına Alınan Değerlerin Eğitime Yönelik Öğretmen Gözlemlerine Ait Bulgular	30
4. 2. Öğrencilerin Değer Gelişimine Ait Bulgular	36
4. 3. Öğrenci Veli Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular	38
4. 3. 1. Kardeşleriyle Geçimine Ait Sorulardan Elde Edilen Bulgular	38
4. 3. 2. Medya Kullanımı ile İlgili Sorulardan Elde Edilen Bulgular	39
4. 3. 3. Serbest Zamanlarını Kullanmalarına Ait Sorulardan Elde Edilen Bulgular	39
4. 3. 4. Kişisel Bakıma Ait Sorulardan Elde Edilen Bulgular	41
4. 3. 5. Değerlerin Gelişimine Yönelik Veli Görüşlerine Ait Bulgular	41
5. TARTIŞMA	46
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	52
6. 1. Sonuçlar	52
6. 2. Öneriler	53
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	53
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	54
7. KAYNAKLAR	55
8. EKLER	63
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ	65

ÖZET

İlkokul Öğrencilerinin Değer Gelişimlerinin İncelenmesi Üzerine Bir Durum Çalışması

Davranışlarımıza yön veren, toplum ve birey tarafından sahip olunması istenilen değerlerin eğitimi, aileyi, eğitim kurumlarını ve toplumu da kapsayan bir süreçtir. Toplumsal yapının değişmesi ile değerlerin önem ve öncelik sıraları değişmiş, fakat bir topluma ait değerler her zaman varlığını korumuştur. Toplum insanlar, insanları düşünceler, düşünceleri ise değerler yönlendirmektedir. Değerler eğitiminin temelleri ailede atıldıktan sonra kalan sorumluluk toplumsal yapı içerisinde paylaştırılmaktadır.

Bu çalışma ile ilkökul 2. sınıf öğrencilerinin değer gelişiminin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, ailenin ve öğretmenin bu değer eğitimi sürecindeki rolü de incelenmiştir. Amaca ulaşmada yardımcı olacak yöntem olarak özel durum seçilmiştir. Çalışma, Erzurum ili Çat ilçesi bir köy ilkökulu 2. sınıf öğrencileri (N=13) ve velileri (N=13) ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerini toplamak için ailelerle yarı yapılandırılmış mülakatlar yürütülmüştür. Öğrenciler için öğretmen gözlemlerine dayalı, değer gelişim formu doldurulmuştur. Verilerin çözümlenmesinde betimsel içerik analizi kullanılmıştır.

Veri toplama araçlarından elde edilen bulgulara bakıldığında genel olarak öğrencilerin 3 yarı dönem (1. sınıf 2 dönemi ve 2. sınıf 1. dönemi) sonucunda ele alınan değerlerde gelişim gösterdiği görülmüştür. Ailenin yaşam şeklinin, ailedeki birey ve kardeş sayısının, çocuğun kaçıncı kardeş olduğunun, korku ve endişe duygusunun, sosyal çevrenin, örnek olan kişiler ve yaşantılarının, öğrenciye verilmek istenen değerlerin benimsenip davranış haline getirilmesini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenin de değer gelişimi sürecinde etkili olduğu ortaya konulmuştur. Öğretmenin disiplinler arası (Görsel Sanatlar, Serbest Etkinlik, Müzik dersleri vs.) etkileşimden faydalanmasının ve drama tekniğini de kullanmasının, değer kazanımını olumlu yönde etkilediği bulgular arasındadır. Değerler eğitiminde tutarlı davranışlar sergilemenin, tavır ve söylemlerde ısrarcı ve sürekli olunmasının değerlerin kazanımında önemli olduğu belirlenmiştir.

Ailelerin değerler eğitimi sürecine daha fazla katkı sağlamaları gerektiği, aile ile okul arasında işbirliği olmadığı zaman verilmeye çalışılan değerlerin içselleştirilip davranış haline getirilme süresinin uzadığı tespit edilmiştir. Ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin değerler eğitimi üzerindeki etkisine dair bulgu oluşturabilecek bir veri elde edilmemiştir.

Değerler eğitimi yıllık planında yer alan değerlerin açıklamalarının yeteri kadar bilgi verici olmadığı, öğrencilerde değer gelişiminin değerlendirilmesi için okul idaresi izleme formu, aylık çalışma raporu dışında açıklayıcı bir ölçek olmadığı da bulgular arasındadır. Elde edilen bulgular ışığında değer gelişiminin daha etkili bir şekilde değerlendirilebilmesi için ölçeklerin hazırlanıp, planda yer alan değerlerin işlenişi ve süreci hakkında daha fazla açıklayıcı bilgilendirme yapılması önerilmektedir. Bu bağlamda, dönem sonu ilkokul öğrenci karnelerinde “geliştirilmeli, iyi, çok iyi” şeklinde yer alan davranış notu puanlamasının yeniden gözden geçirilmesi ve üçlü skalanın daha kapsayıcı şekilde değiştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, Aile, İlkokul.

ABSTRACT

A Case Study on Investigating Value Development of Primary School Students

Value education is a process desired by society and person that guides our behaviors, initially starts in the family and also it involves educational institutions and society.

As the social structure changed, values and priorities changed respectively but they always preserved their existence. With the alteration of social structure, significance and priority of values are changing, too but it always keeps its availability. People on society, ideas on people, values govern the ideas. The basis of value education is distributed residual among responsibility, social structure and social environment after the basis is laid within family.

This study is aimed to investigate the value development of second grade students, the influence and significance of family in value education and the effectiveness of teacher in bringing in Value. The study designed such a case study with qualitative investigation method is carried out with second class students and their parents at village primary school in Çat district/Erzurum province.

The semi structured parents interview form prepared by researcher and value enhancement for analyzing value development of students with observation technic as data collection tool are used within study. To assess the developments of students who have been observed during 3 semesters in behalf parents, parent's assessment form prepared by researcher at the end of the period is used to obtain information whether or not the study reached its purpose. Descriptive content analysis is used for analyzing the data.

Considering the results obtained from data, it has been seen that students progressed in values generally. It has been come to a conclusion that the way parents live, the numbers of individual and sibling within parents, juvenile becoming sibling, its feeling of fear and anxiety, social sphere, those serving as a model and their experience affected making them students acquainted with values desired to be given them by adopting.

Even if it wasn't acquired data as for gender differences, it has been thought that responsibility affected values of cleaning. It has been found that female students adopted values of cleaning and responsibility much more than male students. It was among data

that the feeling of fear and anxiety inhibited the values of cooperativeness, righteousness much more.

It has been data that utilizing interdisciplinary interaction, using the Drama Technic providing learning by doing and experiencing influenced rising in value positively while giving Values Education. It has been reached data that displaying consistent behavior in values education, being insistent and perpetual within manner and statements were significant in raising value. It was seen that "Suggestopedia" was the most frequently used method in values Education.

It has been reached data that families should contribute the process of Values Education much more; and that the time period for internalization and behavior of the values to be given when there is no cooperation between the family and the school is prolonged. It hasn't been acquired data as for the influence of socioeconomic status of families on values Education.

There were among data that the explanations of values located the annual plan of Values Education weren't enough explicative, here were no scales except for "follow-up activity form of school administration" and "monthly working report" in behalf of assessment for values and those weren't sufficient. It has been recommended that it should be informed much more about the implementation of values located in the annual plan and its duration by preparing scales in behalf of assessment in the light of data obtained. It should be enhanced point scoring of behaviors located in primary school student's the end of period report card, it has been thought that it was insufficient being in the form of "well", "very well". Enhancing the pitch of assessment is proposed.

Keywords: Value, Values Education, Family, Primary Education.

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Faaliyet Konularının Kapsamında Yer Alan Değerlerin Yıllara Göre Dağılımı.....	10
2.	Literatür Taramasına Ait Özetleme.....	12
3.	Öğrenci ve Velilerine Ait Genel Bilgiler	29
4.	Öğrencilere Ait Gelişim Tablosu	37
5.	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna Ait Cevaplar Tablosu	43

1. GİRİŞ

Dünyanın neresinde olursa olsun her toplum, kendi değer yargılarına göre yetişen ve bu değerleri koruyan bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Bu da ancak eğitim ile mümkün olabilecektir. Okullarda verilen eğitim ile bireyin hem ülkenin amaçları doğrultusunda yetişmesi hem de iyi bir karaktere sahip olması beklenmektedir. Çocuğun doğumu ile ailede başlayan eğitim, okulda ve bireyin sosyal çevresinde ömür boyu devam etmektedir. Birey, aile, okul ve arkadaş ortamındaki etkileşimleriyle deneyip gözlemleyerek toplumun değerlerini öğrenir ve şekillendirir.

Okul öncesi dönemde çocuğun en önemli rol modeli aile bireyleri olarak belirtilmekte ve ailesinin değer yargılarını kendisine örnek aldığı ifade edilmektedir. Bu bağlamda, çocuğun tutum ve değer yargılarının ebeveynlerin eğitim düzeyleriyle yakından ilgili olduğu belirtilmektedir. Ailenin çocuğun davranışlarına yanıt verirken ve kendi eylemlerine çocuğu katarken sergilediği tutum ve tavırlar çocuğun aile içinde toplumsallaşmasını şekillendirmektedir. Bu süreçte çocuk gözlemleyerek, düşünce ve davranışlarını yargılayarak, başkalarının düşüncelerini kabullenerek ya da taklit ederek kendi için uygun değerleri seçmektedir (Başal, 2003).

Değer, insanoğlunun yaşamında yüzyıllardır yer alan bir kavram olmuştur. İnsanlar hayatı anlamlı kılmak için değerleri içselleştirmeye çalışmışlardır. Farklı mekânlarda farklı zamanlarda değerlerin öncelik sırası ve anlamları farklılaşsa da asırlar boyunca değerler önemini hiç kaybetmemiştir. Toplumlar geleceklerinin iyi yetişmiş ve sağlam karakterli bireylere bağlı olduğunu; toplumsal bütünlüğün, huzurun sürdürülebilmesi için sahip oldukları değerlerin yeni nesillere aktarılması gerektiğinin farkındadırlar (Hökelekli, 2010'dan akt., Çakıroğlu, 2013, s. 7-8).

Değerler, toplumsal hayatta önemli özelliklere ve bu özelliklerin getirdiği bazı işlevlere sahiptirler. Bu işlevler içinde en önemlisi, toplumun yapısına göre sosyal yaşamı şekillendirmektir. Çünkü sanat, din, dil gibi tüm kültürel olguların bir değer yapısı vardır ve toplumsal hayatı etkilemektedirler (Aydın, 2010).

Değer, "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerleri kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü." şeklinde de ifade edilebilmektedir (Türk Dil Kurumu, 2018). Çocuklar, aile ve okulda doğrudan ya da dolaylı olarak davranışlarını yönlendiren değerleri öğrenirken, kazandıkları bu değerleri de öğrenme sürecine yansıtırlar. Öğrenmenin gerçekleştiği kurumlardan biri olan okulda ve sınıf içinde oluşturulan ortamın ve etkileşimin niteliği değerler eğitiminin etkili olabilmesi için önem taşımaktadır (Berkowitz, 2002; Dilmaç, Ertekin ve Yazıcı, 2009). Okulda, formal

öğrenmelerin yanında informal öğrenmeler de gerçekleşmektedir. Çocuklar, etraflarında olan her olayı gözlemler ve bu gözlemleri doğrultusunda iyi, kötü, doğru ve yanlış gibi değer yargıları geliştirirler (Halstead ve Pike, 2006).

Değerler eğitimi, bireyin daha iyi bir kişiliğe sahip olması bu yargıların doğru şekillenmesi için planlanan bir süreçtir. Okullarda, bu süreç ayrı bir ders olarak değil, uygulanan formal ve informal eğitim programının bütünleşmiş yapısı içerisinde tüm dersler ile ilişkilendirilerek kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu noktada önemli olan, okulda, ailede ve diğer sosyal ortamlarda kazanılan değerlerin birbirleri ile tutarlı olmalarıdır. Bireyin bir değeri içselleştirip yaşam şekli haline getirebilmesi için okul, aile ve toplum birlikte düşünülerek bir eğitim planlaması yapılmalıdır.

Değerler ile ilgili çalışmaların amaçlarına bakıldığında, insanların değerleri nasıl algıladıklarını ve onları nasıl şekillendirdiklerini belirlemek üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Kişinin tutumunun, davranışlarının, toplumsal deneyim ve rollerinin bu süreçteki etkisini ortaya çıkarmak da amaçlanmaktadır (Mehmetoğlu, 2006). İlgili literatür incelendiğinde, değerler eğitimine yönelik son yıllarda çok fazla çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların büyük çoğunluğunun kitap (Batur ve Yücel, 2012; Güven, 2014) ve program incelemeleri (Tekşan, 2012; Yaşaroğlu, 2013), değerler eğitimine dair öğretmen adayları ile öğretmenlerin (Yalar ve Yanpar-Yelken, 2011; Yılmaz, 2009) görüşlerinin ortaya konulması yönünde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sürece dâhil edildiği, öğrenci değer gelişiminin aile ve öğretmen faktörleriyle değerlendirildiği çalışmaların eksik olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, öğrenci ve veli boyutu ile değerler eğitimi durumunun incelendiği bu çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin değer gelişim süreçlerinin incelenmesi ve bu gelişim üzerinde aile ve öğretmen rolünün değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. 3 yarı dönem boyunca okulda süre gelen değer eğitimiyle öğrencilerdeki “Özür dileme/Bağışlama, Selamlaşma/Tebessüm, Hoşgörü, Sabır, Sorumluluk, Adil olma, Empati, Dürüstlük, Yardımseverlik/Paylaşma, Temizlik/Öz bakım/Çevre” değerlerinin gelişimi ne düzeyde olmuştur?
2. Okulda devam eden değer eğitimi sürecinde ailenin rolü nedir?
3. Değer eğitimi sürecinde öğretmenin rolü ve katkısı nedir?

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Değerler, yaşama anlam verir ve insanı hayata bağlar. İnsanı yüceltirken bir yandan da onu içinde olduğu toplumun ve kültürün, dolayısıyla varlığını sürdürdüğü bütünün parçası yapar. Kişi değerlerini geliştirirken kendisini de geliştirir. Huzur ve sakinliğin, şefkat ve yardımlaşmanın, ideallerin olduğu toplumlar sağlıklı toplumlardır ve sağlıklı toplumlar değerlerin yaşandığı, kırılmadığı toplumlardır (Tozlu, 2003). Sağlıklı toplumları oluşturacak bireylerin, değerleri içselleştirmiş olması ve içinde yaşadığı topluma ayak durması gerekmektedir. Bu bireylerin yetişmesi etkili bir değer eğitimi ile mümkündür.

Platon (M.Ö. 5. yy) ve John Locke (17. yy) eğitimin amacını, iyi, saygılı ve dürüst vatandaş yetiştirerek adaletli bir topluma ve devlete ulaşmak, toplumun refahını ileri götürebilecek bireylerle mutluluğu sağlamak olarak açıklamıştır (Çüçen, 2001). İyi karakterin, iyi yetiştirmeden ve erdemli eylem alışkanlıklarından geldiğinin farkına varılması birçok ülkede eğitim programlarını yeniden düzenlenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu bağlamda değerlerin önemi ön plana çıkmış ve toplumsal düzeyde bu değerlerin kazandırılması amacıyla okulların eğitim programlarında değerler eğitimine yer vermeye başlanmıştır.

Değişen sosyal, kültürel, siyasi, ekonomik unsurlar, bilişim ve iletişim araçları, sanayileşmedeki değişim ve gelişmeler ile birlikte toplumsal kurallar da değişmektedir. Akıllı telefonlar, internet ve sosyal medyada meydana gelen gelişmeler ülkeler arasındaki sınırları ortadan kaldırmakta ve kültürlerin birbirleriyle daha yoğun etkileşim içinde olmalarına neden olmaktadır. Bu da olumlu ve olumsuz kültürel etkileşimleri beraberinde getirmektedir. Olumsuz kültürel etkileşimlerin önlenmesi için planlı ve programlı eğitim faaliyetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden okulların ders programlarında değerlerin kazandırılmasına yer verilmiştir. Okullarda değerlerin daha çok örtük bir şekilde verildiği görülmektedir. Kara, Bulut, Taşkıran ve Topkaya (2014) yaptıkları incelemede, öğretim programlarında her üniteye bir değere vurgu yapıldığını, fakat bu değerlere yönelik kazanımların açık bir şekilde yazılmadığını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, üniteye verilen değerlerin öğrencilere nasıl kazandırılacağını, hangi etkinliklerin kullanılabileceğinin ve nasıl değerlendirilmesi gerektiğinin yeterince açıklanmadığını da belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na [MEB], bağlı okullarda her yıl yayınlanan değerler eğitimi yıllık planı dâhilinde aylık olarak ele alınan değerler ve yapılacak çalışmalar belirtilmektedir (Bkz. Ek 1). Eğitim öğretim yılı dönem başında, değerler eğitimi okul yürütme kurulu oluşturulması ve kurum müdürünün izleme ve değerlendirme formunu doldurması istenmektedir. İzleme değerlendirme formunda okul ve sınıf panolarında değerler eğitimine yer verilip verilmediği, yeteri kadar veli bilgilendirilmesi yapıp yapılmadığı, değerler eğitiminin öğrenci üzerinde kazanımları takip edip etmediği, okulda

disiplin olaylarına etkisinin olup olmadığı, dönem sonlarında çalışmaların değerlendirilip tartışılıp rapor haline getirilip getirilmediği gibi sorunları tespit etmek amaçlanmaktadır. Okul idaresi tarafından takibinin yapılması ve öğretmenlerin de o aya ait seçili değerler ile ilgili aylık çalışma raporu sunmaları istenmektedir. Bunun haricinde somut olarak değerler eğitiminin değerlendirme çalışmaları yapılmamaktadır. Çelikkaya ve Seyhan (2016) çalışmalarında değerlendirme temalarının altında değerlere yeterince yer verilmediğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda değerler eğitimi değerlendirme konusunda eksikler olduğu söylenebilir. Bu çalışmada gözleme dayalı bir değer değerlendirme süreci yürütülmüştür. Bu sürece ait bulguların, değerlerin değerlendirilmesi konusunda literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi okullarda kazandırılmaya çalışılan değer, aile ve diğer sosyal ortamlarda da benzer şekilde verilmesi bireyin hem değer karmaşası yaşamaması hem de daha kısa sürede davranış haline getirebilmesi için gereklidir. Bireyin gününün büyük bir kısmını ailesi ile birlikte geçirdiği dikkate alındığında, değerlerin davranışa dönüştürülmesinde ailenin destekleyici rolünün büyük önem taşıdığı görülmektedir. Bu araştırmada, ailenin değer gelişimindeki rolüne yönelik bulgular ortaya konması önem taşımaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların daha çok öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerini almaya yönelik olduğu görülmektedir. Gürhan (2017), değerler eğitiminin ilkokullardaki uygulamalarını, okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerini alarak değerlendirmiştir. Turan ve Aktan (2008), okul hayatında olan değerler ile olması gerektiği düşünülen sosyal değerleri öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini alarak bunların okul hayatında yer alma durumlarını belirlemeye çalışmıştır. Bu çalışmanın örnekleminin, değer eğitimi sürecinde olan öğrenciler olması da çalışmanın önemini artırmaktadır. Yine alanda yapılmış çalışmaların daha çok anket ile yürütüldüğü nicel veriler üzerinden bulguların sunulduğu tespit edilmiştir (Örn. Turan ve Aktan, 2008; Yılmaz, 2009). Bu çalışmanın nitel verileri ön plana çıkarması ve literatürden farklı olarak veli görüşlerine yer vermesi önemini artırmaktadır. Bütünüyle değerlendirildiğinde hem örneklemini hem de gözleme dayalı bulgular sağlaması açısından çalışmanın literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Değerler eğitimi ile ilgili çalışmalara ve örneklemlerine bakıldığında, üniversite öğrencileri ve öğretmen adayları (Aladağ ve Kuzgun, 2015; Aslan, 2009; Demircioğlu ve Tokdemir, 2008; Göçer, 2012; Karadağ ve Kolaç, 2012; Kurtdede-Fidan, 2009), öğretmen (Berkant, Efendioğlu ve Sürmeli, 2014; Can, 2008; Yılmaz, 2009) ve öğrencilerle (Çengelci, 2010; Demirhan-İşcan, 2007; Göçen, Yılmaz ve Yılmaz 2013; Öztürk-Samur, 2011) çalışıldığı görülmektedir. Diğer bazı çalışmalarda da, öğretmen kılavuz kitaplarının,

öğrenci ders kitaplarının ve hikâye kitaplarının değerler eğitimi ile ilişkileri incelemiştir (Çelik, 2004; Geçgel ve Sarıçan, 2011; Özcan, 2017; Tekşan, 2012). Ulaşılabilen literatürde, değerler eğitimini veli boyutu ile alan iki çalışma Yiğittir (2010) ve Aslan'ın (2011) araştırmaları olmuştur.

Bu çalışmanın, öğrencide değer gelişiminin incelenmesini birebir değerlendirmeyi konu alması itibarıyla ilgili literatüre önemli bir katkı yapacağı düşünülmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

1. 2016 – 2017 güz eğitim öğretim yılından başlamak üzere 3 yarı yıl ile,
2. Erzurum Çat ilçesi Kızılca Köyü İlkokulu 2. sınıf öğrencileri ve velilerinin görüşleri ile,
3. Araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama araçları ile elde edilen veriler ile,
4. Özür dileme/bağışlama, selamlaşma/tebessüm, hoşgörü, sabır, sorumluluk, adil olma, empati, dürüstlük, yardımlaşma/paylaşma ve temizlik/öz bakım/çevre değerleri ile sınırlı kalmıştır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma kapsamında velilerle yürütülen mülakatlarda, velilerin araştırmacının sorularına samimi ve içten cevap verdikleri varsayılmıştır.

1. 5. Tanımlar

Değer: Bir şeyin değdiği karşılık, önemini belirlemek için kullanılan soyut ölçü, kıymet, yüksek ve faydalı niteliktir (Ulusoy ve Dilmaç, 2016)

Değer eğitimi: Bireylere doğru, düşünmenin, bilmenin ve doğru bir şekilde değerlendirmenin, eylem içinde olduğunu görebilmesi hususunda yardımcı olmaktır (Kuçuradi, 1995'den akt., Ulusoy ve Dilmaç, 2016, s. 7).

Saygı: “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram” (Güncel Türkçe Sözlük, 2018).

Sorumluluk: Bir kişinin kendi davranışları ya da üzerine aldığı işlerin sonucunu üstlenme hali; bir işi istenilen nitelikte ve nicelikte yapma zorunluluğudur. Aynı zamanda başka kişilerin haklarına saygılı olma ve kendi davranışlarının getirdiği sonuçlarını yüklenmesi ve kişinin kendi vazifesi olan işleri hakkıyla yerine getirme duyarlılığıdır (Güncel Türkçe Sözlük, 2018).

Adil olma: Dengeli ve düzenli davranma, her şeyin ve herkesin hakkını verme, insaf ve eşitlik, haksızlıktan uzaklaşıp orta yolu tutup, bir şeyi yerli yerine koyma (Kızılırmak, 2000).

Yardımseverlik: Bir kişinin derdini, sorununu gidermek, onun karşılaştığı zorluklarda yardımcı olup yükünü paylaşmak (Karatekin, 2009).

Dürüstlük: Düşüncenin gerçeğe uyuşması, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olmasıdır (Karatekin, 2009).

Hoşgörü: Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu, müsamaha (Güncel Türkçe Sözlük, 2018).

Empati: Kişinin diğerlerinin duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışıp onun yerine kendini koymaya çalışması, onu hissetmesi ve bunu ona iletebilme sürecidir (Dökmen, 2006).

Sabır: Karşılaşılan zorluklara, musibetlere direnme, haksızlıklara karşı ani ve anlık tepkiler vermekten sakınmak, sahip olunamayan şeyler için kendini zapt etme, acele etmeden, endişeli davranmadan sessizliğini koruyup kararlı ve azimli davranmak (Karatekin, 2009).

Karakter: Bireyin kendi kendine hâkim olmasını, kendisiyle uyumlu olması, düşünüş ve eylemlerinde tutarlılık gösterip sağlam durabilmesini sağlayan özellikler bütünüdür (Güncel Büyük Sözlük, 2018).

Karakter Eğitimi: Açık ya da örtük program aracılığıyla yeni yetişen nesile temel insani değerleri edindirme, sorumluluk sahibi olabilme, değerlere karşı duyarlı ve onların davranışa dönüştürme hususunda yardımcı olma gayretidir (Ekşi, 2003; Ryan ve Bohlin, 1999).

Drama: İçinde eylem olan, bir veya birden fazla kişinin birbirleriyle, doğa ya da başka nesnelere ile etkileşim içine girerek yaşadıkları içsel ve dışsal hareketler ve onların hayat durumlarına büyük ölçüde yer veren etkinliklerdir (Adıgüzel, 2013).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Eğitim, en genel tanımıyla bireyin yaşantısı yoluyla davranışlarını değiştirme sürecidir. Bu süreçte toplum ya da birey, kendine ait kültürü, bilgiyi, beceriyi, değerleri başkalarına aktarır.

İlkokullarda değerler Hayat Bilgisi, Türkçe ve Matematik derslerinde genelde örtük olarak verilmektedir. Örtük programda, öğrencilerin ulaşması istenen programda açıkça belirtilmemekte, yönetici, öğretmen ve ailelerin beklentileri doğrultusunda belirlenmektedir (Portelli, 1993'den akt., Yüksel, 2002, s. 345). Değer eğitiminde öğretmenlerin rolü çok önemlidir. Öğretmenler, ulusal ve evrensel değerler doğrultusunda, programda davranışa dönüştürülmesi istenen amaçlara ulaşılmasını sağlayan kişilerdir (MEB, 2005; Şahin, 2004). Değer eğitiminde, öğretmenin, öğrenci için rol model olması açısından önemi oldukça fazladır. Öğretmen sahip olduğu değerleri, sınıf içinde ve dışında sergilemektedir. Öğretmenin okuldaki diğer personelle ilişkisi de bu bağlamda önemlidir. Öğrenci, sadece kendi öğretmeni ve sınıf arkadaşlarından değil okuldaki herkesten etkilenebilmektedir. Diğer yönden bu işbirliği kazandırılmak istenen değerlerin davranış haline getirilmesini de kolaylaştırmaktadır.

İçli (2007), insanların biyolojik bir organizma olma dışında ait olduğu toplumun bir ürünü olduğunu doğdukları grupta toplumsal niteliklerini yine bu gruplarda kazandıklarını ve bu gruplar vasıtasıyla da toplumda geçerli olan bilgilerin, değerlerin bireye aktarıldığını, bireylerin davranışlarının büyük bir kısmının öğrenilmiş davranışlar olduğu, iletişim vasıtasıyla da toplumda geçerli olan bilgilerin, değerlerin bireye aktarıldığını aynı zamanda insanların birbirleriyle kurdukları ilişkilerle toplumsallaşma süreci içine girerek, var olan değerleri, kuralları, alışkanlıkları ve milli kültürünü öğrendiklerini ifade etmiştir.

2. 1. Değer ve Değer Eğitimi

Bu bölümde araştırma konusunun temel kavramı olan değer ve değerler eğitimi üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda değer eğitimi ve Türkiye'de değer eğitiminin durumu hakkında genel bilgiler verilecektir.

2. 1. 1. Değer Nedir?

Değer kavramını, ilk defa Znaniecki (20.yy), sosyal bilimler alanında kullanmıştır. Latince anlamı, "kıymetli olmak" veya "güçlü olmak"tır ve "valare" kökünden gelmektedir

(Bilgin, 1995). Güngör (1993), değer kavramı tek bir tanımla ifade etmek yerine benzer tanımları bir araya getirerek tanımlamanın daha fonksiyonel olacağını belirtmiştir.

Cihan'ın 2014'de yayımlanan çalışmasında, eğitim, bireylere evrensel ve kendi kültürüne dair geleneksel değerler sisteminin aktarılmasıdır. Okullarda verilen eğitim, programda açık ya da örtük olarak verilen kazanımlar ile öğrencileri yaşama hazırlamakta, ahlaki olarak gelişimlerine katkı sağlayıp, olumlu bir benlik algısı geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Okulda geçen bu süreçte eğitimden ve öğretmenlerden öğrencilerin hayatlarını kaliteli bir şekilde geçirmelerine katkı sağlayacak toplumun beklediği değerlerin farkına varmalarını, geliştirdikleri değerleri davranışlarına yansıtma ve yardımcı olmaları beklenmektedir.

Değer, kişilerin yaşamına şekil veren, yaşamın amacını ve kurallarını belirleyen öğelerinden biri olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda milli, manevi, insanî ve kültürel değerlerin bireylere aktarımında eğitim-öğretim sürecinin en önemli amaçlarından biri olduğu ifade edilmiştir (Acun, Önder, Tarman ve Yücel, 2013).

Aydın'ın 2010'da yayımlanan çalışmasında, değerler, öğrenilebilen aynı zamanda öğretilebilen olgulardır. Birey, değer bilgisini sonradan öğrenir, doğuştan gelmez. Toplumlar da değerlerin farklılık göstermesi bu durumu desteklemektedir. Bireyler nerede, nasıl davranmaları gerektiğini toplum içinde görerek veya birinin öğretisi sonucunda ait olduğu toplumdaki öğrenir. Okul gibi toplumun da sorumluluğunun olduğu bu çerçevede bireylere bir şey öğretirken toplumsal bir bütün olarak kazanımları olduğunu ortaya koymaktadır (Aydın, 2010).

Özetle, yapılan bu tanımlamalar değer kavramının önemini ortaya koymaktadır. Toplumda var olan ve toplumsal yapının önemli bir dinamiği olan değerlerin öğretilmesi boyutu değer eğitimi gerektirmektedir.

2. 1. 2. Değer Eğitimi Nedir?

Bir önceki bölümde de değinildiği gibi değerler bireye doğuştan, anne-babasından kalımsal olarak geçmemekte, yaşadığı toplumdaki sosyal paylaşımlar ve eğitim yoluyla sonradan kazanılmaktadır (Aydın ve Yeşil, 2007).

Öğrenci, değer eğitimi sürecinde, bilginin yanı sıra yaşadığı çevreye uyum sağlamayı, topluma karşı sorumluluklarını, sosyalleşmeyi ve kültürel anlamda bir yere ait olma duygusunu öğrenir. Bu şekilde kişiliği de gelişir ve iyileşir. Her ulus yaşadığı toplumun değerlerini bilen, yaşayan ve aktaran bireyler yetiştirmeyi hedefler (Ulusoy ve Arslan, 2014). Burada belirtilmesi gereken temel nokta, değer kavramı hakkında geçmişten günümüze kadar gerek felsefi gerekse bilimsel yönden yapılan tartışma ve araştırmalara rağmen net bir içerik ortaya konamamasıdır. Bu durum da değer eğitimi

sürecinde neden tam bir fikir birliği oluşamamasının nedenini ortaya koymaktadır. Her toplum, sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel ihtiyaçları doğrultusunda oluşturdukları değerleri bireylerine aktarmaktadır.

Değer kavramı ilk olarak karakter eğitimi olarak adlandırılmıştır. Karakter eğitimi etkinliklerinin başlangıcında milat olarak Antik Yunan alınmaktadır (Healea, 2006; Ling ve Stephenson, 1998). M.Ö. 1. yüzyılda yaşamış Aristo ve Sokrates'in eserlerinde karakter ve kişilikle ilgili bilgiler yer almaktadır (Mehmedoğlu ve Sırrı, 2015). İlkçağ filozoflarının karakter eğitimi üzerine fikirler ürettikleri ifade edilmektedir. Sokrates; sade ve yüzeysel bilgiyi aşmak ve gerçek bilgiye ulaşmak için insanların davranışlarında, hayatlarında esas aldıkları inançları sorgulamış ahlak ve bilgi sorunlarıyla ilgilenmeye başlamıştır ve tarih boyunca farklı isimlerle ilgilenilmiş olan karakter eğitimi resmi olarak ilk kez 1860'lı yıllarda Amerika'da literatüre girmeye başlamıştır (Köknel, 2003). Değerler eğitiminin izleri İslam, Hıristiyanlık, Budizm gibi dinlerde de kendini göstermektedir (Altan, 2011).

2. 1. 3. Türkiye'de Değerler Eğitimi

Ülkemizde değerler eğitimi ilk kez Cumhuriyet Dönemi'nde, 1926 yılında çıkarılan ilkokul programında uygulanmaya başlamıştır. Bu programda ilkokulların amacı, çevresine etkin uyum sağlayabilecek iyi yurttaşlar yetiştirmek olarak belirlenmiştir (Binbaşıoğlu, 1995). Bu genel amaca uygun olarak Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin amaçları içinde kendine, ailesine ve milletine faydalı yurttaşlar yetiştirmeye yönelik ifadelere yer verilmiştir (Keskin, 2008).

1936, 1948 ve 1968 tarihli ilkokul programlarında, karakter eğitimine farklı derslerin öğretim programlarında da yer verilmiştir. Bu programlarda öğrencilere, bağımsızlık, duyarlılık, adil olma, dürüstlük, hoşgörü, saygı, vatanseverlik, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik, işbirliği, nezaket, şefkat ve iyi niyet değerleri kazandırılmaya çalışılmıştır.

2005-2006 eğitim ve öğretim yılında uygulamaya konan ilköğretim programının felsefesi davranışçı yaklaşımdan ziyade bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşımlara dayandırılmıştır (MEB, 2005). Bu programın önceki programlardan değer boyutundaki farkı, değerlerin tanımlanması ve açıkça öğretiminin teşvik edilmesi ayrıca değerlerin nasıl edindireceği ile ilgili açıklama ve önerilere yer verilmesidir. Bu çerçevede değerler eğitimi yaklaşımına uygun örnek uygulamalar sunulmuştur. Hangi değerlerin nasıl verileceği sorusunun cevaplandırıldığı programda, birçok dersin genel amaçlarında değerlere vurgu yapıldığından, bütüncül bir değer eğitimi yaklaşımı benimsenmiştir (MEB, 2004).

Sistemli bir şekilde değerler eğitimi vurgusu ilk olarak 2010'da yapılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2010/53 sayılı İlk Ders Genelgesinde, küreselleşen dünyada hızlı değişimlerin yaşandığı ve bu değişimlerin bireyleri, dolayısıyla aileyi ve

toplumu ve bütünüyle dünyayı tehdit eden riskler taşıdığı belirtilmiştir. Bu risklerin üstesinden gelinebilmesinde kazanımlar bazında değerlere vurgu yapılmıştır. Değerler eğitiminden ne beklendiği, bu süreçte öğretmenlerin görev ve sorumlulukları hakkında da bilgi verilmiştir. Değerlerin çok boyutlu olarak ele alınarak geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2010).

“Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimidir. Bu kazanımlarımızın öğrencilerimize aktarılması da değerler eğitimi oluşturmaktadır.” (MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2010’dan akt., Cihan, 2014, s. 434).

2010 yılında MEB tarafından yayınlanan bu genelge ile değerler eğitimine yönelik başlatılan faaliyetler halen devam etmektedir. Gerek uygulamadaki gerekse örtük olan programla, farklı derslerde değer eğitimi yapılmaktadır. 18. Milli Eğitim Şurası Çalıştay Raporu doğrultusunda Değerler Eğitimi Projesi başlatılmıştır. Projede, sevgi, saygı, sorumluluk, hoşgörü, özgüven, adil olma, duyarlılık, empati, özgür düşünebilme, estetik duyguların geliştirilmesi, iyimserlik, nazik olma, cesaret, dostluk, yardımlaşma, liderlik, dayanışma, temizlik, doğruluk, dürüstlük, aile birliğine önem verme, misafirperverlik, iyilik yapma, vatanseverlik, paylaşımcı olma, çalışkanlık, selamlaşma, şefkat - merhamet, alçakgönüllülük, fedakârlık ve kültürel mirasa sahip çıkma değerlerine yer verilmiştir (İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü, 2012’den akt., Çelebi-Öncü ve Özenç-İra, 2016, s. 219).

Çelebi-Öncü ve Özenç-İra’nın 2016’da yayımlanan çalışmasında, bu değerlerin, ulusal ve evrensel değerleri kapsadığı, çalışmada ele alınan değerler eğitiminin ise; temel, evrensel ve insani değerler eğitimi içerdiğini belirtmiştir. Değerler Eğitiminin 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Türkiye’deki okullarda uygulamaya konulmasıyla 4 yıllık Değerler Eğitimi Projesi hazırlanmıştır. Bu projedeki yer alan faaliyetler kapsamındaki değerlerin dağılımı Tablo 1’de verilmiştir (Cihan, 2014).

Tablo 1. Faaliyet Konularının Kapsamında Yer Alan Değerlerin Yıllara Göre Dağılımı

Eğitim-Öğretim Yılı	Faaliyet Konusu Kapsamındaki Değerler
2010-2011	Hoşgörü, Arkadaşlık, Doğruluk, Başarı, Dürüstlük, Vatanseverlik, Sorumluluk, Sevgi, Saygı, Yardımlaşma, Merhamet, Demokrasi, İş birliği, Dostluk, Öfke Ve Çatışma,
2011-2012	Yardımlaşma, Özgüven, Saygı, Sevgi, Çalışkanlık, Dayanışma, Sabır, Vatanseverlik, Hoşgörü, Misafirperverlik, Temizlik, Merhamet, Sorumluluk, İyilik, Tutumluluk, Dürüstlük
2012-2013	Nezaket Ve Görgü Kuralları, Birlik ve Beraberlik, Vatan Sevgisi, Kardeşlik, Sabır (Alt Başlıkları İle Birlikte)
2013-2014	Sevgi, Etkili İletişim, Saygı, Alçakgönüllülük, Barış, Empati, Zarafet, Yardımseverlik, Hoşgörü, Nezaket

2. 2. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Bu bölümde değer eğitime yönelik benimsenen iki yaklaşım hakkında genel bilgiler verilecektir.

2. 2. 1. Değerleri Belirginleştirme Yaklaşımı

Bu yaklaşımının esas amacı, değerleri belirleme ve öğrenme süreçlerinde öğrencilerin merkeze alınıp onların duygu ve düşüncelerinin farkına varmalarını sağlanmasıdır (Halstead, 1996). Bu yaklaşıma göre sosyal değer yargılarına göre kişisel karar vermek daha önemlidir. Diğer bir ifade ile kişi zamanla neyin doğru, neyin yanlış olduğuna karar verebilecek durumuna gelmek için gerekli yardımı almalıdır. Bu açıdan bakılacak olursa kişiye isteklerine, düşüncelerine, duygularına, eğilimlerine göre karar alma imkânı ve özgürlüğü sağlanmalıdır. Kişi kendini geliştirdikçe daha özgüvenli kararlar alabilecektir (Huitt, 2004).

Bu araştırmada da öğretmen öğrencilerin değer gelişimleri için bir baskı kurmamış, sınıf içerisinde demokratik bir ortam sağlanmasına özen gösterilmiştir.

2. 2. 2. Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı

Akıl yürütme olarak da bilinen bu yaklaşımda, öğrencilere ikilemler içeren hikâyeler ve örnek olaylar verilir. Bu süreçte öğrencilerin, düşünüp tartışarak ideal olan değere ulaşmaları istenir. Nelerin konuşulduğu ve tartışıldığına önemli olduğu yaklaşımda mantıksal düşünme ilkeleri (Ne, Nerede, Ne zaman, Nasıl, Neden ve Kim sorularından oluşan 5N-1K) esas alınır (Karataş, 2011). Kohlberg tarafından geliştirilen bu yaklaşımın amacı, ahlaki ikilemler içeren hikâyeleri kullanarak öğrencilerin ahlaki yargılarını belirlemektir (Akbaş, 2004). Her kademedeki uygulanabilecek olan bu yaklaşımda öğrenci gelişim dönemleri göz önünde bulundurulmalı ve ortaya çıkan çözümden çok o çözüme neden ulaşıldığı önemlidir (Aydın, 2000'den akt., Bakır-Arabacı ve Akgül, 2013, s. 56).

Bu araştırma kapsamındaki değer eğitimi sürecinde öğrencilere ikilemler oluşturan durumlar, hikâyeler sunulmuş ve tartışmalar yürütülmüştür.

2. 2. 3. Araştırma Konusu ile İlgili Yapılmış Yurtiçi Çalışmalar

Bu bölümde, Türkiye'de değer ve değer eğitime yönelik yürütülmüş çalışmalara ait incelemeler tablo halinde özetlenmiştir.

Tablo 2. Literatür Taramasına Ait Özetleme

Makalenin Yazarı-Yılı	Örneklem	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Dilmaç, 2004	İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri	Hazırlanmış olan insani değerler eğitimi öğrencilere vermek ve eğitimin ahlaki olgunluk ölçeği ile etkililiğini araştırmak.	Eğitim ilköğretim öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin gelişmesinde etkili olmuştur.
Demirhan-İşcan, 2007	4. sınıf öğrencileri	“Evrensellik” ve “iyilikseverlik” değerlerini kazandırmak için değerler eğitimi programı hazırlamak, programın öğrencilerin değerlerle ilgili bilişsel, duyuşsal özellikleri ve değerleri gösterme düzeyleri üzerindeki etkisini araştırmak.	Öğrenci puanları, anne-babanın eğitim durumuna göre; anne-babanın sahip olduğu çocuk sayısına göre; öğrencilerin kendilerine ait çalışma odası olması durumu ve benzeri durumlara göre farklılık göstermemektedir.
Akbaş, 2008	–	Teorik olarak derlenen çalışmada; değer eğitimi akımları incelenmiş, vatandaşlık ve ahlak eğitimi, karakter, değer gerçekleştirme akımlarının genel özellikleri açıklanmıştır.	Değerler, eski ilköğretim programlarında genel hedefler içinde ifade edilirken, bazı yenilenen programlarda programın değerleri başlığı altında yer alırken bazı programlarda eski programlarda olduğu gibi programın genel hedefleri bölümünde yer verilmiştir.
Demircioğlu ve Tokdemir, 2008	–	Değer eğitiminde tarih dersinin yerini belirlemek amaçlanmıştır.	Tarih dersi değer eğitimi açısından incelendiğinde alanın değer eğitimine önemli katkılarının olabileceği belirlenmiştir. Değerlerin geçmişten günümüze nasıl değiştiği, değişimin nedenleri, geçmişteki önemli kişiler ve bu kişilerin yaşantıları öğrencilerin değer oluşturmalarında önemli unsurlardır.
Can, 2008	4. ve 5. sınıf öğretmenleri	Değerler eğitiminin Sosyal bilgiler dersindeki uygulamalarına dair öğretmenlerin görüşlerini belirlemek.	Sorumluluk değeri üzerinde öğretmenlerce en çok durulan değer olduğu ve değerler eğitiminde öğretmenlerin cinsiyetlerinin uygulamalarda anlamlı fark yarattığı, geleneksel yöntemlerin daha çok kullanıldığı tespit edilmiştir.
Turan ve Aktan, 2008	6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri, öğretmenler	Okul hayatında yer alan ve olması gerektiği düşünülen sosyal değerler, bu değerlerin okul hayatında yer alma derecelerini öğretmen ve öğrenci görüşleri alınarak belirlemek.	Öğrencilerde ellerindekiyle yetinebilme, insanları kırmamak için sözel olarak gerçeklerden ödün verme, is kurallarının dışına çıkmama, toplumun kurallarına önem verme, meslek ilkelerine bağlılık, yardımlaşmayı rekabete tercih etme, insanları oldukları gibi kabul etme, işbirliğine eğilimli olma, tarafsızlık, hedefe ulaşmak için çaba sarf etme, sorumluluk gibi değerlerin ideal olarak var olması gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 2'nin devamı

Makalenin Yazarı-Yılı	Örneklem	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Kurtdede-Fidan, 2009	Üniversite öğrencileri	Değer öğretimi konusunda öğretmen adaylarının görüşlerini ölçmek.	Değer öğretimi konusunda öğrencilere örnek alınması gerektiğini, değerleri teşvik eden güzel sözler seçilip ders verici hikâyeler anlatılması gerektiği, öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmalarını sağlamak için sorular sorulması gerektiği ve bu konuda değer boyutu olan sinema filmi, TV filmi ve tiyatro önerilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.
Yılmaz, 2009	İlköğretim öğretmenleri	Bazı değişkenlere göre öğretmenlerin değer tercihlerinin farklılaşp farklılaşmadığını saptamak.	Puan ortalamasına bakıldığında erkek öğretmenlere göre kadın öğretmenlerin evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik boyutlarında anlamlı bir şekilde yüksek olduğu, medeni durum ve kıdem değişkenine göre ise güç boyutu dışında tüm boyutlarda anlamlı düzeyde farklılık görülmüştür.
Aslan, 2009	Sosyal bilgiler ders kitabı ve öğretmenler	Sosyal Bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında yer alan ve değerler eğitiminde rol model olarak gösterilen kahramanların yer alma sıklığını tespit edip bunların sayısal durumunu, dağılımını ortaya çıkarmak.	Kıtaplarda kadın, erkek kahraman dağılımında büyük bir fark olduğu ve sağlıklı olmaya önem verme, dayanışma, temizlik gibi değerlerin öğretiminde hiçbir kahramana başvurulmamıştır.
Baydar, 2009	5. sınıf öğrencileri ve öğretmenler	Farklı sosyo-ekonomik düzeylerden seçilen 20 okuldaki 82 tane 5. sınıf öğrencisinin ahlaki gelişim düzeylerini belirlemek.	Değer kazanımında sosyo-ekonomik düzeyin farklılık yaratmadığı belirlenmiştir.
Çengelci, 2010	5. sınıf öğrencileri	5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminin nasıl gerçekleştiğini belirlemek.	Materyal olarak ders, çalışma kitabı, ödev tahtası, süreli yayınlar kullanılmıştır. Soru yanıt, telkin, değer belirginleştirme ve örtük program, yaşamdan örnekler verme, model olarak örnek öğrencileri gösterme, güncel olaylardan yararlanma, empati, aileden, diğer ders ve disiplinlerden yararlanma ödevlerden, benzetimden ve yakın çevreden, dernek, vakıf ve sivil toplum kuruluşlarını örnek gösterme, sınıf dışı etkinliklerden ve internetten faydalanma gibi çalışmalar yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Gözlem, verilen ödevlerin kontrolü, öz değerlendirmeyi değerleri değerlendirmede kullandıkları görülmüştür. Değerler eğitimi yaklaşımlarının sistemsiz bir şekilde ders esnasında yeri geldiğince verildiği görülmüştür.

Tablo 2'nin devamı

Makalenin Yazarı-Yılı	Örnekleme	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Yığıttir, 2010	Öğrenci veilleri	İlköğretim öğrenci veillerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerle okulda kazandırılmasını arzulan ilişkileri değerlendiren ilişkiyi incelemek.	Veillerin öncelik olarak en fazla cesaret, aile birliğine önem verme, vatanseverlik, yardımseverlik, çalışkanlık, bayrağa ve İstiklal Marşı'na saygı, sorumluluk, dürüstlük, saygı, doğruluk değerleri olduğu görülmüştür. Programda yer alan değerler ile veillerin olmasını istedikleri değerlerin büyük çoğunlukla tutarlı olduğu görülmüştür.
Geçgel ve Sarıçan, 2011	Ömer Seyfettin hikâyeleri	Ömer Seyfettin' in eserlerinin eğitim ve çocuk açısından eğitici unsurlarını tespit etmek amacıyla incelemek.	Okul betimlemelerinde dönemin eğitim-öğretim ortamlarıyla ilgili bilgilerin yer aldığı ve betimlemelere sık yer verildiği; çocukların eğitimine katkı sağlayacak dersler ve eğitici unsurlar açısından zengin olduğu ve öğretmenler için birçok öykünün öğretim materyali olarak yardımcı nitelikte kullanılabileceği görülmüş olup, bu hikâyelerinden yararlanmanın çocuklara olumlu tutum ve alışkanlık kazandırma konusunda yararlı olacağı kanaatine varılmıştır.
Özbay ve Karakuş-Tayşi, 2011	Dede Korkut Kitabındaki 12 hikâye, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan yirmi değer	Sosyal Bilgiler 6 ve 7. sınıf ders programında yer alan 20 değer ile 2005 Türkçe Dersi Öğretim programı (6-8)'nda Muhtarrem Ergin'in yayımlanmış olduğu Dede Korkut Kitabında yer alan 12 hikâyeyi göz önünde bulundurarak incelemek ve barındırdığı değer unsurlarını sınıflandırmak.	Hikâyelerde 190 değer tespit edilmiştir, "saygı" değerini yansıtan örneklerin daha çok yer aldığı ve bunu dayanışma, sevgi, sorumluluk, vatan sevgisi değerleri izlemiştir.
Öztürk-Samur, 2011	Anasınıfında öğrenim görmekte olan 44 çocuk	Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına uygulanan değerler eğitimi programının çocukların sosyal duygusal gelişimlerine etkisini incelemek.	Değerler eğitimi programının çocukların sosyal güven, duyguları düzenleme, okul hazırbulunuşluğu gibi sosyal ve duygusal gelişimlerine olumlu katkı sağladığı ve puan ortalamalarında anlamlı düzeyde artışa neden olduğu görülmüştür.
Yalar ve Yanpar-Yelken, 2011	Sınıf öğretmenleri	Yapılandırıcılık yaklaşımı göz önünde bulundurularak değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmenlerin görüş ve önerilerinin belirlenip bu doğrultuda değer eğitime yönelik bir program modülü örneği geliştirmek.	Ailelerin değerler eğitimi konusunda öğretmenlerle işbirliği yapmalarının, öğretmenlere verilecek hizmet içi eğitimler düzenlenmesi gerektiğini. Değer eğitimiyle alakalı öğretmenler tarafından hazırlanan bir materyalde "toplumsal yaşamdan örnekler", "görsel-işitsel yeterlik" ve "öğrencilerin katılımını teşvik edici etkinlikler" öncelikle alan ögeler olarak tercih edilmiştir.

Tablo 2'nin devamı

Makalenin Yazarı-Yılı	Örneklem	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Aslan, 2011	Öğrenciler ve vellelidir.	Karakter eğitiminin ilköğretim için ne düzeyde uygun olduğu, öğrencilere hangi değerlerin kazandırılması gerektiği sorusuna cevap aramak ve böylece karakter eğitimi çalışmalarına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.	Öğretmen, öğrenci ve vellelerin karakter eğitimi ile ilgili psikososal ortam konusunda olumlu görüş belirttikleri ancak paydaşların katılımı ve değerlendirme konularında olumsuz görüş belirttikleri görülmüştür.
Batur ve Yücel, 2012	Ahmet Efe'nin yazdığı çocuk hikâyeleri	Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerindeki değer eğitimi ve hikâyeleri Türkçe eğitime katkısı açısından incelemek.	Değerlerin Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde çok yoğun bir biçimde işlendiği en çok Allah sevgisi en az ise okul yaşamı değerine yer verildiği görülmüştür. Değerlerin açık ya da örtük şekilde doğrudan nasihat edildiği, değer eğitimi bakımından kahramanların ağzından veya yaşadıklarından hareketle uygun olan söz ve davranışların ifade edildiği belirlenmiştir.
Kılınç ve Tuñçbilek, 2012	İlköğretim Türkçe Ders Kitapları	Türkçe ders kitaplarındaki "Hak ve Özgürlükler" temasını demokrasi eğitimi bakımından incelemek.	Demokrasi eğitimine ait etkinliklerin dil becerisi ve metin çözümlemesinden ziyade "Hak ve Özgürlükler" temasında ağırlık verildiği, sadece bir tane ara disiplin alan kazanımının olduğu belirlenmiştir.
Tekşan, 2012	Kutadgu Bilig kitabı ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (6.7. sınıflar)	6 ve 7. sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi öğretim programındaki yirmi değer dikkate alınarak Reşit Ahmet'i Arat tarafından günümüz Türkçesine aktarılan Kutadgu Bilig kitabını betimsel analiz yöntemiyle incelemek.	Bütün değerler bilime dayandırılarak özgürlük, bağımsızlık ve vatanseverlik değerlerine hiç rastlanmamıştır. Türkçe dersinde değerlerin bilime dayandırılmasından dolayı kullanılması önerilmektedir.
Kolaç ve Karadağ, 2012	Türkçe öğretmen adayları	Türkçe öğretmeni adaylarının "Değer" kavramına yükledikleri anlam ve değer sıralamalarını tespit etmek.	Ulusal değerlerin evrensel değerlerden daha önemli olduğuna inandıkları ve ilköğretim okullarında bu durumun böyle olduğu görülmüştür.
Elbir ve Bağcı, 2013	Doktora ve yüksek lisans tezi	Değerler eğitimi ile ilgili yürütülen lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi ve alanda araştırılması gereken diğer konuların belirlenmesi.	Araştırmacılar değerler eğitiminin Türkiye'de yeteri kadar özümsemediği, değerler eğitimi alanında bulunan bu boşluğun bir an önce doldurulması hususunda ortak görüş bildirmişlerdir. Şu an görevdeki öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının değerler eğitiminin öğretimde kullanabilecekleri çağdaş yöntem ve teknikler hakkında bilgilendirilmeleri gerektiğini vurgulamıştır.
Çakıroğlu, 2013	-	Değerler Eğitimi üzerinde korku kültürünün etkilerini belirlemek.	MEB'e bağlı zorunlu eğitim seviyesindeki tüm okullarda uygulanan Değerler Eğitimi programında korku kültürünün etkisi ortaya konulmuş olup korku kültürünün Değerler Eğitimi uygulamalarına doğrudan, ypratıcı ve olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 2'nin devamı

Makalenin Yazarı-Yılı	Örneklem	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Yaşaroğlu, 2013	İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda yer alan kazanımlar	Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımları değerler eğitimi açısından incelemek.	Hayat Bilgisi 2. sınıf temalarındaki 95 kazanımın 31 tanesinin insani değerler ile ilgili olduğu belirlenmiştir. İyimserlik, dostluk, minnettarlık, cesaret, cömertlik, şefkat, paylaşma, samimiyet, sebatkârlık, alçakgönüllülük değerlerinin ise kazanımlarda hiç yer almadığı görülmektedir. Okulda öğretmenlere göre kazandırılmaya çalışılan temel değerler, dayanışma, hoşgörü saygı, sevgi ve sorumluluktur. İlköğretim basamağında sözü edilen değerler kimi derslerin öğretim programlarında programın değerleri başlığı altında, kimilerinde ise programın genel hedefleri bölümünde öğrencilere kazandırılması gereken değerler arasında yer almaktadır. Değerler eğitimine eğitim programlarında daha çok yer verilmesi, öğretmenlerin eğitsel uygulamalarında değerlere zaman ayrabilmesi kolaylaştırılması ve değerleri öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesi için uygulama olanaklarının sağlanıp değer kazanımının okul ve aile tarafından birlikte izlenmesi önerilmiştir.
Çengelci, Hancı ve Karaduman, 2013	Bir ilköğretim okulundaki öğretmen ile okuldaki öğrenciler	Değerler eğitimi konusunda bir ilköğretim okulunda öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerini belirlemek.	
Göçer, 2012	Türkçe Öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencileri	Yazma eğitimi dersi yetiştirme çalışmaları çerçevesinde Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin ortaya koydukları yazılı metinleri bazı değişkenlere göre incelemek.	Aday öğretmenlerin metinlerarası ilişki biçimleri çerçevesinde düşünüldüğünde ortaya koydukları ürünlerin bu özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
Çelikkaya, 2013	8. sınıflarda Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersinde kullanılan öğretmen kılavuz kitabı, ders kitabı ve çalışma kitapları	Değerler açısından 2012-2013 eğitim-öğretim yılı Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi (8. sınıf) ders kitabı öğretmen kılavuz kitabı ve çalışma kitabını incelemek.	Ünitelerin tümü dikkate alındığında en çok söz edilen değer sorumluluk olduğu bunu sırasıyla evrensel değerlere duyarlı olma, millî, manevi değerler ve eşitlik değerleri izlerken; en az ele alınan değer in vatanseverlik olduğu bunu sıra sıra ile paylaşma ve yardımlaşma değerleri izlemektedir.

Tablo 2'nin devamı

Makalenin Yazarı-Yılı	Örneklem	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Berктаş, Tarkoçin ve Uyanık-Balat, 2013	2 ilköğretim ve 1 bağımsız anaokulunda görev yapan 4 okul öncesi öğretmenini	Gözlem yoluyla öğretmenlerin sınıf içi faaliyetlerde çocuklarla olan iletişimlerinde kullandıkları evrensel değerleri incelemek.	Etkinliklerde öğretmenlerin adalet, sevgi, paylaşma, şefkat, nezaket, saygı, sabır, yardımlaşma, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, doğruluk ve merhamet gibi on iki değere farklı oranlarda yer verdikleri; sınıf içi faaliyetlerde çocuklarla olan iletişimlerinde sevgi, işbirliği, şefkat, hoşgörü, doğruluk, paylaşma, dürüstlük, adalet ve merhamet değerlerine diğer evrensel değerlerden daha az yer verdiklerini göstermiştir.
Göçen, Yılmaz ve Yılmaz, 2013	70 tane 5. sınıf ve seviyesinde öğrenci	Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'yla kazandırılmaması öngörülen değerlere sokakta çalışan ve çalışmayan çocukların algılarını belirlemek.	Sokakta çalışmayan öğrencilerin, adil olma ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerine olumlu görüş bildirdikleri; sokakta çalışan öğrencilerin duyarlılık ve barış gibi değerlere dair olumlu görüş bildirdikleri gibi görülmüştür. Her iki grupta da en az vurgulanan değerler bilimsellik değeri olması öğrencilerin bilimsel olanla bilimsel olmayana ayırt edememesinden, dolayısıyla fen okuryazarlığı açısından düşük düzeyde olmalarından kaynaklanabilir görüşünü ortaya çıkarmıştır.
Yaşaroğlu, 2013	Singapur ile Türkiye eğitim sistemlerinde değerler eğitimi	Türkiye Milli Eğitim Sisteminde okutulan Hayat Bilgisi dersiyle Singapur eğitim sisteminde ilköğretimde okutulan Vatandaşlık ve Ahlak Eğitimi dersini değerler eğitimi açısından karşılaştırmak.	Ele alınan dersler karşılaştırıldığında; Singapur'da değerler ayrı bir ders olarak okutulmakta iken ülkemizde birçok dersin içeriğine serpiştirildiği tespit edilmiştir.
Cihan, 2014	-	Değerler eğitiminin okullarda hangi amaçlar doğrultusunda ve nasıl uygulandığını, değer aktarımını aynı zamanda okul - eğitim ilişkisini irdelemek.	Ülkemizde değerler eğitiminin farklı aşamalardan geçtiği, kimi zaman ayrı bir ders olarak okutulduğu bazen de diğer derslerin içeriğinde yer aldığı, günümüzde ise ders konularının içinde verildiği tespit edilmiştir.
Demirhan-İşcan, 2014	3 devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencileri	Belirli bir değeri kazandırmak için öğrencilerin kullandıkları faaliyetlerde tercih ettikleri yöntem, teknik ve yaklaşımları belirlemek.	Ağırlıkla tartışma ve drama gibi yöntem tekniklerin kullanıldığı; çalışmalarında ise tekin etme, değerleri açıklama/aydınlatma kavuşturma yaklaşımlarının kullanıldığı belirlenmiştir.

Tablo 2'nin devamı

Makalenin Yazarı-Yılı	Örneklem	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Güven, 2014-b	Türk Dünyası Efsaneleri	Sosyal Bilgiler Dersi 6. ve 7. sınıf Öğretim Programındaki 20 değeri esas alarak Özeren (2010) tarafından derlenen 10 adet Büyük Türk Efsaneleri kitaplarındaki 188 efsaneyi inceleyip bu efsanelerdeki değer unsurlarını sınıflandırıp bunların Türkçe öğretimindeki önemini belirlemek.	Efsanelerde barış, sorumluluk, misafirperverlik, bağımsızlık, adil olmak, aile birliği, temizlik, hoşgörü, özgürlük, duyarlılık, bilimsellik gibi değerlere diğer değerlere nazaran daha az yer verildiği tespit edilmiştir.
Dağlıoğlu ve Dirican, 2014	Resimli çocuk kitapları	Türk yazarlar tarafından yazılmış 3-6 yaş grubu çocukların resimli hikâye kitaplarında yer alan temel insani değerlerin neler olduğunu ve kitaplarda bu değerlere yer verilme oranlarını belirlemek.	Paylaşmak, sevgi, mutluluk, arkadaşlık, nezaket değerlerine çok yer verilirken liderlik cesaret, barış değerlerine az yer verildiği görülmüştür.
Tahiroğlu, 2014	Bir erkek öğrenci	Okuma ve okuduğunu anlama yetersizliği olan bir öğrenciye değerler eğitimi yöntemleri kullanılarak geliştirilen etkinlikleri uygulayarak akıcı okumaya, okuduğunu anlamaya ve okumaya ilgili değer duygusunu geliştirmede etkisini tespit etmek.	Yapılan etkinliklerin akıcı okuma ve okuduğunu anlama alışkanlığının değer olarak kazandırma için etkili olduğu belirlenmiştir.
Kara, Bulut, Taşkıran ve Topkaya, 2014	-	Değerler eğitimi merkeze alınarak bilimsel sosyal etkinin normatif sosyal etki yerine sosyal bilgiler eğitiminde yaratacağı etki ve değişimleri var olan klasik deneysel çalışmalar, alan yazındaki çalışmalar ve yeni yapılacak çalışmalar doğrultusunda tartışmaya açmayı amaçlamaktadır.	Telkin yolu ile verilen doğrudan değer eğitiminin etkisini kaybettiği tespit edilmiştir. Değer eğitimi ve öğretimi yaklaşımlarının sadece bilişsel öğrenmeye dayalı olarak kaldığı ve istenen sonuçların alınmadığı görülmüştür. Ders olarak ilkokullarda en fazla sosyal bilgiler dersinde verildiği, her ünite de en az bir değer belirlimesine rağmen doğrudan kazanım olarak verilmeyeceği, ne tür etkinliklerle kazandırılacağı, nasıl değerlendirileceği hakkında yeterli kadar bilgi verilmeyeceği görülmüştür.
Berkant, Efindioğlu ve Sürmeli, 2014	Öğretmen grubu	Değerler eğitimi konusunda sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelemek.	Çocukların değerleri kazanmalarında olumsuz etki olarak ailelerin ekonomik problemlerinin olması, eğitimsiz, bilimsiz olmaları, aileyle okulun uyumsuz olmasının, medyanın, TV dizilerinin ve sosyal çevrenin olduğu tespit edilmiştir.
Güven, 2014-a	"Bostan" ve "Gülistan" adlı eserler	Değerler eğitimi bakımından İngilizce, Almanca ve Türkçe 'ye çevrilen Türk eğitim tarihinde de önemli bir yeri olan Gülistan ve Bostan adlı eserlerin içerisindeki değerleri, ahlaki öğütler nedeniyle incelemek.	Gülistan ve Bostan'da en çok rastlanan değerler hoşgörü olmasına rağmen ulusal değerlere neredeyse hiç yer verilmeyeceği görülmüştür.
Akkuş, Güven ve Kaya, 2014	İlköğretim 6. sınıf öğrencileri	6. sınıf Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan adalet, sorumluluk, yardımseverlik gibi değerlerin benimseme seviyelerini tespit etmek.	Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının etkili olduğu, bu değerleri benimseme tutumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2'nin devamı

Makalenin Yazarı-Yılı	Örneklem	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Dal, Neslittürk ve Özkal, 2015	Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden anneler ile 5-6 yaş grubundaki çocuklar arasından seçilen anne ile çocukları	Çocukların dostluk/arkadaşlık sorumluluk, dürüstlük, saygı, işbirliği, paylaşma değerleri üzerine 5-6 yaş çocuklarının annelerine verilen Anne Değerler Eğitimi Programının (ADEP) etkisini incelemek.	Anneler programın çocukları, eşleri ve kendileri üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmişlerdir.
Karakaş-Yıldırım ve Özdemir 2015	Ahmet Mithat Efendi'nin "Çengi" romanının TDK 2000 baskısı	Ahmet Mithat Efendi'nin zıtlıklardan yola çıkıp kötüyü göstererek toplumu iyileştirmeye çalıştığı Çengi romanının üzerinde durmak.	Gençlere kazandırılmak istenen değerler genellikle zit örnekler üzerinden verilmiş.
Erakkuş, 2015	Uluslararası Bakalorya modelinde eğitim veren bir okul	Alternatif okul yaklaşımlarından olan "Montessori, Reggio, Emilia ve Uluslararası Bakalorya" gibi modellerin uygulandığı okullardaki değer ve din eğitimlerinin yöntemlerini, diğer özelliklerini inceleyip tartışmak.	Alternatif okul yaklaşımlarının okulların öğrencinin gelişimine daha uygun olması, kurumun amaçlarıyla örtüşmesinden dolayı tercih ettiği, okullara göre din ve değerler eğitimi ile alakalı derslerin farklılık gösterdiği, eğitimin okullarda yaşamın içerisinde ve somutlaştırarak verildiği, örtük programın resmi programa göre daha çok etkili olduğu belirlenmiştir.
Demir ve Şahin, 2015	Murathan Mungan'ın "Şahmeran'ın Bacakları" adlı öyküsü	Değerler eğitimi açısından modern öykünün efsanevi bir anlatıyla birleştirildiği bir eser olan Murathan Mungan'ın "Şahmeran'ın Bacakları" adlı öyküyü incelemek.	Sadakat, güven, sevgi, kanaatkârlık, sabır gibi değerlerin yanı sıra sebat, fedakârlık, bağlayıcı olma, erdem gibi değerlerin de okura duyumsatıldığı belirlenmiştir.
Arslan ve Çelik, 2016	Divan-ı Hikmet adlı eser	Türkçe derslerinde değer kazandırmada kullanılmak için Divan-ı Hikmet adlı eserde yer alan değer aktarımı ile alakalı hikmetleri tespit etmek.	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında belirtilen yirmi değerden Divan-ı Hikmet'te; sorumluluk, duyarlılık, misafirperverlik, hoşgörü, özgürlük değerlerine yer verilmediği görülmüştür. Değerler eğitimi için Yesevi'nin, hikmetlerinde kullanmış olduğu rol model seçme yönteminin de çok faydalı olduğu, kişinin değerler eğitimi tamamlamaması durumunda olumlu yargılardan oluşmayan hikmetler olduğu zaman nelerle karşılaşılabileceği de gözler önüne sermiştir.
Aladağ ve Kuzgun, 2015	Sınıf Öğretmenliği öğretmen adayları	Değer kavramı üzerine öğretmen adaylarını metaforik algılarını belirlemek.	Değerler hakkında öğretmen adaylarının yaptıkları açıklamaların büyük çoğunluğunun oluşturdıkları metaforları desteklediği tespit edilmiştir.

Tablo 2'nin devamı

Makalenin Yazarı-Yılı	Örneklem	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Güçlü, 2015	Değerler eğitimi ile alakalı alan yazısı	Türkiye'de değerler eğitimine yönelik olarak gerçekleştirilen araştırma sonuçlarını değerlendirmek.	Genellikle araştırmaların değerler eğitiminde kullanılan araçlar, öğretmen görüşleri, değerler eğitimi programı ve değerler eğitiminin öğrencilerin gelişimleri ile alakalı çalışmalar olduğu, farklı derslerle bütünleştirilen değerler eğitimi programının etkililiğine, uygulama boyutuna ve programı etkileyen koşullara, değerler eğitimi ile ilgili yer verilen yeni yaklaşımlara yer verilmiştir.
Çelebi-Öncü ve Özenç-İra, 2016	Değerler eğitiminde benimsenen yaklaşım ve yöntemler, çağdaş sınıf içi disiplin modelleri ve öğretmenin rolü	Eğitim sistemimizde ve değerler eğitiminde benimsenen yaklaşım ve yöntemler, öğretmenin rolü çağdaş sınıf içi disiplin modelleri üzerinde durmak.	Belirlenen yaklaşım, yöntem ve modellerden yola çıkarak öğrencilerin davranışlarındaki ölçütlerin belirlenip öğrencilerini hangi tutum ve davranışları benimseyerek yönlendirebileceğini, değerlerin kazandırılması maksadıyla teoriden uygulamaya doğru gidilen etkili bir öğretmen modeli önerilmektedir.
Ada, 2016	Bir grup sınıf öğretmeni	Yaratıcı drama yönteminin erken çocukluk döneminde verilen değerler eğitimi üzerindeki etkisini incelemek.	Yaratıcı drama yönteminin değerler eğitiminin kalıcılığı üzerinde olumlu yönde etkisi belirlenmiştir.
Uzunkol ve Yel, 2016	Bir grup 3. sınıf öğrencisi	Hayat bilgisi dersinde uygulanan sorumluluk ve saygı temelli değer eğitimi programının özsaygı, empati, sosyal problem çözme becerileri düzeylerine etkisini incelemek.	Öğrencilerin özsaygı düzeylerini arttırmada ve empati düzeyleri ve sosyal problem çözme becerileri üzerinde hayat bilgisi dersinde temelli saygı ve sorumluluk olan değerler eğitimi programının etkili olduğu ancak uygun çözüm seçme becerileri üzerinde etkili olmadığı görülmüştür.
Karagöl ve Temizyürek, 2016	6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, hedef kitlesi çocuk olan üç adet Mehmet Akif Ersoy biyografisi, Ortaokul seviyesine hitap eden eserler	Hedef kitlesi çocuk olan Mehmet Akif Ersoy biyografilerini değer eğitimi açısından incelemek.	Mehmet Akif'in yaşam hikâyesinin değer aktarımı ve çocuğun rol model alma ihtiyacını karşılaması açısından uygun olduğu belirlenmiştir.
Yalçınkaya, 2016	-	Mantığın öğrencilere değerleri kazandırmada etkili bir yöntem olup olmadığını belirlemek.	Değerler eğitiminde mantık yönteminin kullanılmasının daha sağlıklı sonuçlar doğuracağı tespit edilmiştir.
Sapsağlam, 2016	Türkiye'de uygulanmış okul öncesi eğitim programları	Ülkemizde uygulanan okul öncesi eğitim programlarının amaç, hedef ve kazanımlarını referans değerler açısından incelemek.	Eğitim programlarında bu dönemde çocuklara kazandırılacak bazı değerlere yönelik amaç, hedef ve kazanımların olmasına rağmen bazılarında yönelik herhangi bir hedef, amaç ve kazanımına yer verilmemişlerdir.

Tablo 2'nin devamı

Makalenin Yazarı-Yılı	Örneklem	Makalenin Amacı	Makalenin Sonucu
Seçuk, 2016	Haziran 2015 tarihinde projede yer alan okullar	Planlı değerler eğitimi çalışmalarının okullardaki uygulamalarının verimliliğini belirlemek.	Okulların değerler eğitimi çalışmalarını desteklediği fakat okulun türüne, öğrencilerin yaş grubuna göre faaliyetlerin değişiklik gösterdiği ve hazır etkinlik örneklerinin, etkinlik paylaşımının olumlu olduğu tespit edilmiştir.
Demirci, 2016	Mesnevi kıssaları ve alan yazıları	Ortaöğretim öğrencileri için temel insani ve ahlaki değerleri kazandırırken bir yol haritası çizmek.	Mesnevi incelendiğinde içerik ve üslup açısından tam anlamıyla değerler eğitimi kitabı olduğu tespit edilmiştir.
Çelikkaya ve Seyhan, 2016	50 ortaokul 8. sınıf öğrencisi	Değerlerin 8. sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi kitaplarında yer alma durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır.	Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitim kitabında kazandırılmak istenen değerlerin yer aldığı fakat görsel, olay ve değerlendirme temaları altında bu değerlerin yeteri kadar yer almadığı görülmüştür.
Gürhan, 2017	İlkokulda görev yapan bir grup okul yöneticisi ve sınıf öğretmenini	Değerler eğitiminin ilkokullardaki uygulamalarını okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirmek.	SEDEP uygulamasından sonra öğrenci davranışlarında olumlu ve ciddi değişiklikler olduğu, bazı öğretmenler söz konusu değerlerin ders müfredatında işlendiğinden dolayı bu projenin ilkokulda uygulanmasını gereksiz görüp veillerin etkinliklere katılımının da az olduğunu ve katılımlarının sağlanması için motive edici çalışmaların yapılması gerektiğini düşündüğü belirlenmiştir.
Özcan, 2017	Türk Dünyası masalları	Türk Dünyası masallarının değerler eğitiminde kullanılabilirliğini araştırıp masalların bir kültür unsuru olarak değer eğitimi üzerindeki önemini vurgulamak.	40 Türk Dünyası masalı metninin değerler eğitiminde kullanılabileceğini belirlenmiştir.
Aydemir ve Özel, 2017	Türkçe 4. sınıf ders ve çalışma kitabındaki metinler, öğretmen kılavuzu	İki yayınevine ait 4. sınıf Türkçe ders ve öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitaplarındaki metinlerde bulunan değerleri belirlemek.	Duyarlılık, bilimsellik, sevgi, sağlıklı olmaya önem verme, hoşgörü, vatanseverlik değerlerin fazla yer aldığı; temizlik, yardımlaşma, bağımsızlık, özgürlük, misafirperverlik değerlerinin ise az yer aldığı ve yer verilmeyen değer olmadığı görülmüştür.

2. 3. Literatür Taramasının Sonucu

İlgili alanyazın genel olarak değerlendirildiğinde, değer hakkında öğretmen, öğrenci ve öğretmen adaylarının görüşlerinin alındığı nicel çalışmalar ile değerler açısından kitap incelenmeleri dikkat çekmektedir. Değerlerin incelenmesinde doküman ve hikâye analizi yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, ders kitaplarının ve öğretim programlarının değerler eğitimi açısından analiz edildiği ve değer eğitiminde kullanılan yöntemler ile ilgili çalışmalar da bulunmaktadır.

Örneklemin erken çocukluk döneminden, ilköğretimden özellikle 4. ve 5. sınıflar ile ortaöğretim ve lise düzeyinden seçildiği görülmektedir. İlkokulun daha alt sınıflarında yok denecek kadar az çalışma bulunmaktadır. Tahiroğlu (2014) 3. sınıf öğrencisi olan bir öğrenci üzerine, Uzunkol ve Yel (2016) bir grup 3. sınıf öğrencisi ile çalışmıştır.

Konu olarak araştırmaların çoğunun değerler eğitiminde kullanılan materyaller, değerler eğitimi hakkında öğretmen görüşleri ve öğrencilerin gelişimleri ile değerler eğitiminin ilgisi üzerine odaklandığı görülmektedir. Farklı derslerle bütünleştirilen değerler eğitimi programının etkililiği ve değerler eğitimi ile ilgili yeni yaklaşımlar, değerler eğitimi programlarını etkileyen koşullar da çalışılan diğer konulardır.

Bütün bu değerlendirmeler doğrultusunda, küçük yaş grubu öğrencilerin değer gelişimlerini incelemeye yönelik birebir yürütülen çalışmaların olmamasından yola çıkılarak, bu çalışmada ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin değer gelişimleri nitel yaklaşımla incelenmiştir. Bu süreçte velilerin de çalışmaya dâhil edilmesinin araştırmanın özgünlüğünü artırdığı düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın alandaki bu eksikliklere bir ışık tutması beklenmektedir.

3. YÖNTEM

Bu başlık altında, sırasıyla araştırmanın yaklaşımı, modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, süreçleri ve verilerin analizleri hakkındaki bilgi verilecektir.

3. 1. Araştırma Modeli

Sayısal verilerin ön planda olduğu nicel araştırmaların tersine nitel araştırmalarda, insanların öykülerini, davranışlarını ve olaylar karşısında nasıl davrandıklarını anlamaya yönelik bilgi elde etmeye çalışılmaktadır (Corbin ve Strauss, 1990). Bu nedenle bazı araştırmacılar insanların olaylara yönelik kişisel görüşlerini keşfetmeyi hedefleyen nitel araştırmaları, nicel araştırmalardan daha üstün olduğunu belirtmektedir (Storey, 2007). Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüştür.

Bu araştırmada sınıfındaki öğrencilerin değer gelişiminde (Temizlik, Selamlaşma, Saygı, Hoşgörü vs.) bazı problemler olduğunu gözlemleyen öğretmen, değer eğitimindeki kaliteyi artırabilmek için sorunun belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütmüştür. Bu bağlamda nitel araştırma yaklaşımından biri olan ve sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan özel durum yöntemi tercih edilmiştir. Durum çalışmalarında mevcut ortamda neler olduğu hakkında veriler toplanarak analiz edilir ve var olan durum gerekçeleriyle birlikte ortaya konur. Ortaya konan sonuçlar ileride yapılacak araştırmaların daha detaylı olarak neleri incelemesi gerektiği konusunda yol gösterici olmaktadır (Davey, 2009). Seçilen bu yöntem, araştırmacının kendi sınıfı olmasına ve değer gelişiminin çeşitli boyutlarıyla ele alınarak incelenmesine olanak sağlamıştır.

3. 2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Evren, araştırma bulguları doğrultusunda ortaya konan sonuçların genellenebildiği bütüncü (Arık, 1992); evrenini temsil ettiği kabul edilen, belirli kural ve ölçütlere göre belirlenen, araştırmanın yürütüldüğü küçük gruba da örneklem denmektedir (Ekiz, 2013).

Araştırmanın örneklemini oluşturan ilkököl bir köy ilkököl olup 32 erkek 44 kız öğrenci olmak üzere toplam 76 öğrenciden oluşmaktadır. Okulda anasınıfı dâhil 5 şube ve 1 idareci, 4 sınıf öğretmeni, 1 anasınıfı öğretmeni olmak üzere 6 öğretmen bulunmaktadır. Her sınıftan bir şube vardır ve şubelerde ortalama 15 öğrenci bulunmaktadır. Çalışma grubu olarak araştırmacının sınıf öğretmeni olduğu şube seçilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalamalarına bakıldığında anasınıfı öğrencileri 4-5, birinci sınıf öğrencileri 5-6, ikinci sınıf öğrencileri 6-7, üçüncü sınıf öğrencileri 7-8 ve dördüncü sınıf öğrencileri ise 8-9

yaşlarındadır. Okul bulunduğu konum itibari ile yaşam standardının düşük olduğu geçim kaynağının %90 hayvancılığa dayandığı sosyo-ekonomik olarak düşük bütçeli ailelerin oluşturduğu bir yerdedir. Aynı zamanda birçok velide dil problemi yaşanmaktadır. Türkçe bilmedikleri için iletişim açısından sıkıntılar yaşanmaktadır. Ailelerin eğitim durumları da göz önünde bulundurulursa ebeveynlerin genellikle okuma-yazma bilmeyen; ilkokul mezunu veya ilkokul terk oldukları söylenebilir. Tüm bu şartlar göz önüne alındığı zaman okul- aile iş birliği kurmakta zorluk çekilmekte, kurulan iletişimler de yetersiz kalmaktadır.

3. 3. Veri Toplama Süreçleri

Araştırmanın verilerini toplamak için yarı yapılandırılmış mülakat ve gözlem formu kullanılmıştır. Mülakatlar çalışmaya katılan öğrencilerin velileri ile yürütülmüştür. Öğrencilerin çalışma kapsamına alınan değerlere ait gelişimlerini gözlemlemek için gözlem formu kullanılmıştır. Aşağıda veri toplama araçlarına ait daha detaylı bilgiler verilmiştir.

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

Mülakat (görüşme), araştırmayı yürüten kişi ile araştırmaya katılan kişiler arasında bir amaç doğrultusunda süre gelen sözlü iletişimidir (Cohen ve Manion, 1994). Görüşme tekniği ile sadece bireylerin yaşantılarına dair bilgiler ve gelecekleri hakkındaki düşünceleri değil gerek düşüncelerinin gerekse eylemlerinin nedenleri öğrenilebilir (Seidman, 1991). Yarı yapılandırılmış mülakat sürecinde araştırmacı, önceden sormayı planladığı sorulara ek olarak görüşme anında konunun akışına göre yeni sorular, alt sorular da sorabilmektedir bu da görüşmeye esnek bir yapı katmaktadır (Türnüklü, 2000).

Bu araştırmada kullanılan mülakat, çalışma grubundaki öğrencilerin velileri ile yürütülmüştür. Gözlemlerin bitimini takip eden 2 haftalık bir süreçte her gün bir öğrencinin evine gidilerek velisi ile görüşme yapılmıştır. Velilere çalışmanın amacına uygun olarak yaklaşık 27 soru yöneltilmiştir (Bkz. Ek 2). İlk 7 soru öğrencinin anne, baba mesleğini, evin kaçınıcı çocuğu olduğuna yönelik genel bilgilere yönelik hazırlanmıştır. Sorular çalışma öncesinde yapılan gözlem sonucunda çalışmaya kaynaklık eden değerlerin gelişimine etki edecek olası nedenlerin ortaya çıkarılabilmesine yönelik hazırlanmaya çalışılmıştır. Hazırlanan mülakat sorularının geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla da farklı sınıf öğretmenlerinin ve alanında uzman akademisyenleri görüşleri alınmıştır. Sorular uygulama öncesinde farklı velilere okutularak yapı ve görünüş geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşmeler, velilerin gösterdiği sakin ve sessiz bir ortamda yaklaşık 30-45 dakikada tamamlanmıştır. Görüşme esnasında çocuklar, annelerinin verdikleri cevaplara

karşı tepki oluşturmamaları için odanın dışında tutulmuştur. Dil problemi yaşanan durumlarda evde Türkçe bilen bireylerden yardım alınmıştır.

Mülakatların güvenilirliğinin sağlanmasında temel nokta olarak görüşmecinin nitelikleri dikkate alınmaktadır. Geçerlilikte ise görüşmeye katılan kişinin sorulara vermiş olduğu cevaplar ve bu cevapların analizi sonrasında okuyucuya sunulan bilgilere ve yargılara bakılmaktadır (Türnüklü, 2000). Çalışma kapsamında yürütülen mülakatlarda araştırmacı güvenilir bir ortam oluşturmaya, soruları yargılamadan sormaya ve düzgün bir ses tonu kullanmaya dikkat etmiştir. Velilerin cevapları not alma yoluyla kayıt altına alınmış ve verdikleri cevaplar kendilerine inceletilmiştir.

Çalışmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı ise katılımcı gözlemdir. Gözlemde amaç, kişileri doğal yaşam alanlarında gözlemek ve orada yaşanan olaylar hakkında bilgi sahibi olmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Gözlemlerden elde edilecek veriler ve bu verilerin yorumlanmasından ortaya çıkacak sonuçlar gözleyene göre değişiklik gösterebilir (Ekiz, 2013). Bu araştırmada, araştırmacının sınıfındaki öğrenciler, değer gelişimindeki değişimi değerlendirmek amacıyla gözlemlenmiştir. MEB'e bağlı ilk ve ortaokullarda, liselerde değerler eğitime ait yıllık planda yer alan değerlerden, sosyal çevre ve çocukların bilişsel-duyuşsal gelişim dönemleri, çalışmanın öncesinde yapılan gözlem sonucunda tespit edilen eksiklikler göz önüne alınarak 10 değer (özür dileme/bağışlama, selamlaşma/tebessüm, hoşgörü, sabır, sorumluluk, adil olma, empati, dürüstlük, yardımlaşma/paylaşma ve temizlik/öz bakım/çevre) seçilmiştir. Dönem başında yapılan veli toplantısı sırasında ailelerin dile getirdikleri istekleri de değerleri seçmede etkili olmuştur. Öğrencilerin çalışma kapsamına alınan bu değerleri içselleştirme durumları ve davranış halinde sergileme sıklıkları, sınıf dışında davranışı devam ettirmeleri göz önüne alınarak gözlem formları doldurulmuştur. Gözlemler, 1. sınıf eğitim-öğretim yılı güz döneminde başlayıp bahar döneminde devam etmiş, 2. sınıf güz dönemi sonuna kadar toplam 3 yarıyıl sürmüştür. Öğrencilerin gözlemlenmesinde yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır (Bkz. Ek 3).

3. 4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen mülakat verileri için betimsel analiz kullanılmıştır. Mülakatlardan elde edilen verilerin hepsinin sunulması yerine görüşmecilerin cevapları indirgenerek, kategoriler oluşturulmuş ve okuyucuya daha anlamlı şekilde sunulmaya çalışılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığına ait ilkokullarda dönem sonlarında karne değerlendirmesi yapılırken 3 ölçüt "Geliştirilmeli-İyi-Çok iyi" temel alınmaktadır. Bu çalışma kapsamındaki değer gelişiminde üçlü skalanın zayıf kalacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda

değerlendirmeler için 1-10 arası bir aralık olarak alınmıştır. Bu değer aralığında, “1 ile 4 arası geliştirilmeli”, “5 ile 7 arası iyi” ve “8 ile 10 arası çok iyi” şeklinde kategorize edilmiştir. Değer gözlem formundan elde edilen veriler analiz edilirken; bir öğrencinin 1 ay içerisinde ilgili değere yönelik sergilediği davranış, belirlenen temel kriterlere, gösterilme sıklığına ve sürekliliğine göre 1-10 arasında puanlandırılmıştır. Kriterler belirlenirken, öğretmen görüşleri, öğrencilerin sergilediği davranışlar ve değerlerin tanımlarından yararlanılmıştır. Puan aralığının geniş tutulmasının gerekçesi, MEB’in değerlendirme ölçütüne göre yapılan değerlendirmelerde, bazı davranışların arada kalması; tam 1’i ya da 3’ü yansıtmamasıdır.

Örneğin, “özür dileme/bağışlama” değerine yönelik, “Sınıf içinde oynanan oyunlarda arkadaşları ile anlaşmazlık doğuracak bir davranış sergilediğinde özür diler. Sınıf dışında (öğretmen otoritesi olmadan) sınıf ve okul arkadaşlarına karşı anlaşmazlık yaşadığı durumlarda özür diler. Arkadaşları tarafından kendine karşı gerçekleştirilen kaba ve anlayışsız durumlarda özür dileyen arkadaşını affeder. Eşyalarına istemeden zarar veren, kaybeden arkadaşının özür dilemesini kabul eder, bağışlar. Derse geç kaldığında öğretmenden özür diler. Ders esnasında öğretmenin ve arkadaşlarının sözünü kestiğinde hatasını fark edip özür diler. Evinde de hata yaptığının farkında olduğunda özür diler. Kardeşlerine karşı bağışlayıcı olur.” davranışlarını sergileyen bir öğrenci bu davranışları gösterme durumuna göre puan almıştır. Her bir davranış ve bu davranışı gösterme sıklığına göre puanı 10’a çıkmıştır.

3. 5. Öğretmenin Değer Gelişimine Yönelik Ders Süreci

Öğretmen üç yarıyıl süren değer eğitimi sürecinde, derslerinde ve ders dışında değerlerin önemini vurgulamış ve değer gelişimini sağlamaya çalışmıştır. Değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesini sağlamayarak davranışa dönüştürülebilmesi için ahlaki muhakeme yaklaşımı kullanmıştır. Derslerdeki işleyişleri ile ilgili genel bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Hayat bilgisi dersinde, öncelikle konu ile ilgili görsel üzerinden öğrencilere verilecek değerlere ait kavramlar hakkında ne bildikleri ölçülmüş, daha sonra metin-görsel eşleştirmesi yapılmıştır. Metinde yer alan olaylar, öğrencinin yakın çevresi ile ilişkilendirilip ailesinden örnekler vermesi istenerek farkındalık oluşturmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Dramatize edilecek bir kazanım var ise drama etkinliği yapılmıştır. Hayat bilgisi dersinin büyük bir kısmını kişisel bakım becerilerine ait çevre ve öz bakım temizlik becerileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda her gün ders başlamadan önce yapılan tırnak, kıyafet, saç kontrolleri ile öğrenciye temizlik değeri kazandırılmaya çalışılmıştır. Sınıf düzeni ve temizliği nöbetçi öğrenci görevlendirilmesi ile verilmeye çalışılmıştır. Temizlik değerinin

kazandırılmasında, disiplinler arası ilişkilendirme ile Müzik dersinde temizlik ile ilgili şarkı ya da video kullanılmıştır.

Matematik dersinde, toplama/çıkarma işlemi gerektiren problemlerde, toplama işleminin “artmak, çoğalmak”, çıkarma işleminin ise “azalmak, eksilmek” olduğu ifade edilip öğrencilere yardımlaşma ve paylaşma değerleri hissettirilmeye çalışılmıştır. Öğrencilere sorulacak problemler hazırlanırken “Arkadaşı elmasının 5 tanesini verdi, paramın 10 TL’sini kardeşime verince...” şeklinde sorularla “*yardımlaşma ve paylaşma*” değerleri hissettirilmiştir. Zaman kavramı verilirken “Derse vaktinde gelme, ödevleri zamanında teslim etme, eve zamanında gitme vb.” “*sorumluluk*” değeri vurgulanmıştır. Ölçme, tartma ve paralarımız temaları işlenirken “*paylaşma ve adil olma*” dikkate alınmıştır. Sınıf içerisinde pazar ortamı dramatize edilerek, esnaf, tüketici vs. belirlenmiş ve öğrencilere alışverişte “*dürüst ve adil olma*” pazarda gördüğü yaşlının poşetini taşıma senaryosu ile “*yardımlaşma*” değerleri hissettirilmeye çalışılmıştır.

Türkçe dersinde, kitaptaki metinler okunmuş ve soru-cevap tekniği ile metinden çıkarılan sonuç değerler bağlamında tartışılmıştır. Metin içerisinde geçen doğru ya da yanlış durumlar öğrencilere sorularak “Neden doğru? Neden yanlış?” şeklinde değer algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Yanlış olan algılar telkin ve nasihat yolu ile düzeltilmeye çalışılırken, doğru olan değer algıları ise sözel pekiştireçler ile desteklenmiştir. Türkçe metinlerin çoğu drama yolu canlandırılmıştır. Metindeki iyi ve kötü karakterlerin rollerine girilmesi, doğru ve yanlış ayırt edebilmeyi ve durumu içselleştirebilmeyi kolaylaştırmaktadır.

Görsel sanatlar dersinde, gün içerisinde verilen değerlere yönelik çalışmalar yapılmıştır. İşlenen metni görsellerle ifade etme çalışmaları yürütülmüştür. Öğrencilerin çizimleri doğrultusunda değerleri kazanma düzeyleri değerlendirilmeye çalışılmış, eksik kaldığı hissedilen yerlerde günlük yaşamdan örnek olaylar sunulmuştur.

Oyun ve fiziki etkinlikler dersinde ise oyunlar oynanmıştır. Oyunlarda “*yenilgiyi kabullenme, arkadaşına saygı duyma, adil olma, hoşgörü*” gibi değerler kazandırılmaya çalışılmıştır. Serbest etkinlik dersi “Dostça oynama ve yarışma yapabilme” kazanımı ile ilişkilendirilmiştir.

Dönem başında öğrenciler ile birlikte oluşturulan okul ve sınıf kuralları kapsamında okul bahçesinde veya sınıf içerisinde arkadaşlarını ve öğretmenini görünce selam vermesi, sınıfa girerken kapıyı çalıp girmesi, geç kaldığında ve hata yaptığında özür dilemesi, kendisine yapılan hata karşısında bağışlamayı bilmesi, arkadaşlarından veya bir başkasından bir şey isterken teşekkür etmesi, verdiği eşyayı geri alırken rica etmesi, biri konuşurken konuşmanın bitmesini sabırla bekleyip söz hakkı alarak konuşması, sınıfa bir başka kişi geldiğinde ayağa kalkması veya bahçede oyun oynarken öğretmenlerden birini

ya da okul müdürünü görünce kendine çekidüzen vermesi, arkadaşları ile sohbet ederken nezaket kurallarına dikkat etmesi öğretilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin kendisinden farklı olana ve farklı düşünene hoşgörü ile yaklaşabilmesi, empati kurarak karşısındakini anlamaya çalışması yoluyla değer eğitimi yapılmaya çalışılırken okul yönetimi ve diğer öğretmenlerle işbirliği içerisinde olmaya dikkat edilmiştir.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında, öğretmenin değer eğitimi sürecinde işlenen derse ve kazanımına uygun olarak kullandığı yöntemler genel olarak şöyle sınıflanabilir.

1. *Rol model olma:* Öğrencilere rol model olmak adına kendi yaşamından örnekler vermiş davranışlarında dikkatli ve tutarlı olmuştur.
2. *Kaynaklardan yararlanma:* Ders ve çalışma kitaplarında yer alan fotoğrafları, bilgilendirici açıklamaları, metin ve etkinlikleri kullanmıştır. Tanınmış, önemli kişilerin sözlerinden ve yaşamlarından örnekler verilmiştir. İnternette değer eğitimi kapsamındaki kavramlara ait video, film vs. izletilmiştir. Ders ve çalışma kitaplarında yer alan sorular öğrencilerin konular üzerinde düşünmelerini, çözüm üretmelerini, olaylar ve olgulara eleştirel gözle bakmalarını sağlamaktadır. Öğretmen soruların yanıtlanma sürecinde olaylara yönelik bakış açıları geliştirmiş ve neden-sonuç ilişkisi kurulmasını sağlayarak dönütler vermiştir.
3. *Belirli gün ve haftalardan yararlanma.*
4. *Drama ve benzetmelerden yararlanma.*
5. *Ödevlerden yararlanma:* Ödevlerin not alınması ve kontrol edilmesi yolu ile sorumluluk bilinci gelişmesine yardımcı olmaya çalışmıştır. Akranları içinde veya değerler eğitiminde örnek olabilecek öğrencileri (Ders esnasındaki sorumluluk ve çalışkanlık değerleri, sınıf dışı değerleri, farklı alanlarda gösterilmiş olan başarı ve azimleri) model göstermiştir.
6. *Aile ve yakın çevreden yararlanma:* Etraflarında gördükleri olaylardan örnek verilip neden-sonuç ilişkisi kurmaları sağlanarak günlük yaşamları ile arasında bağ kurmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Burada yakından uzağa ilkesi kullanılmaktadır
7. *Telkinden yararlanma.*

4. BULGULAR

Bu bölümde, veri toplama araçlarından elde edilen bulgular sunulmuştur. Bulgular sunulurken çalışma etiği kapsamında gerçek isimler yerine kodlamalar kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilere ve velilerine ait genel bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrenci ve Velilerine Ait Genel Bilgiler

	Öğrencinin cinsiyeti	Anne Mesleği	Baba Mesleği	Görüşme Yapılan Veli	Evde kaç kişi yaşıyor	Kendi odası var mı?	Evde büyük var mı?	Kaç kardeş	Kaçıncı kardeş
Ö1	K	Ev hanımı	İnşaatçı	Anne	6	Yok	Yok	3	1
Ö2	E	Ev hanımı	İnşaatçı	Anne	7	Yok	Var	3	3
Ö3	E	Ev hanımı	İnşaatçı	Anne	6	Yok	Var	1	1
Ö4	K	Ev hanımı	İnşaatçı	Anne	8	Yok	Yok	5	4
Ö5	K	Ev hanımı	İşsiz	Anne	5	Yok	Yok	2	2
Ö6	K	Ev hanımı	İşsiz	Anne	7	Yok	Yok	4	1
Ö7	E	Ev hanımı	İşsiz	Anne	4	Yok	Yok	3	4
Ö8	E	Ev hanımı	İnşaatçı	Anne	5	Yok	Yok	2	2
Ö9	E	Ev hanımı	İşsiz	Anne	4	Yok	Yok	1	1
Ö10	K	Ev hanımı	Çiftçi	Anne	8	Yok	Yok	5	6
Ö11	K	Ev hanımı	İşsiz	Anne	7	Yok	Yok	4	4
Ö12	K	Ev hanımı	İnşaatçı	Anne	4	Yok	Yok	1	1
Ö13	K	Ev hanımı	Çiftçi	Anne	3	Yok	Yok	2	3

Tablo 3'te de görüldüğü gibi öğrencilerin tümünün annesi ev hanımıdır. Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö8 ve Ö12'nin babası inşaatçı iken Ö5, Ö6, Ö7, Ö9 ve Ö11'in babaları çalışmamaktadır. Ö10 ve Ö13'ün babaları ise çiftçilikle uğraşmaktadır.

Öğrencilerin hiçbirinin kendilerine ait bir odası bulunmamaktadır. Evde yaşayan kişi sayısı incelendiğinde, 3 ile 8 arasında değiştiği görülmektedir. Sadece Ö2 ve Ö3 evinde büyükleriyle (Babaanne, Dede) birlikte yaşamaktadır. Ö3, Ö9 ve Ö12'nin 1 kardeşi; Ö5, Ö8 ve Ö13'ün 2 kardeşi; Ö7, Ö2 ve Ö1'in 3 kardeşi; Ö11, Ö6'nın 4 kardeşi; Ö10 ve Ö4'ün ise 5 kardeşi vardır. Çalışma grubundaki öğrenciler ailelerinin, 1., 2., 3., 4. ve 6. çocuğudur.

4. 1. Araştırma Kapsamına Alınan Değerlerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Gözlemlerine Ait Bulgular

Bu bölümde öğretmenin programda yer alan on değeri kazandırmaya yönelik ders içi ve dışı gözlem ve deneyimlerine ait bulgular sunulmaktadır. Öğretmenin her bir değeri kazandırmaya yönelik kullandığı yöntem ve teknikler örnekleriyle birlikte aşağıda sunulmuştur.

Selamlaşma/Tebessüm değeri öğrencilere kazandırılırken sıklıkla sözel uyarı, tekrar etme, tartışma teknikleri kullanılmıştır. Aşağıda bu durumu yansıtan örnekler verilmiştir.

Birinci sınıfın başlarında öğrenciler, sınıfa girerken kapıyı çalmıyorlar ve sınıfa girdiklerinde “Günaydın, geç kaldım özür dilerim...” şeklinde nezaket cümleleri kullanmıyorlardı. Bu durum karşısında “*Derse zamanında gelinmesi gerektiğini geç kalındığında, içerde öğretmen olduğu için kapıyı çalarak girmeleri ve içeri girerken de izin istenmesinin gerektiği*” uyarılarını yaptım. Kapıyı çalmadan giren ve izin istemeyen Ö8’e tekrar dışarı çıkıp kapıyı çalarak içeri girmesini söyledim. Bu durum karşısındaki tavrımı koruyup, her defasında aynı uyarıları yaptım. Birkaç kez tekrarlanan bu durum karşısında öğrenciler davranışlarını değiştirmişlerdir. Bu öğrenme diğer öğrencilerde de dolaylı olarak gerçekleşmiştir.

Öğrencilerden sabah sınıfa girdiklerinde öğretmenlerine ya da okula geldiklerinde diğer öğretmenlere de saygı anlamında “Günaydın” demelerinin doğru olacağını belirttim. Öğlen yemeğe giderken nezaketen “İyi öğlenler, afiyet olsun” ve akşam okuldan çıkarken “İyi akşamlar” denmesini telkin ettim. Sınıfa bir başka öğretmen veya müdür geldiğinde “Saygı göstergesi olarak ayağa kalkmaları gerektiği” vurgulanmış ve ilerde kendilerine saygı duyulması için öncelikle kendilerinin saygılı olarak saygıyı hak etmeleri gerektiğini anlattım.

Sınıfta demokratik bir şekilde (Öncelikle demokrasinin ne olduğu izah edilerek), öğrencilerin tümünün görüşleri dikkate alınarak sınıf kuralları ve nezaket kuralları oluşturulmuştur. Bu kuralların neden var olması gerektiği tartışılarak ortak karar alınmış ve oluşturulan kurallar yazılı metin olarak sınıf panosuna asılmıştır.

Temizlik/Çevre/Öz Bakım değeri öğrencilere kazandırılırken genel olarak sözel/görsel açıklama, gösterip-yaptırma, model olma, pekiştirme verme teknikleri kullanılmıştır. Bu duruma ait öğretmen gözlem ve deneyimleri aşağıda verilmiştir.

Her gün ilk dersin ilk 10 dakikasında temizlik kontrolü yapılmıştır. Sınıf temizliği, sıraların düzeni, masaların temizliği, tırnakların temizliği, kıyafetlerin temizliği ve saçların düzeni kontrol edilmiştir. Temiz gelmeyen öğrencilere çevrenin temiz olmaması durumunda masa ve sıralarda yer alan mikropların, yerdeki tozların, elimizden ağızımıza, oradan da organlarımıza vs. geçip bizi hasta edebileceği ve sağlığımızı bozabileceği

anlatılmıştır. Tırnaklarının arasındaki mikropların da aynı şekilde hastalık yapacağı vurgulanarak öz bakımın önemi izah edilmiştir. Mikrop kelimesi bu yaş çocuklar için soyut bir kavram olarak kalacağı için öğrencilere internet ortamından mikropla ilgili videolar ve mikropların yol açtığı hastalıklara ait videolar izletilmiş; çevre ve öz bakım temizliğinin önemi daha kalıcı ve anlaşılır hale getirilmeye çalışılmıştır.

Sınıf temizliği için malzemeler alınıp temizlik kontrolünden sonra hep birlikte sınıf temizlenmiştir. Herkesin öncelikli olarak kendi alanını temizlemek ile sorumlu olduğu belirtilmiştir. Öğretmen olarak ben de kendime ait alanı temizleyerek öğrencilere rol model oldum. Sınıfta her gün iki öğrenci temizlik görevlisi seçilmiş ve gün boyunca sınıfın temizliği ile düzeninden sorumlu tutulmuştur. Görevini tam olarak yerine getirmeyen öğrenciler tekrar temizlik görevlisi olarak seçilmiş, görevini yerine getiren öğrenciler ise sözel ve simgesel (yıldız, çıkartma vb.) pekiştiriciler ile ödüllendirilmiştir.

Öğrencilerin tuvalet eğitiminde sıkıntıları olduğu görülmüştür. Öğretmen tarafından sınıftaki sandalye, tuvalet gibi kullanılarak tuvalet temizliği anlatılmıştır. Tuvalet sonrası temizlik hem anlatım hem de videolar ile pekiştirilmeye çalışılmıştır. Çocuklara tuvalet temizliği yeterince yapılmadığında ne gibi sonuçlar ortaya çıkabileceği sorulmuş; eksik ya da yanlış bilgiler düzeltilmeye çalışılmıştır. Sınıfa sıvı sabun, ıslak mendil ve peçete gibi malzemeler alınmış; tuvalete giden öğrencinin bu peçete ve sabunu kullanmaları kontrol edilmiştir. İlk zamanlarda öğrencilerin bazılarının ellerini sabunla yıkamadıkları görülmüş, gerekli uyarılar yapılmış ve yıkaması için geri gönderilmiştir. Öğrencilerin zamanla doğru davranışı kazandıkları gözlemlenmiştir.

Yerli malı haftasında sınıfta yerli malı günü düzenlenmiştir. Öğrencilere yemek yemeden önce ellerini neden yıkamaları gerektiği izah edilmiş ve yemek sonrası yapmaları gerekenler anlatılmıştır. Yemek esnasında uymaları gereken sofr kuralları öğretilmiştir. Sofra adabına uyan öğrenciler sembolik ve sözel pekiştiriciler ile ödüllendirilirken, diğer öğrencilerin de bu ödüllendirmeden etkilenecek dolaylı olarak öğrenmeleri sağlanmıştır.

Yardımlaşma/Paylaşma değeri öğrencilere kazandırılırken çoğunlukla sözel-görsel açıklama, internetten yararlanma teknikleri kullanılmıştır. Bu duruma örnek olan bazı gözlem bulguları şöyledir.

Ö3 kendisinden bilgi isteyen arkadaşına silgisini vermemiştir. Bu durumu fark ettiğimde Ö3'e "Neden silgini vermiyorsun?" sorusuna sadece "Bilmiyorum, istemiyorum." şeklinde cevap vermiş ve omuzlarını kaldırmıştır. Bu durumda "Eğer arkadaşlarıyla eşyalarını paylaşmaz isen senin ihtiyacın olduğunda da onlar seninle paylaşmaz bu durum seni üzmez mi?" şeklinde tepki verdim. Bu örnekle, Ö3'e ve dolaylı olarak da diğerlerine paylaşma değeri hissettirmeye çalışılmıştır. Daha sonraki gözlemlerimde

Ö3'ün eşyalarını arkadaşları ile paylaşmaktan çekinmediğini gördüm. Benzer bir örnek Ö2'nin keçeli kalemlerini paylaşmaktan çekinmesinde de yaşanmıştır. Neden vermiyorsun diye sorduğumda 'Biterse babam bana kızar, döver öğretmenim.' şeklinde cevap aldım. Bu cevaba karşılık "Eğer arkadaşları ile paylaşır ise ona yenilerini alacağımı" ifade ettim. O günden sonra Ö2'nin eşyalarını paylaştığını gözlemledim. Aile korkusunun paylaşma değerinin gelişiminde engelleyici bir etken olduğu dikkate alınmıştır.

Birinci sınıftan itibaren ikinci teneffüste, düzenli olarak beslenme saati yapılmaya çalışılmıştır. Veli toplantıları yapılarak veliler ile görüşülmüştür. Velilere öğrencilerin yaşlarının küçük olduğu, öğle arasına kadar acıkacakları ve doğal olarak derse olan ilgilerinin bu durumdan etkileneceği, onlar için bir beslenme çantası hazırlamaları söylenmiştir. Velilere standart bir beslenme saati çizelgesi verilmemiş, evlerinden istedikleri yiyecekleri gönderebilecekleri belirtilmiştir. Sadece abur cubur diye tabir edilen yiyecekleri koymamaları konusunda ricada bulunulmuştur. Beslenme saatinde öğrencilerin zaman zaman yemek için bir şeyler getirmediği ya da getirseler de diğer arkadaşlarının getirdiklerini yemek istedikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilere yiyeceklerini arkadaşları ile paylaştıklarında yiyeceklerinin bereketleneceğini ve farklı yiyecekleri de yemiş olacaklarını söyledim.

Öğrencilerdeki paylaşma değerinin pekiştirilmesi için, dünyanın pek çok yerinde birçok insanın ya da çocuğun açlık çektiği anlatılmış ve Afrika'da yaşayan çocuklara ait resimler zaman zaman gösterilmiştir. Bir gün kendilerinin de benzer bir durum yaşayabileceklerini ifade ettim. İlerleyen süreçte öğrencilerin yiyeceklerini birbirleri ile paylaştığı ve israf etmedikleri gözlemlenmiştir.

Dürüstlük değeri öğrencilere kazandırılırken çoğunlukla drama, aile ve yakın çevreden faydalanma, sözel açıklama tekniği kullanılmıştır. Bu durumu yansıtan örneklerden bazıları şöyledir.

Okulun ilk gününden itibaren öğrencilere yaptıkları şeyleri, iyi ya da kötü bana doğru bir şekilde söylemelerini, onları yargılamadan dinleyeceğimi ve sorunlarını çözmeleri için yardımcı olacağımı belirttim. Ö1 verilen ödevi yapmamış ve gerekçe olarak kardeşinin ödevini yanlışlıkla yırtmasını belirtmiştir. Öğrencinin velisi ile yapılan görüşmede, öğrencinin ödevini bilerek yapmadığı ve yalan söylediği ortaya çıkmıştır. Öğrenciye neden bana yalan söylediğini sorduğumda cevap alamadım. Öğrenciye davranışının yanlış olduğunu ve yalan söylediği için özür dilemesi gerektiğini belirttim.

Bir gün Ö1'in öğretmen masama ait çekmecedен yiyecek aldığını fark ettim. Ona bunun hırsızlık olduğunu ve toplumda çok kötü bir davranış olarak kabul edildiğini açıkladım. Hiçbir tepki vermedi. Ailesi ile görüşmeler sonucunda yalan söyleme davranışının evde de sık sık görüldüğü bilgisine ulaştım. Aynı gün Türkçe dersinde, yalan

söyleyen birinin başına gelenleri anlatan bir öykü okunmuş ve yalan söylemenin bize vereceği zararlar tartışılmıştır. Öykü dramatize edilmiş, öğrencilerin iyi ve kötü karakterlere bürünüp onların başına gelenleri bizzat yaparak-yaşayarak anlamaları sağlanmıştır. Drama sonunda genel bir değerlendirme yapılarak hem Ö1'e hem de diğerlerine dürüst olmanın önemi hissettirilmeye ve bu durumu davranış haline getirmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. İlerleyen zamanda Ö1 ve diğer öğrencilerin yalan söyleme davranışını azalttığı görülmüştür.

Sorumluluk değeri öğrencilere kazandırılırken genellikle öğretmenin kendi yaşamından örnekler vermesi, model olma teknikleri kullanılmıştır. Bu değer kazandırılmasına yönelik öğretmen deneyimlerinden bazıları şunlardır.

Sınıf içerisinde öğrencilere bazı işler vererek hem fazla enerjilerini atmalarını hem de sorumluluk kazanmalarını sağlamaya çalışırım. Derslerde, kendimden hikâyeler anlatır, anneme evde nasıl yardım ettiğimi hangi sorumlulukları aldığımı söyler, onların da evde kendilerinin yapabilecekleri işlerin sorumluluğunu almaları telkin edilmiştir.

Rutin veli görüşmelerin birinde, Ö3'ün evde hiçbir sorumluluk almadığı gibi ortalığı dağıttığını öğrendim. Ertesi gün okulda Ö3'ün yaptığı davranışla ilgili örnek olay anlatılıp çocuğa yaptığı yanlış davranış sezdirilmeye çalışılmıştır. Ailesi zaman içerisinde Ö3'ün davranışlarında değişim olduğunu belirtmiştir. Diğer öğrencilerde de bu tür davranışların azaldığı gözlemlenmiştir.

Empati/Hoşgörü değeri öğrencilere kazandırılırken sıklıkla Ahlaki muhakeme yaklaşımı, drama, sözel-görsel açıklama gibi tekniklerden yararlanılmıştır. Bu sürece ait bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

Bir gün bir öğrencim teneffüste yanıma gelerek 'Öğretmenim hava çok soğuk, ben kışı çok seviyorum ne güzel değil mi?' diye duygularını paylaşmıştır. Bende evet sen kışı seviyorsun ama 'senin gibi soğuk havada giyecek montu olmayan çocuklar senin gibi düşünüyor mudur acaba hiç merak ettin mi? şeklinde cevap verdim. Öğrenci bir an "Aaa evet öğretmenim onlar üşürler o zaman soğuk olmasın hava" şeklinde duygularını ifade etmiştir. Bu diyalogda öğrenciye empati duygusu vermeye çalışılmıştır.

Empati değerinin verilmeye çalışıldığı bir diğer davranış ise öğrencilerin yöneltilen bir soruyu bilemeyen arkadaşlarına gülüp onlarla alay etmeleridir. Bu durumla her karşılaştığımda öğrencilere aynı durumun kendi başlarına geldiğinde ne hissedeceklerini sordum. Öğrenciler alay edilmesinden, kendilerine gülünmesinden hoşnut olmayacaklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere arkadaşlarını hoş görmelerini, ona bilemediği konuda ders dışında yardımcı olmaları gerektiğini ve kendilerini onun yerine koyup ona gülündüğü zaman neler hissedebileceğini anlamaya çalışmalarını istedim. Bu durum belli aralıklarla konu ile ilgili hikâye ve masal okuma, canlandırma yapma, videolar izletme gibi

etkinliklerle tekrarlanmış olup telkin ve tembihler de her defasında yinelenmiştir. Bu telkinlerle hoşgörü, yardımseverlik ve empati değerleri içselleştirilmeye çalışılmıştır.

Sabır değeri öğrencilere kazandırılırken sıklıkla sembolik-simgesel pekiştirme, sözel açıklamalar, diğer ders ve disiplinlerden yararlanma teknikleri kullanılmış olup. Kararlı tepkiler vermenin değeri kazanmada etkili olduğu görülmüştür. Bu sürece ait birkaç gözlem örneği aşağıda sunulmuştur.

Ö3 çok sabırsız bir öğrencidir. Veli görüşmesinde Ö3'ün dedesi tarafından her istediğinin yapıldığını, şımartıldığını ve beklemeyi bilmediğini öğrendim. Ders etkinliklerinde öğrenciler sembolik hediyeler kazanmaktadırlar. Öğrencilere etkinlikten sonra bazı öğrencilerin yıldız alacağını belirttiğimde, Ö3 defalarca yanıma gelerek “Öğretmenim ne zaman vereceksiniz, kaç tane vereceksiniz” sorularını sormaya başladı. Ben de aynı şeyi sürekli bana sormaması ve beklemeyi bilmesi gerektiğini söyledim. Sabırsızlık davranışı bir müddet daha devam etti. Sabırsızlık ile ilgili örnek olay okutulup, tartışma yapılarak varılan sonuçlar konuşulmuştur. Öğretmenin davranışa verdiği tepki de değişmediğinde, Ö3'ün sabırsızlık davranışının zamanla azaldığı görülmüştür.

Bir başka örnek Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersinde gerçekleşmiştir. Oynanan oyunlarda sıra kendisine gelmeden arkadaşının yerini alan Ö9'a yaptığı davranışın yanlış olduğu söylenmiş, hem arkadaşının sırasını alarak ona saygısızlık yapmış olduğu hem de sabırsız davranmaması ve sırasını beklemesi gerektiği anlatılmıştır. Yapılan uyarılar Ö9 ve arkadaşları için sabırla beklemeyi öğrenme konusunda öğretici olmuştur.

Bir diğer olay, yerli malı gününde gerçekleşmiştir. Yerli malı gününde öğrencilere yemek dağıtılırken, Ö13 ve Ö10 her şeyin ilk olarak kendilerine verilmesini istemişler, her yiyecekte ısrarla bana öğretmenim diye seslenmişlerdir. Bu davranışlarına karşılık “Yiyecekleri sırayla dağıttığımı, beklemeyi bilmeleri gerektiği” ile ilgili uyarı yaptım.

Sınıftaki herhangi bir etkinlikte “Öğretmenim önce ben, ilk ben” tepkilerini verenlere “Sabredip beklemeyenlere, en son yaptıracağımı” söyledim ve tepkilerimde kararlı davrandım. Zamanla öğrencilerin sıralarını beklemeyi öğrendikleri görülmüştür.

Saygı değeri öğrencilere kazandırılırken genellikle model olma, telkin, tartışma, beyin fırtınası teknikleri kullanılmıştır. Bu sürece ait öğretmen deneyimlerinden bazıları şu şekildedir.

Sınıfa müdür, veli ya da başka bir büyük girdiğinde ben hep ayağa kalktım ve bunu içeri giren kişiye saygımdan yaptığımı açıkladım. Öğrencilerime de büyüklerine saygı göstermeleri gerektiğini telkin ettim.

Ailem beni ziyarete geldiğinde, anne-babamın elini öperek onlara saygı ve hürmetimi gösterdim. Öğrencilerim bu durumu görmüşlerdir. Öğrenciler “Öğretmenim annenizin babanızın elini neden öptünüz? Zaten o sizin anneniz.” şeklinde sorular

sormuşlardır. Öğrencilerime bunun saygıdan olduğunu izah ettim. Hayat bilgisi dersi konularından olan “Milli ve Dini Bayramlarımız” kazanımında verilen saygı değerini pekiştirmek için Ramazan ve Kurban Bayramlarında neler yaptıklarını sordum. Öğrencilerden birkaçı “Büyüklerimizin ellerini öperiz öğretmenim.” dediklerinde neden bunu yaptıklarını tüm sınıfa sordum. Yürütülen tartışma sonucunda bunun bir saygı göstergesi olduğu sonucuna varılmıştır.

Nöbetçi olduğum bir günde, Ö7'nin teneffüste oyun oynarken arkadaşına kaba bir şekilde davrandığını gördüm. Ö7'yi yanıma çağırarak arkadaşı ile düzgün bir şekilde konuşması gerektiğini söyledim. Teneffüs bitiminde, derste Ö7'nin yaptığı davranış farklı bir isim kullanılarak tartışılmış ve bir başkasına karşı kaba davranmanın, kötü sözler söylemenin o kişiye karşı saygısızlık olduğu düşünülmüştür. Ö11 “Öğretmenim biz birine saygısız olup kötü konuşursak onlar da bize kötü konuşur.” şeklinde cümle kurmuştur. Öğrencilerin saygı değerini davranış haline getirmeye başladıkları gözlemlenmiştir.

Adil olma değeri öğrencilere kazandırılırken çoğunlukla soru-cevap, sözel açıklama gibi teknikler kullanılmıştır. Bu sürece ait öğretmen deneyimlerinden bazıları şöyledir.

Yerli malı gününde öğrencilerin evlerinden getirdikleri yiyecekleri tabaklarına eşit olarak paylaştırdım. Ö5'e verdiğimden daha fazlasını istediğinde, arkadaşlarına haksızlık olmaması için eşit paylaşım yaptıracağımı, artan olduğunda kendisine verebileceğimi söyledim. Kendisine bir tane fazla vermem durumunda, bir arkadaşına yetmeyebileceğini söyledim. Öğrencilere bu durumun haksızlık olup olmayacağını sorduğumda, hepsi “Evet öğretmenim haksızlık olur eğer kalırsa herkes aldıktan sonra biz sizden tekrar isteyebiliriz.” cevabını vermişlerdir.

Öğrencilerde sıkça karşılaşılan diğer bir davranış, ders esnasında her soruya kendilerinin kalkmak istemesidir. Ö4'te sürekli kendi kalmak isteyen bir öğrencidir. Ona sürekli her soruya kendisini kaldırırsam diğer arkadaşlarına soru çözme, cevap verme hakkı vermemiş olacağımı söyleyip “Sence bu adil, eşit olur mu?” şeklinde sordum. Bu doğru bir davranış olur mu? şeklinde verdiğim tepkiye cevap vermemiş, ancak daha sonra bu davranışını azalttığı gözlemlenmiştir.

Özür Dileme/Bağışlama değeri öğrencilere kazandırılırken genellikle model olma, sözel açıklama gibi teknikler kullanılmıştır. Bu sürece ait öğretmen deneyimlerinden bazıları şöyledir.

Öncelikle, ben hata yaptığımı, yanlış yaptığımı düşündüğüm zaman öğrencilerden özür diliyorum, böylece onlara örnek olmaya çalışıyorum. Onlara hata yaptıklarında özür dilemeleri gerektiğini anlatıp her insanın hata yapabileceğini, özür dilemesini bilmenin ve hatayı tekrar etmemenin önemli olduğunu izah ettim. Hata yaptıklarında onları affettiğimi

söyleyip bağışlamanın önemini vurguladım. Hata yapan biri özür dilediğinde onu bağışlamak gerektiğini anlattım.

4. 2. Öğrencilerin Değer Gelişimine Ait Bulgular

Öğrencilerin değer gelişimlerini değerlendirmek için; sınıf içi ve sınıf dışındaki davranışları gözlemlenmiştir. Bu süreçte, sınıf içinde arkadaşları ile iletişimi, farklı düşüncelere bakış açısı, kişisel temizlik ve düzeni, sınıf temizliği ve düzeni, ders giriş çıkışlarına özen göstermesi gibi genel tutum ve alışkanlıkları; sınıf dışında aileleri ile iletişim esnasında evdeki davranışları, okul bahçesindeki davranışları, diğer sınıftaki öğrenciler ile olan iletişimi dikkate alınmıştır.

Verilen ödevler kontrol edilmiştir. Böylece kontrolü sorumluluk bilinci geliştirilmeye çalışılmıştır.

Öğrencinin karnesinde yer alan davranış notu değerlendirilmiştir. Öğrencilerin değer gelişimlerinin takibinde aylık çizelgeler hazırlanmış, öğrencilerin değer gelişimleri 1-10 arasında değişen puanlarla değerlendirilmiştir. Tüm öğrencilerin 15 ay boyunca aldıkları puanlara bağlı olarak her bir değer için ortalamaları incelenmiş ve "gelişim gösteren-orta-gelişim göstermeyen" şeklinde kategorize edilmiştir. Öğrencilerin değer gelişimlerine ait durum daha anlaşılır olması adına simgelerle ifade edilmiş ve Tablo 4'te toplu halde sunulmuştur.

Tablo 4'te her bir öğrenci ayrı ayrı ele alınmıştır. Gelişim gösteren öğrenciler gülen yüz ile ifade edilmiştir. Öğrencinin gelişim göstermiş olması demek değerlendirme aralığının 7 ve üzeri olması durumudur. Benzer şekilde gelişim göstermeyen öğrenciler üzgün surat ifadesi ile gösterilmiştir. Bu ifade gelişim aralığının 1-3 olduğunun göstergesidir.

Tablo 5. Öğrencilere Ait Gelişim Tablosu

DEĞERLER	KODLAR												
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
Özür Dileme/Bağışlama													
Selamlaşma/Tebessüm													
Hoşgörü													
Sabır													
Sorumluluk													
Adil olma													
Empati													
Dürüstlük													
Yardımseverlik/Paylaşma													
Temizlik/Öz bakım/Çevre													

¹ ORTA GELİŞİM GÖSTERENLER 😊

² GELİŞİM GÖSTERENLER 😊

³ GELİŞİM GÖSTERMEYENLER 😞

Tablo 4, üç yarıyıl dönemini kapsayan çalışmanın sonunda öğrenci gözlem formu göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Görüldüğü gibi “*Temizlik/Öz bakım/Çevre*” değerinde tüm öğrenciler gelişim göstermişlerdir. “*Özür Dileme/Bağışlama, Yardımseverlik/Paylaşma ve Adil olma*” değerlerinde ise orta düzeyde gelişim göstermişlerdir.

“*Selamlaşma/Tebessüm*” değerinde Ö2 ve Ö4 gelişim gösterirken Ö1, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12 ve Ö13’ün orta düzeyde gelişim göstermişlerdir.

“*Hoşgörü*” değerinde öğrencilerin çoğu orta düzeyde gelişim göstermiştir. Ö1, Ö5, Ö6 ve Ö7’nin gelişimleri ise istenen düzeyde olamamıştır. “*Sabır*” ve “*Sorumluluk*” değerlerinde de benzer şekilde öğrencilerin çoğu orta gelişim göstermiştir.

“*Empati*” değer gelişimi sadece Ö2 ve Ö4’te orta düzeyde gerçekleşirken diğer öğrencilerde gelişimin istenilen düzeyde olamadığı görülmüştür.

“*Dürüstlük*” değerinde Ö1’in gelişim gösteremediği; Ö2’nin, Ö3 ve Ö4’ün gelişim gösterebildiği; Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12 ve Ö13’ün ise orta gelişim gösterdikleri belirlenmiştir.

4. 3. Öğrenci Veli Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere verilen değer eğitiminin veli tarafına yansımalarının ne durumda olduğunu değerlendirmek amacı ile çalışmaya katılan her bir öğrencinin evine ziyaret düzenlenmiş ve velileri ile görüşme yapılmıştır. Ö13’ün velisi çok iyi Türkçe bilmediği için bir başka velinin tercüme etmesiyle iletişim kurulmaya çalışılmış ancak istenilen düzeyde cevaplar alınamamıştır. Velilerden elde edilen bulgular, seçilen değerler temel alınarak kategorize edilip 5 başlık altında sunulmuştur.

4. 3. 1. Kardeşleriyle Geçimine Ait Sorulardan Elde Edilen Bulgular

Velilere çocuğunun kardeşleri ile ilişkisinin nasıl olduğu sorulmuştur. Ö5’in velisi “*Çok iyi*”, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9 ve Ö11’in velileri “*İyi.*” şeklinde cevap vermişlerdir. Ö10’un velisi “*Abinin biri ile iyi diğeri ile sürekli kavga ediyor.*” ifadesini kullanırken, Ö12’nin velisi “*İyi. Genellikle kıskançlık yapıyor ve dövüyor.*” şeklinde cevap vermiştir. Ö13’ün velisi ise “*İyi. Özellikle ablası ile iyi geçiniyor.*” ifadesini kullanmıştır. Ö1’in velisi “*Kötü, anlaşıyor.*” Ö7’nin velisi “*Çok iyi değil.*”, Ö2’nin velisi ise “*Kavga ediyorlar. Genellikle eşyaları konusundan dolayı birbirlerine giriyorlar.*” şeklinde açıklamalar yapmışlardır.

“*Kardeşleri ile paylaşımları oluyor mu? (eşyalarını, oyuncaklarını vs.)*” sorusuna Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö10 ve Ö11’in velileri “*Evet.*” cevabını verirken Ö9’un velisi “*Evet. Sadece bir oyuncakını vermiyor.*” yanıtını vermiştir. Ö1’in velisi “*Yok, eşyalarını vermiyor. Sadece yemek paylaşıyor.*” ifadesini kullanmış; Ö3’ün velisi ise “*Bazen. Paylaşmayı genel*

olarak sevmiyor.” şeklinde yanıt vermiştir. Ö7 ve Ö12'nin velileri “Hayır. Vermek istemiyor.” ifadesini kullanmışlardır.

4. 3. 2. Medya Kullanımı ile İlgili Sorulardan Elde Edilen Bulgular

Velilere öğrencilerin izlediği televizyon programları sorulmuştur. Ö1'in velisi “Selena” adlı dizinin ismini verirken; Ö2'in velisi “Seksenler, Çocuklar Duymasın ve Çizgi Film.” şeklinde cevap vermiştir. Ö3, Ö6 ve Ö7'nin velileri çocuklarının çizgi film izlediğini belirtmişlerdir. Ö4'ün velisi “Çizgi Filmler ve ablalarının izledikleri.” cevabını, Ö5'in velisi ise “Çizgi Film ve annesinin izledikleri.” cevabını vermiştir. Ö8'in velisi “Evlerinde televizyon olmadığını, olduğu zaman Çizgi Film.” izlendiğini belirtmiştir. Ö9'un velisi “Haber, babasının izlediği asker dizileri ve çizgi film.” şeklinde cevap vermiştir. Ö10 ve Ö11'in velileri “Hint dizisi ve biz ne izlersek onu izliyor.” ifadesini kullanmışlardır. Ö12'nin velisi “Çizgi Film, Komedi Dizileri.” ve Ö13'ün velisi de “TV'de ne açıksa ve Çizgi Film.” cevabını vermişlerdir.

“Kaç saat televizyon başında geçiriyor?” sorusuna Ö2, Ö4, Ö7'nin velileri “2 saat” Ö5, Ö9 ve Ö10'un velileri, “2-3 saat”, Ö1 ve Ö11'in velileri “5-6 saat”, Ö3'ün velisi “3 saat”, Ö6'nın velisi “1-2 saat”, Ö8'in velisi “3-4 saat” ve Ö13'ün velisi ise “Aklına estikçe.” cevaplarını vermişlerdir. Ö12'nin velisi “3 saat kadar izliyor. Müdahale etmediğim zaman saatlerce.” şeklinde açıklama yapmıştır.

4. 3. 3. Serbest Zamanlarını Kullanmalarına Ait Sorulardan Elde Edilen Bulgular

Velilere çocukların evde nasıl vakit geçirdikleri sorulmuştur. “Ö1'in velisi “Ders çalışarak, kitap okuyarak ve genellikle kardeşine bakarak.” şeklinde cevap vermiştir. Ö2'nin velisi “Kardeşleri ile oynayarak, TV izleyerek ve resim yaparak.” açıklamasını yapmıştır. Ö3'ün velisi “Dedesiyile vakit geçiriyor, birlikte derslerini yapıyorlar ve tableti ile oynuyor.” şeklinde cevap vermiştir. Ö4'ün velisi “Ödevi varsa ödevini yapıyor, televizyon izliyor.” ifadesini kullanmıştır. Ö5'in velisi “Oyun oynayarak.”, Ö6'nın velisi ise “Derslerinin yapıyor, olmadığı zamanlarda genelde kardeşine bakıyor.” cevabını vermiştir. Ö7'nin velisi “Film izliyor, oynuyor, kitap okuyor. Ancak kitabı para karşılığında okuyor.” şeklinde açıklama yapmıştır. Ö8 ve Ö9'un velileri çocuklarının “Ödev yaparak ve oyun oynayarak evde zaman geçirdiğini.” belirtmişlerdir. Ö10'un velisi “Ödevi varsa ödevlerini yapıyor, televizyon izliyor ve abisi ile sürekli kavga durumundalar.” şeklinde ifade kullanırken, Ö11'in velisi “Televizyon izler”, Ö12'nin velisi ise “oyun oynar.” açıklamalarını yapmışlardır.

“Siz evde çocuğunuz ile ne yapıyorsunuz?” sorusuna Ö2, Ö8 ve Ö3’ün velileri “Çok vakit geçiremediklerini.” ifade etmişlerdir. Ö5, Ö9, Ö13’ün velileri “Vakit kalmıyor.” şeklinde cevap vermiştir. Ö1, Ö4 ve Ö6’nın velileri “Ödevlerine yardımcı olmaya çalışıyorum. Zaman bulabilir isem.” şeklinde açıklama yapmışlardır. Ö7’nin velisi “Anlaşmıyor benimle o yüzden evde birlikte çok zaman geçirmiyoruz.” cevabını vermiştir. Ö10, Ö11 ve Ö12’nin velileri “Vakit geçiremiyoruz benim işlerime yardımcı oluyor. Başka zaman bulamıyorum.” gibi ifadeler kullanmışlardır.

“Çocuğunuz ile oyun oynuyor musunuz?” sorusuna Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö8, Ö11 ve Ö13’ün velileri “Hayır, yok.”, Ö3, Ö7, Ö5 ve Ö12’nin velileri “Bazen. Kurduğu oyuna katılıyorum.” şeklinde cevap vermişlerdir. Ö12’nin velisi “Vaktim olunca” ifadesini de eklemiştir. Ö9 ve Ö10’un velileri ise “Oyun oynamak için vakit bulamıyoruz.” açıklamasını yapmışlardır.

“Evde en çok kiminle oyun oynuyor?” sorusuna Ö1’in velisi “Babasıyla”, Ö2’nin velisi “Babası olduğu zaman babasıyla diğer zamanlarda kardeşleri ile oynuyor.”, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12’nin velileri “Kardeşleriyle” cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin oyunları en çok anlaştıkları kardeşleri ile oynama eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Ö13’ün evde kalan kardeşi olmadığı için velisi “Genelde kendi başına oynuyor.” şeklinde cevap verirken Ö12’in velisi “Komşunun çocukları eve geliyor birlikte onlarla da oynuyor.” ifadesini kullanmıştır.

“Oyun oynarken sinirli mi?” sorusuna Ö5, Ö6, Ö7, Ö8 “Hayır, sinirli değil.”, Ö9, Ö10 ve Ö11’in velileri “Bazen sinirleniyor.” cevabını vermişlerdir. Ö1’in velisi “Yok. Kardeşleri ile oynarken sinirli ama babası ile oynarken değil.” şeklinde açıklama yapmıştır. Ö2, Ö3, Ö12 ve Ö13’nin velileri “Evet, çoğu zaman sinirli.” şeklinde cevap verirken Ö4’ün velisi “Değil, sadece eşyaları alındığı zaman sinirleniyor.” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Sinirlendiği zaman tepkileri nasıl oluyor?” sorusuna Ö5 ve Ö8’in velileri “Sadece ağlıyor.”, Ö1, Ö2, Ö13’ün velileri “Ağlıyor, bağıyor.”, Ö3’ün velisi “Kardeşine vuruyor.” şeklinde cevap vermişlerdir. Ö4’ün velisi “Ağlıyor, bebeğe vuruyor her şey senin yüzünden sen olmasan annem bizimle ilgilenirdi diye bağıyor.” açıklamasını yapmıştır. Ö6 ve Ö12’nin velileri “Küsüp oturuyor.”, “Küsüp, öteki odaya gidiyor.” şeklinde cevap vermişlerdir. Ö7’nin velisi “Sinirlendiği zaman önünde ne varsa, eline ne geçerse kırıp, döküyor, deviriyor.” şeklinde ifade kullanırken, Ö10’un velisi “Ağlıyor, bağıyor ve abilerini sürekli bana şikâyet ediyor.” şeklinde görüş bildirmiştir. Ö4, Ö9 ve Ö11’in velileri de “Sinirlendiği zaman kızıyor ve hırsını kardeşinden çıkarıyor, kardeşini dövüyor.” şeklinde benzer şeyler söylemişlerdir.

4. 3. 4. Kişisel Bakıma Ait Sorulardan Elde Edilen Bulgular

Velilere çocuklarının kendi kişisel temizliklerini kendilerinin yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Ö4, Ö5, Ö6, Ö9 ve Ö11'in velileri *"Evet yapabiliyor."*, Ö1, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13'ün velileri *"Hemen hemen, kısmen"*, Ö3 ve Ö7'nin velileri ise *"Yok, yapmıyorlar."* şeklinde cevap vermişlerdir. Ö2'nin velisi *"Sadece el, yüz yıkama, kıyafet değiştirmeyi kendi yapıyor."* şeklinde ifade kullanmıştır. Ö3'ün velisi ayrıca *"Yapabildiği halde hiçbir şekilde iş yapmıyor aksine dağıtıyor. Şımarık biri."* ifadesine yer vermiştir.

"Temizlik konusunda hassas mı?" sorusuna Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12'nin velileri *"Hassas"*, Ö7 ve Ö13'ün velileri *"Biraz, çok değil"* şeklinde cevap vermişlerdir. Ö2'nin velisi *"Temiz olmayan kıyafetleri giymek istemiyor."* şeklinde ifadede bulunurken, Ö12'nin velisi de *"Babası temizlik konusunda aşırı dikkatli ve titiz o yüzden sürekli uyarıyor bu yüzden o da dikkat ediyor."* açıklamasını yapmıştır.

"Ev temizliğinde size yardım ediyor mu?" sorusuna Ö5, Ö6, Ö12 ve Ö13'ün velileri *"Evet"*, Ö2, Ö7, Ö9 ve Ö11'nin velileri ise *"Kısmen yapıyor. Ben görev verdiğim zaman."* şeklinde cevap vermişlerdir. Ö1'in velisi *"Az çok"* ifadesini kullanırken, Ö3'ün velisi ise *"Hayır etmiyor aksine evi dağıtıyor."* şeklinde cevap vermiştir. Ö4'ün velisi *"Çoğu zaman"* Ö8'in velisi ise *"Evet zaman zaman yardım ediyor."* ifadelerini kullanmışlardır.

"Evde sorumluluk alıyor mu? Aldığı sorumluluğu yerine getirebiliyor mu?" sorusuna Ö1'in velisi *"Yok, ben verdiğim zaman sinirlenip bağılıyor. Ama kendi istediği zaman yapıyor."* ifadesini kullanmıştır. Ö2, Ö9 ve Ö11'in velileri *"Verdiğim zaman yapıyor."* şeklinde cevap vermişlerdir. Ö6, Ö8, Ö10'un velileri *"Evet"*, Ö4 ve Ö7'nin velileri ise *"Bazen yapıyor. Genelde televizyona daldığı zaman duymuyor."* ifadelerini kullanmışlardır. Ö5 ve Ö12'nin velileri *"Evet, özellikle ben olmadığım zaman küçük kardeşine bakıyor."* açıklamasını yapmışlardır.

4. 3. 5. Değerlerin Gelişimine Yönelik Veli Görüşlerine Ait Bulgular

Velilere araştırma kapsamına alınan değerlere yönelik mülakat formunda yer alan sorular yöneltilmiş ve çocukların durumu sorulmuştur. *"Hata yaptığında sizden ya da diğerlerinden özür diliyor mu?"* sorusuna Ö1, Ö6, Ö10 ve Ö12'nin velileri *"Evet. Okula gelince öğrendi."* cevabını vermişlerdir. Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö11'in velileri *"Bazen"*, Ö2'nin velisi ise *"Diliyor ama bazen inat ediyor."* ifadelerini kullanmışlardır. Ö5, Ö9 ve Ö13'ün velileri ise *"Hayır"* cevabını vermişlerdir.

"Yalan söylediğine rastladınız mı?" sorusuna Ö3, Ö6, Ö8 ve Ö13'ün velileri *"Hayır, söylemiyor."*, Ö12'nin velisi *"Bana yalan söylemiyor."* şeklinde cevap vermiştir. Ö4'ün velisi *"Bazen söylüyor. Genelde yiyecek konusunda ben yemedim diyor."*, Ö10'un velisi *"Bazen"*

söylüyor. Genelde eşyalarını kaybettiğinde ben kızmayayım diye.” ve Ö11’in velisi de “Bazen söylüyor, benim kızmamdan korktuğu için” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ö9’un velisi “Bazen” cevabını verirken Ö1’in velisi “Çok sık. Neredeyse sürekli her konuda yalan söylüyor.” cevabını vermiştir. Ö2’nin velisi “Bir iki defa söyledi onu da hemen gelip itiraf etti.” şeklinde belirtirken Ö5’in velisi “Bir defa söylemiş. Kardeşini korumak için. Kardeşinin dövdüğü çocuğun annesi eve onlara kızmak için gelince kardeşinin değil kendisinin dövdüğünü söylemiş.” ifadesini kullanmıştır.

“İstekleri konusunda ısrarcı mı yoksa sabırlı ve anlayışlı mı?” sorusuna Ö2, Ö4, Ö5, Ö8 ve Ö11’in velileri “Anlayışlı, yok dediğimizde anlayışla karşılıyor. Beklemeyi biliyor.” şeklinde cevap vermişlerdir. Ö1, Ö3, Ö7 ve Ö12’nin velileri de “Anlayışsız, sabretmiyor. İsteddiği hemen olsun istiyor.” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ö6’nın velisi “İsrarcı, aşırı kibirli diğerlerinde var bende de olsun diye ısrar ediyor.”, Ö9’un velisi “Zaman zaman bazı konularda ısrar ediyor ama genelde anlayışlı.”, Ö10’un velisi ise “Genelde ısrarcı değil.” ifadelerini kullanmışlardır.

“Evde sorumluluk alıyor mu?” sorusuna Ö1, Ö5 ve Ö6’nın velileri “Evet” Cevabını vermişlerdir. Tablo 3 incelendiğinde evet cevabı alınan öğrencilerin kız öğrenci olduğu görülmüştür. Ö1 ve Ö6’nın evde en büyük çocuk olduğu ve kardeşlerine bakma sorumluluğu üstlendikleri görülmüştür.

“Paylaşımlarında adil mi?” sorusuna Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9 ve Ö12’nin velileri “Evet, adil.” cevabını vermişlerdir. Ö2’nin velisi “Evet, hatta kapının önünde oynadığı arkadaşları ile bir şey paylaşırken de evde de adil.” açıklamasını yapmıştır. Ö1’in velisi “Adil değil kardeşlerinden birine hep daha fazla veriyor.” ifadesini kullanırken Ö10’un velisi “Değil, anlaştığı abisine daha çok veriyor.” şeklinde cevap vermiştir. Ö3’ün velisi “Bazen, canı isterse”, Ö7’nin velisi “Yok, sevdiği ablasına bazen veriyor diğerlerine hiç vermiyor.” Ö11’in velisi ise “Zaman zaman ama genelde küçük kardeşine daha fazla veriyor.” ifadelerini kullanmışlardır.

“Babası ile arası nasıl?” sorusuna Ö2, Ö4, Ö5 ve Ö10’un velileri “Çok iyi”, Ö5’in velisi “Benden daha iyi arası.” cevabını vermişlerdir. Ö10’un velisi ise “Babası okuma yazma bilmiyor. Ona okuma yazma öğretiyor.” ifadesini eklemiştir. Ö1 ve Ö13’ün velileri “İyi, benimle sorunlu babası ile sorunu yok, araları iyi.” ifadesini kullanırken Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11 ve Ö12’nin velileri “İyi” cevabını vermişlerdir. Ö12’nin velisi “Babası her istediğini yaptığı için onunla arası daha iyi benimle arası yok.” ifadesini eklemiştir.

Görüşme sürecinde velilere yöneltilen sorulardan elde edilen bulgular Tablo 5’te toplu halde sunulmuştur.

Tablo 6. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna Ait Cevaplar Tablosu

Sorular/Kodlar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
1. Kardeşleri ile arası nasıl?	Kötü. Anlaşamıyor.	Kavga ediyorlar, genellikle eşyaları konusunda dolaylı	Kötü	İyi	Çok iyi	İyi	Çok iyi değil	İyi	İyi	Abinin biri ile iyi diğeri ile sürekli kavga ediyor.	İyi	İyi. Kısırca yapıyor. Dövüyor.	İyi. Özelikle ablası ile
2. Kardeşleri ile paylaşımları oluyor mu? (eşyalarını vs.)	Yok. Sadece yemek paylaşıyor	Bazen. Paylaşma yı genel olarak sevmiyor.	Bazen. Paylaşma yı genel olarak sevmiyor.	Evet	Evet	Evet	Yok	Evet	Evet. Bir oyuncuğın vermiyor.	Evet	Evet	Hayır. Vermek istemiyor.	-
3. Hata yaptığında sizden ya da diğerlerinden özür diliyor mu?	Evet	Diliyor ama bazen inat ediyor.	Bazen	Bazen	Hayır	Evet	Bazen	Bazen	Hayır	Evet	Bazen	Evet. Okula gelince öğrendi.	Hayır
4. İzlediği televizyon programı?	Selena	Seksenler Çocuklar duymasın ve çizgi film	Çizgi film	Çizgi filmler, abiaları hangi diziyi izlerse	Çizgi film, annesinin izledikleri	Çizgi film	Çizgi film	Evlerinde TV yok olduğu zaman çizgi film	Haber, babasının izlediği asker dizileri, çizgi film	Hint dizisi, anne baba ne izlerse	Ah kalbim	Çizgi film, komedi dizisi	TV' de ne açksa, çizgi film
5. En sevdiği film, program?	Selena	Seksenler	-	-	-	-	-	-	-	Ah kalbim	Ah kalbim	-	-
6. Kaç saat televizyon başında geçiriyor?	5-6 saat	2 saat	3 saat	2 saat	2-3 saat	1-2 saat	2 saat	3-4 saat	2-3 saat	2-3 saat	5-6 saat	3 saat anne müdahale etmeyince saatlerce	Aklına estiğinde
7. Evde en çok nasıl vakit geçiriyor?	Ders, Kitap okuma, Kardeşine bakma	Kardeşleri ile oynayarak TV izliyor. Resim yapıyor.	Dedesizle Derslerine yardımcı oluyor.	Ödev TV izleme	Oyun oynayarak	Kardeşine bakıyor. Derslerini yapıyor.	Kitap okuyor, film izliyor, oynuyor. Kitabı para karşılığı okuyor.	Oyun oynayarak Ödev yaparak.	Oyun oynayarak , kitap okuyarak.	Ödev Abi ile kavga ederek TV izleyerek.	TV izleyerek.	Oyun oynuyor.	-

Tablo 5'in devamı

Sorular/Kodlar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
8. Siz evde çocuğunuz ile neler yapıyorsunuz?	Ödevlere, derslere yardımcı oluyor.	Çok vakit geçiremiyor.	Çok vakit geçirmiyor.	Ödevlere yardımcı oluyor.	Vakit kalmıyor.	Ödevlerin de yardımcı oluyor.	Pekiye anlaşamıyor.	Vakit geçirmiyor.	Hayır. Annenin vakti olmuyor.	Anneye yardım ediyor. Başka vakit geçiremiyor.	Zaman zaman yardımcı ama çoğunlukla a zaman bulamıyor.	Ders çalışıyor, anneye yardım ediyor.	Vakit kalmıyor.
9. Çocuğunuz ile oyun oynuyor musunuz?	Yok	Yok	Bazen, arada bir kurulu oyuna giriyor.	Yok	Bazen. Genellikle çocukların kurduğu oyunlara katılıyor.	Yok	Bazen	Yok	Vakit kalmıyor.	Vakti olmuyor.	Hayır	Zaman zaman. Annenin vakti kalınca oynuyor.	Hayır
10. Evde en çok kiminle oyun oynuyor?	Babasıyla	Babası olduğu zaman babasıyla	Kardeşi ile	Küçük erkek kardeşi ile	Küçük kız kardeşiyle	Kardeşleri	Abisiyle	Kardeşleri ile	Kardeşi	Anlaştığı abileri ile	Kardeşi ve ablası ile	Kardeşi ile ve komşunun çocukları ile	Evde kalan kardeşi yok.
11. Oyun oynarken sinirli mi?	Yok. Kardeşleri ile oynarken sinirli, baba ile oynarken değil.	Evet, çoğu zaman	Sinirli	Değil. Eşyaları almadığına sadece	Yok	Yok	Yok	Hayır	Bazen	Bazen	Bazen	Evet	Evet. Evde genel olarak sinirli
12. Sinirlendiği zaman tepkileri nasıl?	Ağlıyor, bağılıyor.	Ağlıyor, bağılıyor.	Kardeşine vuruyor.	Ağlıyor, bebeğe vuruyor senin yüzünden diyerek	Ağlıyor.	Küsüp oturuyor.	Kırıp döküyor.	Ağlıyor.	Kızıyor, kardeşine vuruyor.	Ağlıyor, bağıyor ve anneye şikâyet ediyor.	Kızıyor, bağıyor, kardeşine vuruyor.	Küsüp odaya gidiyor.	Ağlıyor, bağıyor.
13. Kendi temizliğini kendi yapıyor mu?	Hemen hemen	Sadece el yüz yıkama ve kıyafet değiştirme	Yok	Evet	Evet	Evet	Yok	Kismen	Evet	Kismen	Evet	Kismen	Kismen

Tablo 5'in devamı

Sorular/Kodlar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
14. Temizlik konusunda hassas mı?	Titiz, hassas	Evlet, Temiz olmayan kıyafetleri giymek istemiyor.	Hassas	Evlet	Evlet	Evlet	Biraz	Evlet	Evlet	Evlet	Evlet	Evlet, baba bu konuda çok titiz	Çok değil
15. Ev temizliğinde size yardım ediyor mu?	Az çok	Kısmen anne görev verdiği zaman	Yok, aksine dağıtıyor.	Çoğu zaman	Evlet	Evlet	Bazen	Evlet, zaman zaman	Bazen. Getir götür dediginde	Evlet. Anne sorumluluk verdiğinde	Kısmen denildiği zaman	Evlet	Evlet
16. Evde sorumluluk alıyor mu? Aldığı sorumlulukları yerine getirebiliyor mu?	Yok. Sınırlanıp bağınıyor. Kendi istediği zaman yapıyor.	Verildiği zaman evet ama kendinden değil.	Yok. Anne sorumluluk verdiğinde arada bir yapıyor.	Bazen. TV'ye daldığında almıyor.	Evlet. Anne yokken küçük kardeşine bakıyor.	Evlet	Bazen	Evlet	Anne görev verdiğinde	Evlet	Verildiği zaman evet	Geç yapıyor ama yapıyor. Genelde kardeşine bakıyor.	-
17. Yalan söylediğine rastladınız mı?	Çok sık	Bir iki defa daha sonra itiraf etmiş.	Yok	Bezen. Yiyecek konusunda	Yok	Yok	Bazen. Anneden habersiz çantadan para alıyor.	Hayır	Bazen	Bazen. Eşyalarını kaybettiğinde annesi kızmasının diye	Bazen anne korkusu yüzünden	Anneye söylemiyor.	Hayır
18. İstekleri konusunda ısrarcı mı, yoksa sabırlı, anlayışlı mı?	Anlayışsız, ısrarcı ve sabırsız	Anlayışlı, ısrarcı değil bekliyor.	Anlayışsız, ısrarcı ve sabırsız	Anlayışlı	Sabırlı, anlayışlı	İsrarcı, kibirli	Anlayışsız, ısrarcı ve sabırsız	Anlayışlı, ısrarcı değil sabırlı	Zaman zaman ama genelde anlayışlı	Genele değil	Hayır değil	Anlayışsız, ısrarcı ve sabırsız	-
19. Paylaşmalarında adli mi?	Adil değil. Kardeşleri neden birine fazla veriyor.	Evlet. Arkadaşlarıyken de evdeyken de adil.	Bazen	Adil	Adil	Evlet	Yok. Sadece sevdiği ablasına bazen veriyor.	Evlet	Evlet	Değil. Sevdiklerine daha çok veriyor.	Zaman zaman küçük kardeşine daha fazla veriyor.	Evlet	-
20. Babası ile arası nasıl?	İyi. Anne ile sorunlu.	Çok iyi	İyi	Çok iyi	Çok iyi. Anneden daha iyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok iyi. Baba okuma yazma öğretiyor.	İyi	İyi. Baba her istediğini yapıyor.	İyi. Anne ile sorunlu.

5. TARTIŞMA

Bu araştırma ile ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin değer gelişiminin incelenmesi ve bu gelişim üzerinde aile ve öğretmen etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde araştırma verilerinin analizi sonucunda ulaşılan bulguların literatürdeki diğer araştırma bulguları bağlamında tartışılmasına yer verilmiştir.

Okulda verilen değer eğitimi sürecinde öğretmen, eğitim programını inceleyip yorumlayarak, değerleri öğrencilere kazandırmaktadır. Gerek kitaplarda bulunan metinler gerekse öğrenciye verilen örnek ve tepkilerle değerler pekiştirilmeye çalışılmaktadır. Bu süreçte öğrenci, kendince değerlere anlam yükleyerek kendi değer anlayışını şekillendirmektedir. Öğrenci, farkında olmadan da öğretmeninden, arkadaşlarından ve okuldaki diğer kişilerden etkilenebilmektedir. Bununla birlikte bazı durumlarda, öğretmen de farkında olmadan öğrencilerini etkileyebilmektedir. Bu etkilemenin olumlu olması değerlerin öğrencide düzgün bir şekilde gelişmesi açısından önemlidir. Öğretmen, süreci doğru şekilde yönetmekle ve öğrenciye doğru bir şekilde model olmakla sorumludur.

Okuldaki değer eğitimi sürecinin pekiştirilmesi için aile de okul ile uyum içerisinde olmalıdır. Öğrenci, değeri içselleştirdiğinde davranış haline getirebilecektir. Okulda verilenin aksine aileden gelebilecek etkiler bu içselleştirmeyi yavaşlatabilmektedir. Ailelerin özellikleri değerler eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Ebeveynler, "Aşırı, katı, sert ebeveynler", "Katı fakat otoriter ebeveynler", "Rehber olmayı ön plana almış ebeveynler", "Yumuşak ve iyi huylu ebeveynler", "Umursamaz ebeveynler" şeklinde kategorize edilebilmektedir. Bu ebeveyn tiplerinin herhangi birinde yetişen bir çocuk diğerinden farklı bir davranış sergileyebilmektedir (Türk, 2009). Farklı değerlere sahip bu bireylerin aynı ortamda birlikte uyumlu içinde yaşamaları için ortak değerlerin benimsenmesi gerekmektedir. Okulda bu ortak değerler kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin veli profili ve aile yaşantılarına bakıldığında (Bkz. Tablo 2), öğrencilerin tümünün aile bireyleri ile aynı odada kaldığı, annelerin hepsinin ev hanımı, babaların ise genellikle işsiz olduğu, kardeş sayısının fazla olduğu görülmektedir. Öte yandan velilerin birçoğu çok az ya da hiç okuma-yazma bilmemektedir. Ailede kardeş sayısının fazla olmasının, anne ve babanın öğrenciye olan ilgi süresini azalttığı düşünülmektedir. Değerler eğitimi aile-okul işbirliği ile daha etkili bir şekilde yürütülmesi gereken bir süreçtir. Bu süreçte ailenin ilgisinin az olması eğitimdeki ilerlemeyi yavaşlatmakta ve değerlerin kazanım süresini uzatmaktadır.

Tek bir odada tüm aile bireylerinin kalması, öğrencinin abla ve abileriyle etkileşimini artırmaktadır. Bu durum öğrenme açısından olumlu ve olumsuz etkiler oluşturabilmektedir.

Aynı ortamda uzun süre geçirilen vakitlerde çocuk olumlu olumsuz tüm davranışları görebilmektedir. Okulda yanlış olarak nitelendirilen davranışı ailesinde gören çocuk çatışma yaşayabilmekte ve evde büyüklerinden görmediği ancak okulda öğretilmeye çalışılan değerleri içselleştirmede zorlanabilmektedir. Öğrencinin duygu ve davranış karmaşası yaşaması değer gelişim sürecini yavaşlatmaktadır. Demirhan-İşcan (2007) çocuklardaki değer gelişiminin, anne-babanın eğitim durumuna, sahip olunan çocuk sayısına, öğrenciye ait çalışma odasının olup olmamasına ve benzeri durumlara göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Öğrenci, abla ve abilerinden gördüğü davranışları yanlış ya da doğru olup olmadığını sorgulamadan gizil bir şekilde öğrenebilmekte ve bunları okulda sergileyebilmektedir. Sınıf içerisinde yapılmasının doğru olmadığı söylenen bir davranışta "...ama öğretmenim şu çocuk yapıyor veya ablam, abim yapıyor." şeklinde tepkiler vermeleri de bu durumu desteklemektedir.

Tüm bireylerin aynı yerde yaşamasından dolayı çocuklar, büyüklerinin izledikleri TV programlarını izlemektedirler. Medyanın çocukların değer gelişimleri üzerinde olumsuz etkileri olduğu düşünülmektedir. Medya aracılığı ile çocuklar birçok suç ve şiddet içeren olumsuz davranışı görüp duymaktadır. Berkant ve diğerleri (2014) yürüttükleri çalışmada, medyanın öğrencilerin okuldaki değer kazanımlarına olumsuz yönde etki ettiğini ortaya koymuşlardır. TV dizilerinin ve sosyal çevrenin çocuk üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Bu araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olmasının da değer eğitimini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Baydar (2009) çalışmasında, sosyo-ekonomik olarak üst ve alt düzeye sahip olmanın değer kazanımında kimi zaman olumlu, kimi zaman da olumsuz bir etken olduğunu belirtmiştir. Yükseköğrenimini tamamlamış ailelerin çocuklarının öğrenim düzeyi düşük velilerin öğrencilerine göre değer gelişiminde daha başarılı olduklarına yönelik bulgular tespit etmişlerdir.

Öğrencilerin gözlemlenen 3 yarıyıl sonrasındaki değer gelişimleri incelendiğinde, "özür dileme/bağışlama" değerinde hepsinin orta düzeyde gelişim gösterdiği görülmektedir. Ailelerinde özür dileme, affedilme ve affetme ile karşılaşmayan öğrencilerin okulda öğrendikleri bu değeri çok geliştiremedikleri düşünülmektedir. Öğrencilerin hepsi temizlik değerinde gelişim göstermişlerdir. Sınıf ve okul içerisinde sürekli temizlik kontrollerinin olmasının ve bu konuda aile desteğinin de olmasının değer gelişimine katkı sağladığı düşünülmektedir. Bununla birlikte kız öğrencilere evde annelerine temizlikte yardım etmeleri, erkeklere ise bu tür görevlerin fazla verilmemesinden dolayı okulda kız öğrencilerin temizlik konusunda daha hassas oldukları gözlemlenmiştir.

Sorumluluk duygusunun evde ilk çocuk olan ve özellikle kardeşine bakma görevi verilen kız çocuklarında daha fazla geliştiği görülmüştür. Erkek öğrencilerin en büyük çocuk olmasına rağmen, erkek öğrencilerde sorumluluk değerinin orta düzeyde geliştiği dikkat çekmiştir. “*Evde Sorumluluk Alıyor Mu?*” sorusuna evet cevabını veren ve kardeşine baktığını vurgulayan Ö1, Ö5 ve Ö6’nın velileri bu durumu desteklemektedirler. Literatürde cinsiyet farklılıkları ve değer gelişimi ilişkisine yönelik bir bulguya rastlanılmamıştır.

Öğrencilerin korku ve endişe duygularının dürüstlük, yardımseverlik/paylaşma değerlerinin gelişmesine engel olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin yapılan bir hatayı dürüstçe söylediği zaman anne ve babasından tepki alacağını, onların kızacağını düşünerek yalan söylediği görülmüştür. Dürüstlük değerinin korku duygusundan olumsuz etkilendiği söylenebilir. Eşyalarını kaybettiklerinde veya bittiğinde annem babam kızar düşüncesinin sınıf içerisinde arkadaşları ile olan paylaşımlarını azaltması bu durumu desteklemektedir. Evde küçük bir çocuğun olması ve ilginin çoğunun bu çocuğa gösterilmesinin de paylaşma ve adil olma değerlerinin gelişmesinde olumsuz etki yaptığı düşünülmektedir. Bir öğrencinin küçük kardeşine olan ilgiyi fazla bulduğu ve bu durumu eşitsizlik olarak gördüğü gözlemlenmiştir. Bu öğrencinin arkadaşları ile bir şey paylaşırken yakın ilişki kurduklarına daha fazla pay vermesinin bu durumdan kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerin aile yaşantılarının genelde aynı olması ve bu durumun çoğu öğrencide görülmesi adil olma değerinde orta gelişim gösterilmesine neden olduğu düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Ö4’ün velisinin “*Küçük kardeşini dövüyor, senin yüzünden annem benimle ilgilenemiyor diye.*” şeklindeki ifadesi kardeş sayısının artmasının çocuğa olan ilgi ve ayrılan zamanı azalttığı, bu durumun çocuk üzerinde olumsuz etki yarattığına örnek olarak verilebilir.

Evde anneanne, dede gibi büyüklerin yaşadığı ailelerde çocuğun her dediğinin anne baba tarafından yapılmasa da diğer büyükler tarafından yapılması öğrencinin şımarık ve sabırsız tavırlar sergilemesine neden olabilmektedir. Sabır değerinin gelişimini olumsuz etkileyen bu durum sınıf ve okul içerisinde de kendini göstermektedir. Anne, baba ve diğer büyük davranışlarındaki tutarsızlık, sabır ve hoşgörünün de sorumluluk değerinin gelişimini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Öğrencinin okulda ve evde farklı şekilde davrandığının tespit edilmesi bu görüşü desteklemektedir. Ö3’ün her dediğinin dedesi tarafından yapılması, evde şımarık olmasına, sorumluluk almamasına, kendi temizliğini kendisinin yapmamasına aksine ortalığı dağıtmasına, kardeşi ile eşyalarını paylaşmamasına neden olması bu duruma örnek olarak verilebilir. Ailelerle yürütülen mülakatlarda da bu durumu destekleyen durumlar tespit edilmiştir. Ö2’nin velisi sabır, hoşgörü, dürüstlük, özür dileme/bağışlama ve selamlaşma/tebessüm gibi değerlerin

kendilerine gösterilmediğini ifade etmiştir. Öğrencinin okulda sergilediği değerleri evde ailesine karşı göstermediği görülmüştür. Anne-babanın davranışlarındaki tutarsızlığın öğrenci davranışlarında ikileme neden olduğuna bir diğer örnek Ö7'nin velisinin "*Ben kitap okuması gerektiğini, ders çalışması gerektiğini söylüyorum. Ama babasından yüz buluyor çalışmıyor.*" şeklindeki ifadesidir.

Çalışmada elde edilen diğer bir bulgu, annelerin çocukları ile fazla vakit geçiremediği, oyun oynamadıkları ve babaların ise eve akşamdan akşama geldiği ve yeterince çocuklar ile ilgilenmediğidir. Neslitürk ve diğerleri (2015), anneleri de değerler eğitimi sürecine katmak ve etkililiğini artırmak amacıyla bir program uygulamışlardır. Çalışma sonunda, bu durumun eşler ve çocuklar üzerinde olumlu etki yarattığını, çocukların da eğitim programında yer alan tüm değerlere olumlu yönde davranış değişikliği gösterdiğini ve aile katılımının etkisinin evde de sürdüğünü ortaya koymuşlardır.

Araştırma bulguları öğrencilerin en çok empati değer gelişiminde problem olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde, çocukların 6 ve 7 yaş arasında diğer insanların zihin durumlarını anlamaya ve empatik anlayış geliştirmeye başladıkları belirtilmektedir (Perner ve Wimmer, 1985). Dolayısıyla öğrencilerin bu değer gelişimlerinin beklenen bir durum olduğu söylenebilir. Öte yandan, anne-babaların çocuklarına, başkalarının duygu ve düşüncelerinin sebeplerini açıklayıcı davranışları ve çocuğun hareketlerinin başkaları için ne gibi sonuçlar doğurabileceğini anlatmaları empatik düşünmenin gelişmesi açısından önemlidir. Çalışma bulguları ailelerin çocukları ile bu derecede ilgilenmediklerine yönelik veriler sunmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin empati kavramını tam olarak anlayamadıkları, içselleştirip davranış haline getiremedikleri düşünülmektedir.

Öğrencilerin öğretmenlerini her yönüyle örnek aldıkları, bazı tavır ve davranışlar öğretmen tarafından sürekli sergilendiğinde öğrencilerde gizil öğrenme gerçekleştiği görülmüştür. Kız öğrencilerin saçlarını öğretmenleri gibi yapıp gelmeleri, öğretmenin öğrencilere verdiği sözleri tutması üzerine Ö2'nin okula öğretmeni için dondurma alıp gelmesi "*Söz verdim öğretmenim size, lütfen yiyin.*" demesi bu duruma örnek olarak verilebilir. Öğretmenin gün içerisinde kıyafet ve masasının temizliğine dikkat ettiğini gören öğrencilerin, kendi kıyafetlerini, dolaplarını sildikleri, temiz tuttıkları gözlemlenmiştir. Öğretmenin hitap şeklinin, üslubunun ve diksiyonun öğrenciler tarafından örnek alındığı, teneffüste oyun oynarken kaba bir ifade kullanan arkadaşlarını öğretmenin ifadeleri ile uyardıkları gözlemlenmiştir.

Türkçe derslerinde kitaplarda değerler eğitimi ile ilgili yer alan metinlerin okunup soru cevap yöntemi ile tartışıldıktan sonra metnin canlandırılmasının öğrencilerin verilmeye çalışılan değeri içselleştirmelerini kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Kaya ve

diğerleri (2016), drama yönteminin kullanıldığı değerler eğitimi dersinin öğrencilerin değerlere dair farkındalıklarının artmasında etkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

Yakın çevreden yararlanılarak örnekler verilmesinin ve benzetmeler kullanılmasının öğrencilerde daha kalıcı öğrenmeler sağladığı görülmüştür. Kendi hayatlarına dair onları ve ailelerini ilgilendiren örnekleri anlamlandırmaları daha kolay olmaktadır. Evlerinde yangın çıkan bir öğrencinin babasının yaşadığı çaresizlik öğrencilere anlatılmıştır. Öğrencilerin kendi ailelerinde yaşadıkları durumlardan örnekler vermeleri, daha sonra *anne-babamızı zor durumda bırakmayacağız öğretmenim* demeleri yaşanan çevreden etkilendikleri düşünülmektedir. Çengelci (2010), değerler eğitiminde yakın çevreden yararlanmanın, değerlerin günlük yaşamdaki yerinin net bir biçimde görülmesine olanak sağladığını tespit etmiştir.

Öğrencilerde rekabet duygusu, öne çıkma arzusu ve kendini gösterme çabasından ötürü sınıfta örnek olarak teşkil eden akranının davranışlarını yapıp takdir edilmeyi bekleyen öğrencilerin farkında olmadan değeri davranış haline getirdiği de görülmüştür. Bu durumu daha çok okul ve sınıf ortamında örnek olan öğrenciye verilen sözel pekiştirme ve ödüllerin etkilediği düşünülmektedir. Çengelci (2010), değerler eğitiminde yaşanan sorunlar arasında olumsuz arkadaş profiline etki ettiğini tespit etmiştir. Bu durum olumlu yöne çevrilirse değerler eğitiminde doğru yönde etki sağlanacağı düşünülmektedir.

Değerler eğitimi verilirken daha çok telkin yolunun kullanıldığı görülmektedir. Demirhan-İşcan (2007), telkin etme yaklaşımını belirli değerleri öğrencilere aşılama veya bu değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilmelerini sağlama, öğrencilerde var olan değerleri değiştirme olarak ifade etmiştir. Öğretmenin telkin ettiği değer ile benimsediği değer arasında farklılık olması durumunda öğrencide daha çok öğretmenin benimsediği ve sergilediği değeri kabul etme eğilimi görülmektedir. Çengelci (2010), değerler eğitiminin plansız bir biçimde ders sürecinde yeri geldikçe verildiği ve değerlendirmenin daha çok gözleme dayalı olduğunu belirtmiştir. Bu durum ailede de farklılık göstermektedir. Öğretmenin veya ailenin telkin ettiği değer ile sergilediği değer arasında farklılık olduğu zaman öğrencide değer karmaşası yaşanmakta ve öğrenci genel olarak telkin edileni değil de sergilenen değeri kendine örnek almaktadır.

Değerler eğitimine ait MEB tarafından yayımlanan Değerler Eğitimi Çerçeve Planında (Bkz. Ek 4) verilen değerlere ait yeteri kadar açıklama yapılmadığı görülmektedir. Hangi durumlarda değerlerin kazanıldığına dair verilen bilgi yetersiz kalmaktadır. Yalar ve Yanpar-Yelken (2011), öğretim programında her bir ünite için birer değer belirtildiğini ancak belirlenen değerlerle ilgili kazanımların ve bu değerlerin ne tür etkinliklerle öğrencilere kazandırılacağına ve nasıl değerlendirileceğine doğrudan ve yeterince yer verilmediğini tespit etmiştir. Öğretim programlarında yer alan değerler eğitimi

ile ilgili eksik kaldığı, her değere de yer verilmediği ve değerlerin değerlendirilmesine ait herhangi bir ölçüt olmadığı görülmektedir. Elbir ve Bağcı (2013), değerler eğitiminin ölçme-değerlendirme boyutunda ele alındığında ilgili literatürde değerlerin kazanılıp kazanılmadığını tartışma, örnek olay ve gözlem yoluyla anlaşılabilceğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin öğrencileri değerlendirirken gözlemi baskın olarak kullandıkları görülmüştür. Ölçme ve değerlendirmede farklı yöntemlerle veri toplandığı takdirde elde edilen verinin daha sağlıklı olacağı belirtilmiştir. Bu bilgilere dayanılarak değerleri ölçme ve değerlendirme için kullanılan etkinliklerin artırılmasının daha sağlıklı sonuçlar elde etme açısından önemli olduğu tespit edilmiştir. Değerlerin değerlendirilmesinin daha çok gözlem yoluyla yapılması zayıf kalmaktadır. Değerler eğitimi vermeye ait kullanılacak yöntemlerin, ölçütlerin ve değerlendirmenin daha açık ve anlaşılır şekilde verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

Öğrencilerin, üç yarı dönem (1. sınıf 2 dönemi ve 2. sınıf 1. dönemi) gözlemleri sonucunda çalışma kapsamına alınan on (özür dileme/bağışlama, selamlaşma/tebessüm, hoşgörü, sabır, sorumluluk, adil olma, empati, dürüstlük, yardımlaşma/paylaşma ve temizlik/öz bakım/çevre) değerden bazılarında gelişim gösterirken bazılarında istenilen gelişimin olmadığı görülmüştür. Çalışmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

1. Genel olarak bakıldığında çocuğun sahip olduğu ailenin yaşam şeklinin, sosyal çevrenin, hanedeki birey sayısının ve kardeş sayısının, gözlemlenen öğrencinin kaçınıcı kardeş olduğunun, korku ve endişe duygularının değerleri kazanmada ve içselleştirip davranışa dönüştürmede önemli etkenler olduğu sonucuna varılmıştır.
2. Ailelerin empati kuracak şekilde uygun davranışlar sergilememeleri öğrencilerin "empati" değerinde gelişim gösterememelerinin bir nedeni olarak gösterilebilir.
3. Kardeş sayısının fazla olmasının sorumluluk değerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.
4. Aile bireylerinin tek bir odada yaşamalarının ve kalabalık olmalarının etkileşimi artırdığı gibi olumlu-olumsuz değer aktarımına neden olduğu edilen sonuçlar arasındadır. Evde izlenen TV programlarının çocuklar tarafından seçilmeden izlenmesinin, medyada yer alan olumsuz davranışların değer olarak çocuklara geçtiği ve olumsuz etki yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.
5. Anne-babanın okuryazarlık durumunun öğrenci ile geçirdiği etkili zamanı azalttığı için değer gelişimini olumsuz biçimde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.
6. Öğretmenin değer gelişiminde önemli bir rolü olduğu, ancak ailenin değer eğitimine katkısı ve okul ile aile arasında değer eğitimi konusunda farklılıklar olduğunda değerlerin davranış haline getirilmesi sürecinin uzadığı sonucuna varılmıştır.
7. Telkin yönteminin değer eğitiminde sıklıkla kullanıldığı, bunun yanında dramının çocuklarda değerlere olan farkındalığı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.
8. Değerler eğitimi adına MEB tarafından yayımlanan programın yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

9. Süreç içerisinde öğrencilere kazandırılmaya çalışılan değerlerin, kazandırılıp-kazandırılmadığına dair hazırlanan değerlendirme ölçeklerinin çocuktaki değer gelişimini yeterince ortaya koyamadığı sonucuna varılmıştır.

6. 2. Öneriler

Araştırma ile elde edilen sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler “Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler” ve “İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler” şeklinde iki başlık altına sunulmuştur.

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. MEB tarafından okullar için hazırlanan Değerler Eğitimi yıllık planında daha ayrıntılı şekilde bilgi, açıklama ve örnek etkinliklere yer verilebilir. Değer eğitimi değerlendirme ölçekleri hazırlanıp sürecin kontrolü daha iyi yapılabilir.
2. Öğretmenler için değerler eğitiminde daha sistematik ve planlı süreç düzenleyebilmeleri için hizmet içi eğitimler, sempozyumlar, seminerler verilebilir.
3. Değerler eğitimine yönelik etkinlikler içeren kılavuz kitaplar yayımlanabilir. Bu bağlamda öğretmenlerin görüş ve önerilerinin de dikkate alınması önerilmektedir.
4. MEB’e ait web sitelerinde, eğitim portallarında değerler eğitimine ilişkin örnek etkinliklerin bulunduğu bir etkinlik havuzu oluşturulabilir.
5. Değerler eğitimi konusunda aile işbirliğini sağlamak adına aileler için bilgilendirici eğitimler, seminerler verilebilir.
6. Okul aile işbirliğini geliştirmek için çalışmalar yapılabilir. Değerler eğitimi sürecini değerlendirme kurulu oluşturulabilir. Toplumun katılımı ile yakın çevreyle işbirliği sağlayacak proje ve çalışmalar geliştirilebilir.
7. Değerler eğitiminde sınıf dışı etkinliklere daha fazla yer verilebilir. Sınıf dışı etkinlikleri kolay kılacak ekonomik ve bürokratik destekler kolaylaştırılabilir.
8. Öğretmen adaylarının ve görev yapan öğretmenlerin değerler eğitiminde kullanılabilecek çağdaş yöntemler ve teknikler hakkında bilgilendirilmesi ve öğretmen adaylarına üniversitelerde ders olarak eğitimlerinin verilmesi önerilmektedir.
9. Medyayı olumlu yönde kullanmak adına değerler eğitimi verilmesinin önemi ve faydası konusunda işitsel ve görsel medya araçları aracılığıyla toplumda farkındalık oluşturmak adına çalışmalar yapılması önerilmektedir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Değerler eğitimine dair uygulamaları, sorunları ve ihtiyaçları tespit etmek amacıyla okul idarecileri, öğretmenler, veliler ve öğrencilerden hatta sosyal çevreden görüşler alıp konunun eksik yanlarını ve geliştirilmesi için yapılması gerekenleri tespit etmek amacıyla tarama niteliğinde çalışmalar yapılabilir.
2. Küçük yaş gruplarına yönelik değerler eğitimi uygulamalarına ait özel durum araştırmaları yapılabilir.
3. Değerler eğitimine ailenin katılımını sağlamaya yönelik uygulamalı çalışmalar yapıp aile katılımının etkililiği sınanabilir.
4. Değerler eğitiminde sosyal çevrenin etkilerini belirlemek amacıyla araştırmalar yapılabilir.
5. Literatürde daha çok nicel çalışmalar yapılmış olup değerler eğitimi nitel olarak da ele alan araştırmalar yapılabilir.
6. Bu araştırma Erzurum/Çat ilçesi bir köy ilkokul 2. sınıf öğrencilerine uygulanmış olup araştırmanın örnekleme genişletip yeni araştırmalar yapılabilir.
7. Araştırma ve literatür sonuçları değerler eğitimi kazanımlarının değerlendirilmesinin eksik olduğunu göstermektedir. Değerler eğitiminin değerlendirilmesine yönelik uygulamalı araştırmalar yapılabilir.
8. Öğrenci ailesinin öğrenim ve sosyo-ekonomi düzeylerinin öğrencideki değerleri kazanım düzeyine etkisini ve değerlerin öğretiminde yaşanan süreçte karşılaşılan sorunları tespit etmeye yönelik araştırmalar yapılabilir.
9. Araştırma verilerine göre medyanın değer kazanımında sorun yarattığı belirlenmiştir. Medyanın değerleri kazanma üzerindeki etkileri daha kapsamlı bir araştırma ile ele alınabilir.

7. KAYNAKLAR

- Acun, İ., Yücel, C., Önder, A. ve Tarman, B. (2013). Değerlere kim ne kadar değer veriyor?. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 191-206.
- Ada, E. (2016). *Erken çocukluk döneminde yaratıcı drama yönteminin değerler eğitimine olan etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Adıgüzel, Ö. (2013). *Eğitimde yaratıcı drama* (4. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim ikinci kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akkuş, Z., Güven, A. ve Kaya, R. (2014). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin değer algıları üzerine bir araştırma. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 1067-1083.
- Aktan, D. ve Turan, S. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Aladağ, S. ve Kuzgun, P. M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının 'değer' kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 163-193.
- Altan, M. Z. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53-57.
- Arık, İ. A. (1992). *Psikolojide bilimsel yöntem*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Arslan, A. ve Çelik, H. (2016). Divan-ı hikmet'te türkçe eğitiminde kullanılabilecek değerler. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3),169-184.
- Aslan, M. (2009). *Değerler eğitiminde kahramanlardan yararlanma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Aslan, M. (2011). *İlköğretimde karakter eğitimi ve öğrencilere kazandırılması gereken değerler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Arslan, A. ve Ulusoy, K. (2014). *Değerli bir kavram olarak "değer ve değerler eğitimi"*. Ankara: Pegem Akademi.

- Aydemir, H. and Özel, A. (2017). An investigation into course books used in turkish lesson in tems of values. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(6), 77-88.
- Aydın, D. ve Yeşil, R. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.
- Aydın, M. Z. (2010). Okulda değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 6(18), 16-19.
- Aydın, H., Günay, R. ve Kaya, Y. (2016). Okul öncesi eğitimde drama yöntemi ile işlenen değerler eğitimi derslerinin farkındalık düzeyi üzerindeki etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 23-37.
- Bakır-Arabacı, İ. ve Akgül, T. (2013). Elazığ ilinde uygulanan etkinlik temelli değer öğretimi uygulamalarının değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 7-31.
- Başal, H. A. (2003). *Gelişim ve psikoloji nasıl mutlu bir çocuk yetiştirebilirim?*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Batur, Z. ve Yücel, Z. (2012). Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitimine katkısı. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 1031-1049.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan soruların değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Berkant, H. G., Efendioğlu, S. ve Sürmeli, Z. (2014). Değerler eğitimine yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 427-440.
- Berkowitz, M. W. (Eds.). (2002). *The science of character education*. Stanford CA: Hoover Institution Press.
- Berktaş, D., Uyanık Balat, G. ve Tarkoçin, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerde çocuklarla olan iletişimlerinde kullandıkları değerlerin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 37-49.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (1995). *Türkiye'de eğitim bilimleri tarihi*. İstanbul: MEB.
- Bohlin, K. E. and Ryan, K. (1999). *Building character in schools*. San Francisco: Josey Bass Publishers.
- Bulut, B., Kara, C., Taşkiran, C. ve Topkaya, Y. (2014). Değerler eğitimine sosyal psikolojik bir yaklaşım: Normatif sosyal etki ve bilgisel sosyal etkinin işlevselliği.

Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9(5), 1205-1218.

- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 429-436.
- Cohen, L. and Manion, L. (1994). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Corbin, J. and Strauss, A. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. New Delhi: SAGE Publications.
- Çakıroğlu, A. E. (2013). *Değerler eğitiminde korku kültürünün etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Çelebi-Öncü, E. ve Özenç-İra, G. (2016). Bir uygulama modeli olarak sınıf içi kurallar ile yaşama yönelik değerler kazandırma. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(19), 215-228.
- Çelik, V. (2004, Temmuz). *Örgütsel hikâyeler ve okul kültürünün analizi*. 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sunulan bildiri, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Çelikkaya, T. (2013). Ortaokulda doğrudan kazandırılacak değerlerin vatandaşlık ve demokrasi eğitimi kitabına yansımaları. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(8), 1715-1731.
- Çelikkaya, T. ve Seyhan, O. (2016). Değerlerin kazanılmasındaki etkili faktörler (öğrenci görüşleri). *Balıkesir University the Journal of Social Sciences Institute*, 19(36), 167-191.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çengelci, T., Hancı, B. ve Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33-56.
- Çüçen, A. K. (2001). *Felsefeye Giriş*. Bursa: Asa Kitap Evi.
- Dal, S., Neslitürk, S. ve Özkal, N. (2015). 5-6 Yaş çocuklarının değer kazanım süreçlerine anne değerler eğitimi programının etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 883-899.
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations. *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3.

- Demir, H. ve Şahin, H. (2015). Değerler eğitiminden hareketle Murathan Mungan'ın "Şahmeran'ın bacakları" adlı öyküsünü yeniden okumak. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(15), 289-298.
- Demirci, E. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerine yönelik mesnevi temelli değerler eğitimi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Demirhan-İşcan, C. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirhan-İşcan, C. (2014). Values education preferences of teacher candidates. *Elementary Education Online*, 13(4), 1203-1222.
- Dilmaç, B. (2004). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B., Ertekin, E. ve Yazıcı, E. (2009). Değer tercihleri ve öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 27-47.
- Dirican, R. ve Dağlıoğlu, H. E. (2014). 3-6 Yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3(2), 44-69.
- Dökmen, Ü. (2006). *İletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekşi, H. (2006). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1), 1321-1333.
- Erakkuş, Ö. (2015). *Alternatif okul yaklaşımlarında din ve değerler eğitimi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Geçgel, H. ve Sarıçan, E. (2011). Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde çocuk ve eğitim teması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 164-175.
- Göçer, A. (2012). Türkçe öğretmen adaylarının yetizleme çalışmalarıyla oluşturdukları metinlerin metinlerarasılık: Dilsel metinlerin kullanımı açısından incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(1), 184-195.

- Göçen, S., Yılmaz, F. ve Yılmaz, F. (2013). Sokakta çalışan ve çalışmayan ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler programındaki değerlere ilişkin algıları. *E-international journal of educational research*, 4(1), 82-99.
- Güçlü, M. (2015). Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılan araştırmalar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 720-732.
- Güncel Türkçe Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts adresinden 22 Kasım 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Gürhan, E. (2017). *İlkokullarda uygulanan değerler eğitimi uygulamalarının yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Konya-Selçuklu örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Güven, Z. A. (2014-a). Gülistan Ve Bostan adlı eserlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(6), 505-517.
- Güven, Z. A. (2014-b). Türk efsanelerinin değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 225-246.
- Halstead, J. M. (1996). Values and values education in schools. In J. M. Halstead & M. J. Taylor (Eds.), *Values in education & education in values* (pp. 3-13). Oxon: Routledge Falmer.
- Halstead, J. M. and Pike, M. A. (2006). *Citizenship and moral education values in action*. Oxon: Routledge Falmer.
- Healea, C. (2006). Character education with resident assistants: A model for developing character on college campus. *The Journal of Education*, 186(1), 65-77.
- Huitt, W. (2004). Educational psychology interactive: Values. *Valdosta State University, Valdosta*.
- İçli, G. (2007). *Sosyolojiye giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karadağ, R. and Kolaç, E. (2012). Meanings assigned to the notion of value and value ranking by pre-service. *Turkish-Language Teachers, Elementary Education Online*, 11(3), 762-777.
- Karagöl, E. ve Temizyürek, F. (2016). Hedef kitlesi çocuk olan Mehmet Akif Ersoy biyografilerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 2175-2192.

- Karatay, H. (2011). Karakter eğitiminde edebi eserlerin kullanımı. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(1), 1398-1412.
- Karatekin, N. G. (2009). *Karakter okulu*. İstanbul: Edam yayınları.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: Tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılınç, A. ve Tunçbilek, G. (2012). Türkçe ders kitaplarındaki “hak ve özgürlükler” temasının demokrasi eğitimi açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 259-270.
- Kızılırmak, S. (2000). *Şamil İslam ansiklopedisi* (“adalet” md., C. 1-69). İstanbul: Şamil Yayınları.
- Köknel, Ö. (2003). *Akıl ile düşünce gücü*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kurtdede-Fidan, N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(2), 1-18.
- Mehmetoğlu, U. (Ed.). (2006). *Gençlik, değerler ve din. Küreselleşme, ahlak ve değerler*. İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü, Değerler Eğitimi Kılavuzu, (2012). http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/10/05/743046/dosyalar/2013_02/24015_229_deerlereitimiynergesi.pdf adresinden 17 Kasım 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2004). *İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005). *İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2010). *İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2010). Talim ve terbiye kurulu başkanlığı 2010/53 Sayılı (İlk Ders Konulu) Genelgesi.
- Özbay, M. ve Karakuş-Tayşi, E. (2011). Dede Korkut hikâyelerinin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.
- Özcan, E. (2017). *Türk dünyası masalların değerler eğitiminde kullanılabilirliği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Özdemir, M. ve Karakaş-Yıldırım, Ö. (2015). Ahmet Mithat Efendi'nin çengi romanında aile içi eğitim ve öne çıkan değerler. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 4(11), 254-276.
- Öztürk-Samur, A. (2011). *Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Perner, J. and Wimmer, H. (1985). "John thinks that Mary thinks that. . .": Attribution of second-order false beliefs by 5- to 10-year-old children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 39, 437-471.
- Purpel, D. (1998). Values education in the United States of America. In J. Stephenson, L. Ling, E. Burman & M. Cooper (Eds.), *Values in education* (pp. 195-207). London and New York: Routledge.
- Sapsağlam, Ö. (2016). Okul öncesi eğitim programlarında yer alan hedeflerin değerler açısından incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(9), 683-700.
- Selçuk, E. (2016). *Okullarda değerler eğitimi uygulamalarının verimliliği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Seidman, I. E. (1991). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. New York: Teachers College Press.
- Storey, L. (Eds.). (2007). *Doing interpretative phenomenological analysis*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Şahin, A. E. (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(58), 58-63.
- Tahiroğlu, M. (2014). Değerler eğitimi yöntemleriyle desteklenen bir akıcı okuma ve okuduğunu anlama çalışması. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(8), 793-811.
- Tekşan, K. (2012). Türkçe dersi değerler eğitiminde Kutadgu Bilig'in kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1-17.
- Tozlu, N. (2003). *Eğitim problemlerimiz üzerine düşünceler*. Ankara: Mikro Yayınları.
- Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2018). Değer. *Büyük Türkçe Sözlük* içinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c95341422e9b6.04363799 adresinden 28 Kasım 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(4), 543-559.

- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2016). *Değerler eğitimi* (4. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Uzunkol, E. ve Yel, S. (2016). Hayat bilgisi dersinde uygulanan değer eğitimi programının özsaygı, sosyal problem çözme becerisi ve empati üzerine etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 41(183), 267-292.
- Yalar, T. ve Yanpar-Yelken, T. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 79-98.
- Yalçınkaya, M. (2016). *Mantık ve Değerler Eğitimi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(7), 849-858.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin değer tercihlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 109-128.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 207-223.
- Yüksel, S. (2002). Örtük program. *Eğitim ve Bilim*, 27(126), 31-37.

8. EKLER

Ek 1: Okulöncesi/İlkokul/Ortaokul/Lise Değerler Eğitimi Yıllık Çalışma Planı

NOT: EK-1' deki yıllık çalışma planında yer alan "Yapılacak Çalışmalar" bölümündeki faaliyetler sadece örnektir. Okul koşullarına göre değiştirilip, düzenlenebilir.

20.....-20.... EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI

..... OKULÖNCESİ/İLKOKUL/ORTAOKUL/LİSE DEĞERLER EĞİTİMİ YILLIK ÇALIŞMA PLANI

AYLAR	DEĞERLER	YAPILACAK ÇALIŞMALAR	GÖREVLİ ÖĞRETMENLER
EKİM	<ul style="list-style-type: none">➤ Selamlaşma ve Tebessüm➤ Özür Dileme ve Bağışlama➤ Teşekkür Etme	<p>*Değerlerle ilgili taramaları yapılarak (hikâve, masal, müzik, sanat çalışmaları vb) çalışmalara kaynak oluşturulması tanıtılması ve Kullanılması</p> <p>*Okul geneli ve sınıf içi etkinlikler planlanması ve uygulanması</p> <p>*Konuyla ilgili görsel materyallerin (Film, belgesel, slâvt) izletilmesi</p> <p>*Değerler Köşesi (pano, duvar gazetesi) nin hazırlanması</p> <p>*Veli Bilgilendirme Mektubu veya veli onur mektubu gönderilmesi</p> <p>*Okul web sayfasına yayın hazırlama</p> <p>*Okul geneline yönelik etkinliklerin planlanması (sergi, yarışma, şenlik, kermes kampanyalar v.b)</p> <p>*Aile bültenleri, seminer, konferans, aile katılımları, kitap ve film önerileriyle velilerin sürece dâhil edilmesi</p> <p>* Seçilen örnek öğrencilerin ödüllendirilmesi</p> <p>*Davranış takip formları oluşturulması</p> <p>*Ayın değeriyle ilgili seminerler verilmesi</p>	<p>*Tüm Sınıf Öğretmenleri</p> <p>*Okul psikolojik danışmanı</p>
KASIM	<ul style="list-style-type: none">➤ Sevgi ve Saygı<ul style="list-style-type: none">• Vatan Sevgisi• İnsan Sevgisi• Doğa Sevgisi• Farklılıklara Saygı➤ Sabır➤ Hoşgörü	<p>*Değerlerle ilgili taramaları yapılarak (hikâve, masal, müzik, sanat çalışmaları vb) çalışmalara kaynak oluşturulması tanıtılması ve Kullanılması</p> <p>*Okul geneli ve sınıf içi etkinlikler planlanması ve uygulanması</p> <p>*Konuyla ilgili görsel materyallerin (Film, belgesel, slâvt) izletilmesi</p> <p>*Değerler Köşesi (pano, duvar gazetesi) nin hazırlanması</p> <p>*Veli Bilgilendirme Mektubu veya veli onur mektubu gönderilmesi</p> <p>*Okul web sayfasına yayın hazırlama</p> <p>*Okul geneline yönelik etkinliklerin planlanması (sergi, yarışma, şenlik, kermes kampanyalar v.b)</p> <p>*Aile bültenleri, seminer, konferans, aile katılımları, kitap ve film önerileriyle velilerin sürece dâhil edilmesi</p> <p>* Seçilen örnek öğrencilerin ödüllendirilmesi</p> <p>*Davranış takip formları oluşturulması</p> <p>*Ayın değeriyle ilgili seminerler verilmesi</p>	<p>*Tüm Sınıf Öğretmenleri</p> <p>*Okul psikolojik danışmanı</p>
ARALIK	<ul style="list-style-type: none">➤ Sorumluluk<ul style="list-style-type: none">• Kendine Karşı• Çevresine Karşı➤ Fedakârlık➤ Adil Olma	<p>*Değerlerle ilgili taramaları yapılarak (hikâve, masal, müzik, sanat çalışmaları vb) çalışmalara kaynak oluşturulması tanıtılması ve Kullanılması</p> <p>*Okul geneli ve sınıf içi etkinlikler planlanması ve uygulanması</p> <p>*Konuyla ilgili görsel materyallerin (Film, belgesel, slâvt) izletilmesi</p> <p>*Değerler Köşesi (pano, duvar gazetesi) nin hazırlanması</p> <p>*Veli Bilgilendirme Mektubu veya veli onur mektubu gönderilmesi</p> <p>*Okul web sayfasına yayın hazırlama</p> <p>*Okul geneline yönelik etkinliklerin planlanması (sergi, yarışma, şenlik, kermes kampanyalar v.b)</p> <p>*Aile bültenleri, seminer, konferans, aile katılımları, kitap ve film önerileriyle velilerin sürece dâhil edilmesi</p> <p>* Seçilen örnek öğrencilerin ödüllendirilmesi</p> <p>*Davranış takip formları oluşturulması</p> <p>*Ayın değeriyle ilgili seminerler verilmesi</p>	<p>*Tüm Sınıf Öğretmenleri</p> <p>*Okul psikolojik danışmanı</p>

OCAK	➤ Dürüstlük	<p>*Değerlerle ilgili taramaları yapılarak (hikâve, masal, müzik, sanat çalışmaları vb) çalışmalara kaynak oluşturulması tanıtılması ve Kullanılması</p> <p>*Okul geneli ve sınıf içi etkinlikler planlanması ve uygulanması</p> <p>*Konuyla ilgili görsel materyallerin (Film, belgesel, slâyt) izletilmesi</p> <p>*Değerler Köşesi (pano, duvar gazetesi) nin hazırlanması</p> <p>*Veli Bilgilendirme Mektubu veya veli onur mektubu gönderilmesi</p> <p>*Okul web sayfasına yayın hazırlama</p> <p>*Okul geneline yönelik etkinliklerin planlanması (sergi, yarışma, şenlik, kermes kampanyalar v.b)</p> <p>*Aile bültenleri, seminer, konferans, aile katılımları, kitap ve film önerileriyle velilerin sürece dâhil edilmesi</p> <p>* Seçilen örnek öğrencilerin ödüllendirilmesi</p> <p>*Davranış takip formları oluşturulması</p> <p>*Ayın değeriyle ilgili seminerler verilmesi</p>	<p>*Tüm Sınıf Öğretmenleri</p> <p>*Okul psikolojik danışmanı</p>
	➤ Empati		

ŞUBAT	➤ Çalışkanlık	<p>*Değerlerle ilgili taramaları yapılarak (hikâve, masal, müzik, sanat çalışmaları vb) çalışmalara kaynak oluşturulması tanıtılması ve Kullanılması</p> <p>*Okul geneli ve sınıf içi etkinlikler planlanması ve uygulanması</p> <p>*Konuyla ilgili görsel materyallerin (Film, belgesel, slâyt) izletilmesi</p> <p>*Değerler Köşesi (pano, duvar gazetesi) nin hazırlanması</p> <p>*Veli Bilgilendirme Mektubu veya veli onur mektubu gönderilmesi</p> <p>*Okul web sayfasına yayın hazırlama</p> <p>*Okul geneline yönelik etkinliklerin planlanması (sergi, yarışma, şenlik, kermes kampanyalar v.b)</p> <p>*Aile bültenleri, seminer, konferans, aile katılımları, kitap ve film önerileriyle velilerin sürece dâhil edilmesi</p> <p>* Seçilen örnek öğrencilerin ödüllendirilmesi</p> <p>*Davranış takip formları oluşturulması</p> <p>*Ayın değeriyle ilgili seminerler verilmesi</p>	<p>*Tüm Sınıf Öğretmenleri</p> <p>*Okul psikolojik danışmanı</p>
	➤ Azim ve Kararlılık		
MART	➤ Yardımseverlik	<p>*Değerlerle ilgili taramaları yapılarak (hikâve, masal, müzik, sanat çalışmaları vb) çalışmalara kaynak oluşturulması tanıtılması ve Kullanılması</p> <p>*Okul geneli ve sınıf içi etkinlikler planlanması ve uygulanması</p> <p>*Konuyla ilgili görsel materyallerin (Film, belgesel, slâyt) izletilmesi</p> <p>*Değerler Köşesi (pano, duvar gazetesi) nin hazırlanması</p> <p>*Veli Bilgilendirme Mektubu veya veli onur mektubu gönderilmesi</p> <p>*Okul web sayfasına yayın hazırlama</p> <p>*Okul geneline yönelik etkinliklerin planlanması (sergi, yarışma, şenlik, kermes kampanyalar v.b)</p> <p>*Aile bültenleri, seminer, konferans, aile katılımları, kitap ve film önerileriyle velilerin sürece dâhil edilmesi</p> <p>* Seçilen örnek öğrencilerin ödüllendirilmesi</p> <p>*Davranış takip formları oluşturulması</p> <p>*Ayın değeriyle ilgili seminerler verilmesi</p>	<p>*Tüm Sınıf Öğretmenleri</p> <p>*Okul psikolojik danışmanı</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Paylaşma • İşbirliği 		
NİSAN	➤ Misafirperverlik	<p>*Değerlerle ilgili taramaları yapılarak (hikâve, masal, müzik, sanat çalışmaları vb) çalışmalara kaynak oluşturulması tanıtılması ve Kullanılması</p> <p>*Okul geneli ve sınıf içi etkinlikler planlanması ve uygulanması</p> <p>*Konuyla ilgili görsel materyallerin (Film, belgesel, slâyt) izletilmesi</p> <p>*Değerler Köşesi (pano, duvar gazetesi) nin hazırlanması</p> <p>*Veli Bilgilendirme Mektubu veya veli onur mektubu gönderilmesi</p> <p>*Okul web sayfasına yayın hazırlama</p> <p>*Okul geneline yönelik etkinliklerin planlanması (sergi, yarışma, şenlik, kermes kampanyalar v.b)</p> <p>*Aile bültenleri, seminer, konferans, aile katılımları, kitap ve film önerileriyle velilerin sürece dâhil edilmesi</p> <p>* Seçilen örnek öğrencilerin ödüllendirilmesi</p>	<p>*Tüm Sınıf Öğretmenleri</p> <p>*Okul psikolojik danışmanı</p>
	➤ Şefkat ve Merhamet		
	➤ Hediyeleşme		

		<p>*Davranış takip formları oluşturulması</p> <p>*Aydın değeriyle ilgili seminerler verilmesi</p>	
MAYIS	<p>➤ Arkadaşlık</p> <p>➤ Temizlik</p> <ul style="list-style-type: none">• Kişisel Temizlik• Çevre Temizliği <p>➤ Vefa</p>	<p>*Değerlerle ilgili taramaları yapılarak (hikâve, masal, müzik, sanat çalışmaları vb) çalışmalara kaynak oluşturulması tanıtılması ve Kullanılması</p> <p>*Okul geneli ve sınıf içi etkinlikler planlanması ve uygulanması</p> <p>*Konuyla ilgili görsel materyallerin (Film, belgesel, slâvt) izletilmesi</p> <p>*Değerler Kösesi (pano, duvar gazetesi) nin hazırlanması</p> <p>*Veli Bilgilendirme Mektubu veya veli onur mektubu gönderilmesi</p> <p>*Okul web sayfasına vayın hazırlama</p> <p>*Okul geneline yönelik etkinliklerin planlanması (sergi, yarışma, şenlik, kermes kampanyalar v.b)</p> <p>*Aile bültenleri, seminer, konferans, aile katılımları, kitap ve film önerileriyle velilerin sürece dâhil edilmesi</p> <p>* Seçilen örnek öğrencilerin ödüllendirilmesi</p> <p>*Davranış takip formları oluşturulması</p> <p>*Aydın değeriyle ilgili seminerler verilmesi</p>	<p>*Tüm Sınıf Öğretmenleri</p> <p>*Okul psikolojik danışmanı</p>

Ek 1'in devamı: Değerler Eğitimi Aylık Okul Değerlendirme Formu

EK-2 DEĞERLER EĞİTİMİ PROJESİ DEĞERİ AYLIK OKUL DEĞERLENDİRME FORMU			
OKUL ADI :			AİT OLDUĞU AY :
ETKİNLİKLER	UYGULANDI	UYGULANAMADI	AÇIKLAMA
PANO			
DRAMA			
FİLM-VİDEO			
AİLE KATILIMI			
SINIF İÇİ ETKİNLİK			
ÖRNEK DAVRANIŞLAR			
GEZİ			
YARIŞMA - TURNUVA			
ÖRNEK ŞAHSİYET			
ORJINAL FİKİR			
ETKİNLİK ZENGİNLİĞİ			
KATILAN KİŞİ (PERSONEL VELİ VS.) SAYISI			
KATILAN ÖĞRENCİ SAYISI			

Ek 1'in devamı: Değerler Eğitimi Aylık Çalışma Raporu

.....OKULU DEĞERLER EĞİTİMİ AYLIK ÇALIŞMA RAPORU

SINIFI		
DEĞER ADI		
ALT DEĞERLER		
YAPILAN ETKİNLİKLER	KATILIMCI GRUP VE SAYILARI	
	Öğrenci	Veli
Satır Sayısı Arttırılabilir.		
YAPILAN FAALİYETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ		
KARŞILAŞILAN PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ		
YAPILAN ÖRNEK ETKİNLİKLER		

Şube Öğrenci Temsilcisi
Adı SOYADI
İmzası

Şube Sınıf Öğretmeni
Adı SOYADI
İmzası

Ek 1'in devamı: Okulu Değerler Eğitimi Kanaat Dönemi Çalışma Raporu

OKULU DEĞERLER EĞİTİMİ KANAAT DÖNEMİ ÇALIŞMA RAPORU

DEĞERLER	YAPILAN ETKİNLİKLER	KATILIMCI GRUP VE SAYILARI	
		Öğrenci	Veli

YAPILAN FAALİYETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

KARŞILAŞILAN PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

YAPILAN ÖRNEK ETKİNLİKLER

Ek 1'in devamı: İlçe Değerler Eğitimi Yıllık Çalışma Raporu

OKUL YÜRÜTME KURULU ÜYELERİ

İLÇESİ DEĞERLER EĞİTİMİ YILLIK ÇALIŞMA RAPORU

DEĞERLER	YAPILAN ETKİNLİKLER	UYGULANAN OKUL SAYISI	KATILIMCI GRUP VE SAYILARI	
			Öğrenci	Veli

YAPILAN FAALİYETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

KARŞILAŞILAN PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

YAPILAN ÖRNEK ETKİNLİKLER

İLÇE YÜRÜTME KURULU ÜYELERİ

Ek 1'in devamı: Değerler Eğitimi İzleme ve Değerlendirme Formu

İZLEME VE DEĞERLENDİRME FORMU

EK-6

S. NO	İNCELEME	EVET	HAYIR	YETERLİ DEĞİL	DEĞERLENDİRME	OKUL İDARESİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ
1	Öğretim yılı başında, özel gündemli Değerler Eğitimi öğretmenler kurulu, toplantısı yapılmış mı?					
2	Okulda Değerler Eğitimi Okul Yürütme Kurulu oluşturulmuş mu?					
3	Kurul üyelerinin görev tanımları yapılmış mı?					
4	Okul Yıllık Çalışma Planı hazırlanmış mı?					
5	Tanıtım ve bilgilendirme çalışmaları yapılmış mı?					
6	WEB sayfasında Değerler Eğitimi tanıtımı yapılıyor mu?					
7	Değerler Eğitimi Köşesi var mı?					
8	Sınıf panosu, okul gazetesi, dergi, bülten vb. uygulamalar içindeki Değerler Eğitimine yer veriliyor mu?					
9	Okulda Değerler Eğitimi dokümantasyonu oluşturulmuş mu?					
10	Dönem sonlarında Değerler Eğitimi çalışmaları değerlendirilerek tartışılıp, sonuçları rapor haline dönüştürülmüş mü?					
11	Değerler Eğitimi çalışmalarında, sosval. kültürel ve sportif etkinlikler (Değerlerle ilgili sinema, tiyatro gösterileri, panel, konferans, dinleti, sergi, halk oyunları faaliyetleri vb.) yapılıyor mu?					
12	Değerler Eğitimi faaliyetleri çerçevesinde ziyaretler (Aile, hayırsever, huzurevleri, şehit ve gazi aileleri, özel eğitim kurumlar vb.) yapılıyor mu?					
13	Değerler Eğitimi faaliyetleri çerçevesinde geziler (Şehitlikler, Tabyalar, Kapılar, müzeler, tarihi, ananevi kültürel değerlerimizi çağrıştıran mekânlar vb.) yapılıyor mu?					

Ek 2: Veli Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Anne mesleği?

.....

2. Baba mesleği?

.....

3. Evde kaç kişi yaşıyor?

.....

4. Evde kendisine ait oda ya da alan bulunuyor mu?

.....

5. Evde sizden başka büyük var mı?

.....

6. Kaç kardeş?

.....

7. Kaçınıcı kardeş?

.....

8. Kardeşleri ile arası nasıl?

.....

9. Kardeşleri ile paylaşımları oluyor mu? (eşyalarını vs.)

.....

10. Hata yaptığında sizden ya da diğerlerinden özür diliyor mu?

.....

11. İzlediği televizyon programı?

.....

12. En sevdiği film, program?

.....

13. Kaç saati televizyon başında geçiriyor?

.....

14. Evde en çok nasıl vakit geçiriyor?

.....

15. Siz evde çocuğunuzla neler yapıyorsunuz?

.....

16. Çocuğunuz ile oyun oynuyor musunuz?

.....

17. Evde en çok kiminle oyun oynuyor?

.....

18. Oyun oynarken sinirli mi?

.....

19. Sinirlendiği zaman tepkileri nasıl?

.....

20. Kendi temizliğini kendi yapabiliyor mu?

.....

21. Temizlik konusunda hassas mı?

.....

22. Ev temizliğinde size yardım ediyor mu?

.....

23. Evde sorumluluk alıyor mu? Aldığı sorumlulukları yerine getirebiliyor mu?

.....

24. Yalan söylediğine rastladınız mı?

.....

25. İstekleri konusunda ısrarcı mı yoksa sabırlı, anlayışlı mı?

.....

26. Paylaşımalarında adil mi?

.....

27. Babası ile arası nasıl?

.....

EK 3:Öğrenci Değer Gelişim Gözlem Formları Ö1-Ö13

O1

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA
											DERECELENDİRME 1 - 10
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yaptığı bir yanlıştan ötürü başışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder. 2. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder. 3. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür. 4. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme 5. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir. 6. Paylaşımalarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır. 7. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir. 8. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz. 9. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır. 10. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
KASIM 2016	1	1	1	1	2	1	1	1	1	3	
ARALIK 2016	2	1	1	1	2	1	1	1	2	4	
OCAK 2017	2	2	2	1	3	2	1	1	2	5	
ŞUBAT 2017	3	3	2	2	4	2	1	1	2	6	
MART 2017	4	3	3	2	4	3	1	2	3	7	
NİSAN 2017	5	4	3	2	4	4	2	2	3	8	
MAYIS 2017	6	5	3	3	5	5	2	2	3	9	
HAZİRAN 2017	6	6	3	4	5	5	2	3	4	10	
EYLÜL 2017	7	7	4	4	6	6	2	4	4	10	
EKİM 2017	7	8	4	5	7	7	3	4	5	10	
KASIM 2017	7	8	5	6	6	7	3	2	6	10	
ARALIK 2017	8	8	6	7	6	7	4	2	6	10	
OCAK 2018	7	9	6	7	6	7	5	2	7	10	

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA	
											DERECELENDİRME	
											1 - 10	
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder. 12. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder. 13. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür. 14. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme 15. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir. 16. Paylaşımlarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır. 17. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir. 18. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz. 19. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır. 20. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.	
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
KASIM 2016	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2		
ARALIK 2016	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3		
OCAK 2017	2	4	2	3	3	3	2	3	3	4		
ŞUBAT 2017	3	5	3	3	4	3	3	4	3	5		
MART 2017	4	5	3	3	5	4	3	5	4	5		
NİSAN 2017	4	5	4	3	6	4	3	5	5	6		
MAYIS 2017	5	5	4	4	6	5	3	6	5	7		
HAZİRAN 2017	6	6	4	5	7	5	4	6	5	8		
EYLÜL 2017	7	6	5	6	8	6	5	7	6	9		
EKİM 2017	7	7	6	6	8	7	5	8	6	10		
KASIM 2017	8	8	7	7	9	7	6	8	7	10		
ARALIK 2017	7	9	7	7	9	8	6	9	8	10		
OCAK 2018	7	9	7	8	9	8	6	9	8	10		

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA	
											DERECELENDİRME	
											1 - 10	
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADIL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	31. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder.	
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	32. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder.	
KASIM 2016	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	33. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür.	
ARALIK 2016	2	3	2	2	2	3	2	3	2	3	34. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme	
OCAK 2017	2	4	2	3	3	3	2	3	3	4	35. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir.	
ŞUBAT 2017	3	5	3	3	4	3	3	4	3	5	36. Paylaşımlarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır.	
MART 2017	4	5	3	3	5	4	3	5	4	5	37. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir.	
NİSAN 2017	4	5	4	4	6	4	3	5	5	6	38. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz.	
MAYIS 2017	5	5	4	4	6	5	3	6	5	7	39. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır.	
HAZİRAN 2017	6	6	4	5	7	5	4	6	5	8	40. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.	
EYLÜL 2017	7	6	5	6	8	6	5	7	6	9		
EKİM 2017	7	7	6	6	8	7	5	8	6	10		
KASIM 2017	8	8	7	7	9	7	5	8	7	10		
ARALIK 2017	8	9	7	7	9	8	6	9	8	10		
OCAK 2018	8	9	8	8	10	8	6	10	9	10		

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA	
											DERECELENDİRME	
											1 - 10	
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	41. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder.	
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	42. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder.	
KASIM 2016	1	2	1	1	2	1	1	2	2	3	43. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür.	
ARALIK 2016	2	2	1	2	3	2	1	2	2	4	44. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme	
OCAK 2017	2	2	2	2	3	2	1	3	3	5	45. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir.	
ŞUBAT 2017	3	3	2	3	4	3	1	3	3	6	46. Paylaşımlarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır.	
MART 2017	4	3	3	3	4	3	2	4	4	7	47. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir.	
NİSAN 2017	4	4	3	3	5	4	2	5	5	8	48. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz.	
MAYIS 2017	5	5	3	4	5	5	2	6	5	9	49. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır.	
HAZİRAN 2017	5	6	3	4	5	5	2	7	6	9	50. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.	
EYLÜL 2017	5	7	4	5	6	6	3	7	6	9		
EKİM 2017	6	8	4	5	7	7	3	7	7	10		
KASIM 2017	6	8	5	6	7	7	3	8	7	10		
ARALIK 2017	7	8	6	7	8	7	4	8	7	10		
OCAK 2018	7	9	6	7	9	7	5	8	8	10		

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA	
											DERECELENDİRME	
											1 - 10	
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADIL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	51. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder.	
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	52. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder.	
KASIM 2016	1	2	1	1	2	1	1	2	2	3	53. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür.	
ARALIK 2016	2	2	1	2	3	2	1	2	2	4	54. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme	
OCAK 2017	2	3	2	2	3	2	1	3	3	5	55. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir.	
ŞUBAT 2017	3	3	2	3	4	3	2	3	3	6	56. Paylaşımlarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır.	
MART 2017	4	3	3	3	4	3	2	4	4	7	57. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir.	
NİSAN 2017	4	4	3	4	5	4	2	5	5	8	58. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz.	
MAYIS 2017	5	5	3	4	5	5	2	6	5	9	59. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır.	
HAZİRAN 2017	5	6	3	5	6	5	3	6	6	9	60. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.	
EYLÜL 2017	5	7	4	5	6	6	3	7	6	9		
EKİM 2017	6	8	4	6	7	7	3	7	7	10		
KASIM 2017	7	8	5	7	7	7	4	8	7	10		
ARALIK 2017	7	8	6	7	8	8	4	8	7	10		
OCAK 2018	6	9	6	8	9	8	5	8	8	10		

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA	
											DERECELENDİRME	
											1 - 10	
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAŞMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	61. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder.	
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	62. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder.	
KASIM 2016	1	1	1	1	2	1	1	2	2	3	63. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür.	
ARALIK 2016	2	2	1	2	3	2	1	2	2	4	64. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme	
OCAK 2017	2	2	2	2	3	2	1	3	3	5	65. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir.	
ŞUBAT 2017	2	2	2	3	4	3	1	3	3	6	66. Paylaşımlarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır.	
MART 2017	3	3	3	3	4	3	1	4	4	7	67. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir.	
NİSAN 2017	3	4	3	4	4	4	2	5	4	8	68. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz.	
MAYIS 2017	4	4	3	4	5	5	2	6	5	9	69. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır.	
HAZİRAN 2017	4	5	3	4	5	5	2	6	5	9	70. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.	
EYLÜL 2017	5	5	4	5	6	6	3	7	6	9		
EKİM 2017	5	6	4	5	6	6	3	7	6	9		
KASIM 2017	5	6	5	6	7	6	4	7	7	10		
ARALIK 2017	6	6	6	6	7	7	4	8	7	10		
OCAK 2018	6	7	6	7	7	7	5	8	7	10		

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAŞMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DERECELENDİRME 1 - 10
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ 71. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder. 72. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder. 73. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür. 74. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme 75. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir. 76. Paylaşımlarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır. 77. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir. 78. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz. 79. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır. 80. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
KASIM 2016	1	1	1	1	2	1	1	2	2	3	
ARALIK 2016	2	2	1	2	3	2	1	2	2	4	
OCAK 2017	2	2	2	2	3	2	1	3	3	5	
ŞUBAT 2017	2	3	2	3	4	3	1	3	3	6	
MART 2017	3	3	3	3	4	3	1	4	4	7	
NİSAN 2017	3	4	3	4	4	4	2	5	4	8	
MAYIS 2017	3	5	3	4	5	5	2	6	5	9	
HAZİRAN 2017	4	5	4	5	5	5	2	6	5	9	
EYLÜL 2017	5	5	4	5	6	6	3	7	5	9	
EKİM 2017	5	6	5	6	6	6	3	7	6	9	
KASIM 2017	5	7	6	6	7	6	4	7	6	9	
ARALIK 2017	6	8	6	7	8	7	4	8	7	9	
OCAK 2018	6	8	7	8	8	7	5	8	7	10	

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA	
											DERECELENDİRME	
											1 - 10	
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAŞMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	81. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder.	
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	82. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder.	
KASIM 2016	1	1	1	1	2	1	1	2	2	3	83. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür.	
ARALIK 2016	2	2	1	2	3	2	1	2	2	4	84. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme	
OCAK 2017	2	2	2	2	3	2	1	3	3	5	85. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir.	
ŞUBAT 2017	2	3	2	3	4	3	1	3	3	6	86. Paylaşımında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır.	
MART 2017	3	4	3	3	4	4	2	4	4	7	87. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir.	
NİSAN 2017	3	4	3	4	5	4	2	5	4	8	88. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz.	
MAYIS 2017	4	5	3	4	5	5	2	6	5	9	89. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır.	
HAZİRAN 2017	4	6	4	5	6	5	3	6	5	9	90. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.	
EYLÜL 2017	5	6	4	5	6	6	3	6	6	9		
EKİM 2017	6	7	5	6	6	6	3	7	6	9		
KASIM 2017	6	8	6	6	7	7	4	7	7	10		
ARALIK 2017	7	8	6	7	8	7	4	7	7	10		
OCAK 2018	7	9	7	8	8	7	5	8	8	10		

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA
											DERECELENDİRME
											1 - 10
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	91. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder.
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	92. Selam verir, selam alır. Tebessüm eder.
KASIM 2016	1	2	1	1	2	1	1	2	2	3	93. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür.
ARALIK 2016	2	2	2	2	3	2	1	2	2	4	94. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme
OCAK 2017	2	3	2	2	3	2	2	3	3	5	95. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir.
ŞUBAT 2017	3	3	3	3	4	3	2	3	3	6	96. Paylaşımlarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır.
MART 2017	3	4	3	3	4	4	2	4	4	7	97. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir.
NİSAN 2017	4	4	3	4	5	4	3	5	4	8	98. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz.
MAYIS 2017	4	5	4	4	5	5	3	6	5	9	99. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır.
HAZİRAN 2017	5	6	4	5	6	5	3	6	6	9	100. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.
EYLÜL 2017	6	7	5	5	6	6	3	7	6	10	
EKİM 2017	6	8	5	6	7	6	4	7	7	10	
KASIM 2017	7	8	6	7	8	7	4	8	7	10	
ARALIK 2017	8	9	7	7	8	7	5	8	8	10	
OCAK 2018	8	9	7	8	9	8	5	8	8	10	

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK İZBAKIM /ÇEVRE	DERECELENDİRME 1 - 10
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ 101. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermektan vazgeçer, affeder. 102. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder. 103. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür. 104. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme 105. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir. 106. Paylaşımlarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır. 107. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir. 108. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz. 109. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır. 110. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
KASIM 2016	1	2	1	1	2	1	1	2	2	3	
ARALIK 2016	2	2	2	2	2	2	1	2	2	4	
OCAK 2017	2	2	2	2	2	2	2	3	2	5	
ŞUBAT 2017	2	3	3	3	3	3	2	3	3	6	
MART 2017	2	3	3	3	3	4	2	4	3	7	
NİSAN 2017	3	3	3	4	4	4	3	5	4	8	
MAYIS 2017	3	4	4	4	4	5	3	5	5	8	
HAZİRAN 2017	4	4	4	5	5	5	3	6	5	8	
EYLÜL 2017	5	5	5	5	5	6	3	6	6	8	
EKİM 2017	5	6	5	6	5	6	4	6	6	9	
KASIM 2017	6	6	6	7	6	6	4	7	6	9	
ARALIK 2017	6	7	6	7	6	6	4	7	7	10	
OCAK 2018	6	7	6	8	6	6	5	8	7	10	

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA
											DERECELENDİRME 1 - 10
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	111. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder.
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	112. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder.
KASIM 2016	1	2	1	1	2	1	1	2	1	3	113. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür.
ARALIK 2016	2	2	2	2	2	2	1	2	2	4	114. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme
OCAK 2017	2	3	2	2	3	2	2	3	2	5	115. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir.
ŞUBAT 2017	3	4	3	3	3	3	2	3	3	6	116. Paylaşımlarında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır.
MART 2017	3	4	3	3	3	4	3	4	3	7	117. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir.
NİSAN 2017	4	5	4	4	4	4	3	5	3	8	118. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz.
MAYIS 2017	4	6	4	4	4	5	3	5	4	9	119. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır.
HAZİRAN 2017	5	6	5	5	5	5	4	6	5	9	120. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.
EYLÜL 2017	5	7	5	5	5	6	4	6	6	10	
EKİM 2017	6	7	6	6	6	6	4	7	6	10	
KASIM 2017	7	8	7	6	6	6	5	7	7	10	
ARALIK 2017	7	8	7	7	7	7	5	8	7	10	
OCAK 2018	8	8	8	7	7	7	6	8	7	10	

AYLAR	DEĞERLER										PUANLAMA	
											DERECELENDİRME	
											1 - 10	
	ÖZÜR DİLEME / BAĞIŞLAMA	SELAMLAŞMA / TEBESSÜM	HOŞGÖRÜ	SABIR	SORUMLULUK	ADİL OLMA	EMPATİ	DÜRÜSTLÜK	YARDIMSEVERLİK /PAYLAŞMA	TEMİZLİK /ÖZBAKIM /ÇEVRE	DEĞERLER DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	
EYLÜL 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	121. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmayı ister. Herhangi kötü bir davranış için ceza vermekten vazgeçer, affeder.	
EKİM 2016	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	122. Selam verip, selam alır. Tebessüm eder.	
KASIM 2016	1	2	1	1	2	1	1	2	1	2	123. Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiği kadar hoş görür.	
ARALIK 2016	2	3	2	1	2	2	1	2	1	3	124. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme	
OCAK 2017	2	4	2	1	3	2	1	3	1	4	125. Kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenir.	
ŞUBAT 2017	2	4	3	1	4	3	2	3	2	5	126. Paylaşımında ve diğer durumlarda adil, eşit davranır.	
MART 2017	2	5	3	1	4	4	2	3	2	5	127. Bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlar ve içselleştirir.	
NİSAN 2017	3	5	4	1	4	4	2	4	3	6	128. Olanı olduğu gibi yansıtır, gerçeği saklamaz, bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmaz.	
MAYIS 2017	4	5	4	1	5	5	3	4	4	6	129. İhtiyacı olana yardım eder bundan haz duyar, elindekini bir başkası ile paylaşır.	
HAZİRAN 2017	5	6	4	2	5	5	3	4	4	6	130. Kendi temizliğine ve çevrenin temizliğine dikkat eder, çaba gösterir.	
EYLÜL 2017	5	6	5	2	6	6	4	5	5	6		
EKİM 2017	6	6	6	2	6	6	4	5	5	6		
KASIM 2017	6	6	6	3	6	6	4	6	6	7		
ARALIK 2017	6	6	7	4	6	7	5	6	6	7		
OCAK 2018	7	7	7	5	7	7	5	6	6	7		

Ek 4: Değerler Eğitimi İlkokullar Çerçeve Planı

ERZURUM İLİ 2017 – 2018 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI İLKOKULLAR DEĞERLER EĞİTİMİ ÇERÇEVE PLANI						
	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
EYLÜL	Hazırlık Planlama		<ol style="list-style-type: none">1. Değerler eğitimi konulu öğretmenler kurulu toplantısında okul komisyonu oluşturulur.2. Kurul bilgilendirilir, karar alınır.3. Belirlenen değerlerle ilgili yıllık çalışma planı hazırlanır.4. Yıl içinde yapılacak sınıf içi ve sosyal etkinlikler planlanır.5. Aileye yönelik olarak yapılacak çalışmalar planlanır.6. Değerler eğitimiyle ilgili öğrencilere ve velilere bilgi verilir			
DEĞERLENDİRME						

	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
EKİM	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Selamlaşma ve Tebessüm ➤ Özür Dileme ve Bağışlama ➤ Teşekkür Etme 	<p>*Oryantasyon Çalışması Yapılır.</p> <p>*Sosyal Alan (Sosyal Alanda Karşılıklı Selamlaşmak,) Velilerle tanışma toplantıları düzenlemek, selamlaşmayı yayılır.</p> <p>*Özür Dileme ile ilgili okullarda drama çalışması yapılır.</p> <p>*Özür Dileme ile ilgili afiş çalışması yapmak, pano hazırlamak</p> <p>*Bağışlama konusunda öğrencilerle birlikte oyunlar oynanır.</p> <p>*Öğrencilere herhangi bir durumda teşekkür etmesini uygulamalarla göstermek, okulda yaygınlaştırma çalışmaları yapılır</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Değerler eğitimi konulu öğretmenler kurulu toplantısında okul komisyonu oluşturulur. 2. Kurul bilgilendirilir, karar alınır. 3. Belirlenen değerlerle ilgili yıllık çalışma planı hazırlanır. 4. Yıl içinde yapılacak sınıf içi ve sosyal etkinlikler planlanır. 5. Aileye yönelik olarak yapılacak çalışmalar planlanır. 6. Değerler eğitimiyle ilgili öğrencilere ve velilere bilgi verilir. 7. Değerler eğitimiyle ilgili örnek kitap ve materyallerin seçilmesi sağlanır. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ayın değerleriyle ilgili ailelere bilgilendirme ve katılım mektubu yazılır. 2. Ayın değerleri konularında davranış takip formları oluşturularak ailelere gönderilir. 3. Rehber öğretmen önderliğinde ayın değerleri konulu seminer verilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Okul genelinde "Bayramlaşma " etkinliği yapılır. 2. Ayın değerleri panosu hazırlanır. 3. Duvar gazetesi, dergi ve broşür hazırlanması 4. Konularla ilgili kısa filmlerin seyrettirilmesi 5. Selamlaşma , özür dileme, teşekkür etme ile ilgili resim ve yazılar yazdırılması 	<p>Hayvanları Koruma Günü (4 Ekim)</p> <p>Dünya Çocuk Günü (Ekim Ayının İlk Pazartesi Günü)</p> <p>Cumhuriyet Bayramı (29 Ekim)</p> <p>Kurban Bayramı</p>
DEĞERLENDİRME						

	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
KASIM	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sevgi ve Saygı • Vatan Sevgisi • İnsan Sevgisi • Doğa Sevgisi • Farklılıklara Saygı <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sabır <ul style="list-style-type: none"> ➤ Hoşgörü 	<p>Sosyal Alan Başkalarına saygılı olmayı öğrenir (Göstergeler Trafikte nasıl saygı gösterdiğini ve saygı gösterilmesi gerektiğini açıklar) . Vatanın milletlerin bağımsız yaşamasındaki önemini kavrar.. (Vatan sevgisi uğruna canını feda edenleri tanır, vatan sevgisinin önemini kavrar.) İnsanlara karşı saygılı olmayı öğrenir. (Farklı düşüncelere karşı saygılı olması gerektiğini uygulamalı eğitim ile ve drama çalışması ile uygular.) İnsan sevgisini drama çalışması ile uygular Doğayı ve Hayvanları sevmesini öğrenir (Doğada yaşayan canlı ve cansız tüm varlıkların bir bütün olduğunu ve yaşamımızdaki önemini kavrar)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vatan Sevgisi ile resim yarışmaları düzenlenir. 2. Hayvan Sevgisi ile ilgili Hayvan Barınaklarına gezi düzenlenmesi 3. Doğa Sevgisi ile ilgili resim , yazı çalışması yapılması, gezi yapılması 4. Sevgi,saygı,sabır ve hoşgörü kavramları çocuklara açıklanır. 5. Değerler eğitimi konulu öğretmenler kurulu toplantısında okul komisyonu oluşturulur. 6. Ay içinde yapılacak sınıf içi ve sosyal etkinlikler planlanır. 7. Aileye yönelik olarak yapılacak çalışmalar planlanır. 8. Değerler eğitimiyle ilgili örnek kitap ve materyallerin seçilmesi sağlanır. 9. Huzur Evi ve Çocuk Esirgeme kurumuna geziler düzenlenir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ayın değerleriyle ilgili ailelere bilgilendirme ve katılım mektubu yazılır. 2. Ayın değerleri konularında davranış takip formları oluşturularak ailelere gönderilir. 3. Velilerden aile büyüklerini ziyaret ederek bu ziyareti fotoğraflayıp okula göndermeleri istenir. 4. Ailelerden çocukları ile birlikte bir bitki yetiştirme ve çimlendirme çalışması yapmaları istenir. 5. Rehber öğretmen önderliğinde ayın değerleri konulu seminer verilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sevgi ve Saygı konulu seminer Çalışması yapılır 2. Sevgi , sabır ile ilgili resim, şiir , afiş yarışması düzenlenir. 3. Atatürk Evi'ne gezi düzenlenir. 4. Mevlana'nın hoşgörüsü ve hayatı çeşitli görsellerle anlatılır. 5. Atatürk Haftası ile ilgili hazırlanan programda Atatürk ve vatan sevgisi vurgulanır. 6. Ayın değerleri panosu güncellenir. 	<p>Kızılay Haftası (29 Ekim-4 Kasım)</p> <p>Atatürk Haftası (10-16 Kasım)</p> <p>Öğretmenler Günü (24 Kasım)</p>
DEĞERLENDİRME						

	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
ARALIK	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sorumluluk • Kendine Karşı • Çevresine Karşı ➤ Fedakârlık ➤ Adil Olma 	<p>Sosyal Alan</p> <p>*: Kendisinin ve başkalarının haklarını korur. söyler.</p> <p>*: Sorumluluklarını yerine getirir.</p> <p>(Göstergeleri: Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir.Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.)</p> <p>*Adil olma ile ilgili drama çalışması yapma</p> <p>*Gazi ve şehit yakınlarını ziyaret etme ve gazileri okula davet ederek öğrencilere fedakarlığın önemini anlatma ile ilgili seminerler verme</p> <p>*Paylaşma ile ilgili drama çalışması, resim , şiir yarışması düzenleme.</p> <p>*Adil olma ile ilgili drama çalışması yapma, okulda adili olma ile ilgili uygulamalı oyunlar oynatma</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ev içinde çocuğa sorumluluk verme(Konu ile ilgili seminerler düzenleme) 2. Kısa film gösterileri yapma 3. Öğrencilere okulda sorumluluk verme (Pasif Öğrencileri aktifleştirme) 4. Fedakarlık, adil olma ve sorumluluk kavramları çocuklara açıklanır. 5. Ay içinde yapılacak sınıf içi ve sosyal etkinlikler planlanır. 6. Aileye yönelik olarak yapılacak çalışmalar planlanır. 7. Değerler eğitimiyle ilgili öğrencilere ve velilere bilgi verilir. 8. Değerler eğitimiyle ilgili örnek kitap ve materyallerin seçilmesi sağlanır. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ayın değerleriyle ilgili ailelere bilgilendirme ve katılım mektubu yazılır. 2. Ayın değerleri konularında davranış takip formları oluşturularak ailelere gönderilir. 3. Rehber öğretmen önderliğinde ayın değerleri konulu seminer verilir. 4. Ailelerden çocuğun yapabileceği işlerle ilgili belirli sorumluluklar vermeleri istenir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Adil olma konusuyla alakalı amaçlı oyunlar düzenlenir. 2. Çocukların bağışladığı oyuncak ve kıyafetlerden oluşan bir yardım kampanyası düzenlenir. 3. Ayın değerleri panosu güncellenir. 4. Hz. Ömer' in Adaleti ile ilgili oyun sergilenir. 	<p>İnsan Hakları ve Demokrasi Haftası (10 Aralık)</p> <p>Tutum ,Yatırım ve Türk Malı Haftası (12-18 Aralık)</p> <p>Yeni Yıl</p>
DEĞERLENDİRME						

	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
OCAK	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dürüstlük ➤ Empati 	<p>Sosyal Alan * :Dürüstlük ile ilgili sınıf içi oyunlar oynama *: Dürüstlük ile ilgili yaşanan bir olayı sınıf içinde paylaşmak (Göstermeleri:Olumlu olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar.Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.) *: Herhangi bir olay ile ilgili sınıfta basit oyunlar oynatarak karşılıklı empati kurulması sağlanır.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dürüstlük ve empati kavramları çocuklara açıklanır. 2. Ay içinde yapılacak sınıf içi ve sosyal etkinlikler planlanır. 3. Aileye yönelik olarak yapılacak çalışmalar planlanır. 4. Değerler eğitimiyle ilgili öğrencilere ve velilere bilgi verilir. 5. Değerler eğitimiyle ilgili örnek kitap ve materyallerin seçilmesi sağlanır. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ayın değerleriyle ilgili ailelere bilgilendirme ve katılım mektubu yazılır. 2. Ayın değerleri konularında davranış takip formları oluşturularak ailelere gönderilir. 3. Rehber öğretmen önderliğinde ayın değerleri konulu seminer verilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Okul bölümleri, varsa kaynaştırma öğrencisine göre çocuklarla birlikte düzenlenir. 2. Ayın değerleri panosu güncellenir. 	Enerji Tasarrufu Haftası (Ocak Ayının 2. Haftası)
DEĞERLENDİRME						

	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
ŞUBAT	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çalışkanlık ➤ Azim ve Kararlılık 	<p>Sosyal Alan *: Zor şartlarda yaşayarak başarılı olmuş kişileri tanır ve başarılı olmanın yollarını öğrenir *Çalışkan ve başarılı olmak için kendi ders planını hazırlar *Türk Milletinin Azim ve kararlılığını , kurtuluş savaşı ve diğer savaşta ki örneklerle tanır. * Çevrede işinde başarılı olan kişileri okula davet ederek , konu ile ilgili seminerler verdirilir. * Çalışkan ve azmi sonucu başarıya ulaşmış öğrencilerle tanışılır, azmin ve çalışkanlığın sonucunun nasıl alındığı öğrenilir.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Münazara çalışmaları yapmak 2. Duvar Gazetesi çıkarma, broşür hazırlama. 3. Ay içinde yapılacak sınıf içi ve sosyal etkinlikler planlanır. 4. Aileye yönelik olarak yapılacak çalışmalar planlanır. 5. Değerler eğitimiyle ilgili öğrencilere ve velilere bilgi verilir. 6. Değerler eğitimiyle ilgili örnek kitap ve materyallerin seçilmesi sağlanır. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Çalışkan ve başarılı olmak için azim ve kararlılık gösteren ailelere Veli Gurur mektubu gönderilir. 2. Ayın değerleri konularında davranış takip formları oluşturularak ailelere gönderilir. 3. Rehber öğretmen önderliğinde ayın değerleri konulu seminer verilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ayın değerlerine uygun proje çalışması yapılır. 2. Ayın değerleri panosu güncellenir. 	
DEĞERLENDİRME						

	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
MART	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yardımseverlik • Paylaşma • İşbirliği ➤ Cömertlik ➤ Tasarruf 	<p>Sosyal Alan *:İsraf ve tasarruflu olma konusunda pankart , afiş hazırlama yürüyüş yaparak halkın ilgisini çekilir *Kağıt toplama kampanyası başlatma, okullarda halkın konuya ilgisini artırmak ve tasarruf konusunda seminerler düzenlenir *Cömertlikle ilgili resim, şiir yarışması düzenlenir. *Yardımseverlik ve iyilik ile ilgili resim , şiir çalışması yapar, sokakta yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmesini öğrenir. * İyilik yapmanın insandaki meydana getirdiği huzuru anlatan drama çalışması yapar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yardımseverlik, cömertlik ve tasarruf kavramları çocuklara açıklanır. 2. Ay içinde yapılacak sınıf içi ve sosyal etkinlikler planlanır. 3. Aileye yönelik olarak yapılacak çalışmalar planlanır. 4. Değerler eğitimiyle ilgili öğrencilere ve velilere bilgi verilir. 5. Değerler eğitimiyle ilgili örnek kitap ve materyallerin seçilmesi sağlanır. 6. İyilik ve yardımseverlik örneği gösteren öğrenci ailelerine Veli Gurur Mektubu Gönderilir 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ailelerden çocukların kullanmadıkları kitap, oyuncak ve giysilerini ihtiyacı olanlara vermesi konusunda çocuklarını teşvik etmeleri istenir. 2. Ayın değerleri konularında davranış takip formları oluşturularak ailelere gönderilir. 3. Rehber öğretmen önderliğinde ayın değerleri konulu seminer verilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geri dönüşüm etkinliklerinin (pil,kağıt, kapak,... toplama) düzenlenmesi sağlanır. 2. Sokak hayvanları için çalışmalar yapılır. 3. İhtiyaç sahibi okullar belirlenerek kitap ve oyuncak bağışı yapılır. 4. Aziziye Tabyaları'na gezi düzenlenir. 5. Nene Hatun'un yardımseverliği ve cesareti görsellerle anlatılır. 6. Ayın değerleri panosu güncellenir. 	<p>Erzurum'un Kurtuluşu (12 Mart)</p> <p>Çanakkale Zaferi-İstiklal Marşı'nın kabulü ve Mehmet Akif ERSOY Haftası (18 Mart)</p> <p>Orman Haftası (20-26 Mart)</p> <p>Dünya Tiyatrolar Günü (27 Mart)</p> <p>Kütüphaneler Haftası (Mart ayının son pazartesi günü)</p>
DEĞERLENDİRME						

	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
NİSAN	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Misafirperverlik ➤ Şefkat ve Merhamet ➤ Hediyeleşmek 	<p>Sosyal Alan *Kardeş okul öğrencilerini okula davet ederek misafirperverlik örneği gösterir.. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında evine misafir öğrenci kabul eder :Farklılıklara saygı gösterir. (Göstergeleri: İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler. Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır .)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Misafirperverlik, şefkat ve merhamet kavramları çocuklara açıklanır. 2. Ay içinde yapılacak sınıf içi ve sosyal etkinlikler planlanır. 3. Aileye yönelik olarak yapılacak çalışmalar planlanır. 4. Değerler eğitimiyle ilgili öğrencilere ve velilere bilgi verilir. 5. Değerler eğitimiyle ilgili örnek kitap ve materyallerin seçilmesi sağlanır. 6. Ailelere şefkat ve merhamet ile ilgili çalışma örneği sergilemeleri nedeni ile Veli Gurur Mektubu gönderilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Okulda yapılan Misafirperverlik çalışmaları ile ilgili resimler çekilerek pano hazırlanır. 2. Öğrencilerin şefkat ve merhamet ile yaptığı örnek davranışlar belgeler etkinlikler sergilenir.. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri düzenlenir. 2. 23 Nisan’da hediyeleşmek amacıyla çocuklar arası kura düzenlenir. 3. “Kitap hediyeleşme günü” düzenlenir. 4. Ayın değerleri panosu güncellenir. 	<p>Kutlu Doğum Haftası (20 Nisan)</p> <p>23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı</p> <p>Dünya Kitap Günü (23 Nisan Gününü İçine Alan Hafta)</p>
DEĞERLENDİRME						

	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
MAYIS	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Arkadaşlık ➤ Temizlik <ul style="list-style-type: none"> • Özbakım • Temizliği • Çevre Temizliği ➤ Vefa 	<p>Sosyal Alan *:Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar. (Göstergeleri: Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler. Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.)</p> <p>Özbakım Becerileri: *: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar. (Göstergeleri: Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve özenli kullanır.) *:Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.</p> <p>Vefa Yapılan iyiliğin ve dostluğun unutulmaması ile ilgili etkinlikler yapılarak drama çalışması yapılır</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arkadaşlık, temizlik ve vefa kavramları çocuklara açıklanır. 2. . 3. Aileye yönelik olarak yapılacak çalışmalar planlanır. 4. Değerler eğitimiyle ilgili öğrencilere ve velilere bilgi verilir. 5. Değerler eğitimiyle ilgili örnek kitap ve materyallerin seçilmesi sağlanır. 6. Okula sağlıklı yaşamın önemi üzerinde seminer verecek kişiler davet edilerek seminerler verilir. 7. Okulda ve çevrede çevre temizliği etkinliği düzenlenir. 8. Atık pil ve plastik toplama kampanyası düzenlenir. 9. Emekli öğretmenler okula davet edilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ayın değerleri konularında davranış takip formları oluşturularak ailelere gönderilir. 2. Rehber öğretmen önderliğinde ayın değerleri konulu seminer verilir. 3. Ailelerle birlikte Temiz ve Sağlıklı Çevre konulu yürüyüş düzenleyerek halkın ilgisi çekilir. 4. Ailenin çocuğuna yaptıkları ile ilgili yıl sonunda çocuğun ailesine vefasını gösterecek etkinlikler yapılır 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şehir Müzesi'ne gezi düzenlenir. 2. Huzur Evi'ne gezi düzenlenir. 3. Okul bahçesinin düzenlenmesi sağlanır. 4. Ayın değerleri panosu güncellenir. 5. El yıkama teneffüsleri yapılır 6. Beden ve el temizliği ile ilgili projeler hazırlanır 	<p>Trafik ve İlk Yardım Haftası (Mayıs ayının ilk haftası)</p> <p>Anneler Günü (Mayıs ayının ikinci Pazar günü)</p> <p>Engelliler Haftası (10-16 Mayıs)</p> <p>Müzeler Haftası (18-24 Mayıs)</p>
DEĞERLENDİRME						

	DEĞERLER	KAZANIM VE GÖTERGELER	İŞ VE İŞLEMLER	AİLE KATILIMI	SOSYAL ETKİNLİKLER	BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR
HAZİRAN	Değerlendirme		<ol style="list-style-type: none">1. Değerler eğitimi okul komisyonu değerlendirme toplantısı yapar.2. Yıl içinde yapılan çalışma örnekleri kayda alınarak okul komisyonu tarafından ilçe yürütme kuruluna gönderilir.	<ol style="list-style-type: none">1. Değerlerin çocuklar üzerindeki etkilerini anlamak için velilere memnuniyet anketi yapılır.		
DEĞERLENDİRME						

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

1990 yılında Çorum'un Kargı ilçesinde doğdum. 2004-2008 Lise öğrenimimi Amasya Anadolu Lisesinde tamamladım. 2008-2012 Karadeniz Teknik Üniversitesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliğinde Lisans eğitimimi tamamladım. 2015-2016 eğitim öğretim yılında Karadeniz Teknik Üniversitesinde İlköğretim Sınıf Öğretmenliği alanında Yüksek Lisans Eğitimime başladım. 2013-2016 yılları arasında Amasya/Gümüşhacıköy Aydın Hayat Rehabilitasyon Merkezinde Özel Eğitim Sınıf Öğretmenliği yaptım. 2016-2017'de devlete kadrolu sınıf öğretmeni olarak atandım. Yarım dönem Amasya/Merzifon Resmîye Mehmet Karagöz İlkokulu'nda Aday Öğretmen stajyerliği yaptım. 2016 yılı Eylül ayında asıl görev yerim olan Erzurum/Çat/Kızılca Köyünde Kızılca İlkokulu'nda sınıf öğretmeni olarak halen görev yapmaktayım.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Adliye Sok. Oyuklu Mah. Adliye Loj. Yanı, 251750, Çat, Erzurum.

E-Posta : fatmaarabac@gmail.com

Tel : 0546 814 01 44